

ਸਾਲ 7, ਅੰਕ 2

ਅਪ੍ਰੈਲ-ਮਈ, 2012

PUNPUN/2006/17457

ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ : ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ

ਸੰਪਾਦਕ : ਅਜਮੇਰ ਸਿੱਧੂ

ਸਹਿ ਸੰਪਾਦਕ : ਰਣਜੀਤ ਝਨੇਰ

ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਬੰਧਕ : ਅਮਿੱਤ ਮਿੱਤਰ

ਸੰਪਾਦਕੀ ਬੋਰਡ

- * ਮੇਘ ਰਾਜ ਰੱਲਾ
- * ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਹੰਦਿਆਇਆ
- * ਹਰਪਿੰਦਰ ਬਰਾੜ (ਕੈਨੇਡਾ)
- * ਡਾ. ਹਰਿਸ਼ ਮਲਹੋਤਰਾ ਬਰਮਿੰਘਮ
- * ਸੁਖਵੀਰ ਰੈਣਾ
- * ਡਾ. ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਐਮ. ਡੀ.
- * ਡਾ. ਵਿਸ਼ਾਲ ਭਾਰਤੀ ਐਮ. ਡੀ.
- * ਡਾ. ਪਵਿੱਤਰ ਅਮਰਗੜ੍ਹ

ਦਰ ਚੰਦਾ

ਸਲਾਨਾ ਚੰਦਾ	80/-
ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਚੰਦਾ	150/-
ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਲਾਨਾ ਚੰਦਾ	500/-
ਲਾਈਫ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ	1000/-
ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਲਾਈਫ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ	5000/-

ਚੰਦੇ ਅਤੇ ਰਚਨਾਵਾਂ ਭੇਜਣ ਲਈ ਪਤਾ :-
ਅਮਿੱਤ ਮਿੱਤਰ

ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਨਿਵਾਸ, ਕੱਚਾ ਕਾਲਜ ਰੋਡ,
ਗਲੀ ਨੰਬਰ 8, ਬਰਨਾਲਾ - 148101
(ਪੰਜਾਬ) ਫੋਨ : 01679-241744
Email : tarksheel@yahoo.com
Web site : www.tarksheel.com

ਨੋਟ : ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ
ਵੱਲੋਂ 'ਵਿਗਿਆਨ ਜੋਤ'

ਸਕੂਲਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਹੈ

ਮੈਗਜ਼ੀਨ 'ਵਿਗਿਆਨ ਜੋਤ'
ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ
ਪੰਜਾਬ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੰ:
4/2-2003 ਮਿਤੀ 2-5-2003
ਐਡੀਟਰ ਪੰਜਾਬੀ ਰਾਹੀਂ ਰਾਜ ਦੀਆਂ
ਸਾਰੀਆਂ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਲਈ
ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੋਟ : ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਾਦ
ਵਿਵਾਦ ਸਿਰਫ ਬਰਨਾਲਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ
ਵਿੱਚ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾਏਗਾ।

ਇੱਕ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੈਰ ਕੁਦਰਤੀ ਚੀਜ ਤੋਂ ਡਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਜਦੋਂਕਿ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਵਿਅਕਤੀ ਭੂਤਾਂ-ਪ੍ਰੇਤਾਂ, ਮੜੀਆਂ-ਮਸਾਲੀਆਂ, ਸਵਰਗਾਂ-ਨਰਕਾਂ, ਪਾਪ-ਪੁੰਨ, ਆਤਮਾ-ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ, ਦੇਵੀਆਂ-ਦੇਵਤਿਆਂ, ਸਾਧਾਂ-ਸੰਤਾਂ, ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ, ਜਮਦੂਤਾਂ, ਸੁਪਨਿਆਂ, ਅਤੇ ਜੋਤਸ਼ੀਆਂ ਆਦਿ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਭਲੀ-ਭਾਂਤ ਪਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਉਸ ਲਈ ਡਰਾਉਣੀਆਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਡਰਦਾ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਡਰਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਵੀ ਨਹੀਂ ਉੱਠਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਿਡਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਹੋਣੀ ਦੇ ਆਪ ਮਾਲਕ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਸਿਹਤ ਪ੍ਰਤੀ ਵੀ ਵੱਧ ਜਾਗਰੂਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬੀਮਾਰੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਧੀਆ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸੰਭਵ ਇਲਾਜ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਅਧਿਆਤਮਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਮਰ ਦੀ ਡੋਰ ਤਾਂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਉਹ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਇਹ ਡੋਰ ਲੰਬੀ ਜਾਂ ਛੋਟੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਨੂੰ ਤੇ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਤੰਦਰੁਸਤ ਰੱਖਣ ਦੇ ਹਰ ਸੰਭਵ ਯਤਨ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੀ ਖੁਰਾਕ, ਦਵਾਈ, ਪ੍ਰਹੇਜ ਤੇ ਕਸਰਤ ਬਗੈਰ ਨਾਗੇ ਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਵੀ ਉਹ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਨਵੀਨ ਤੋਂ ਨਵੀਨ ਖੋਜਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

ਤਰਕਸ਼ੀਲਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭਵਿੱਖ ਬਾਰੇ ਵੀ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਕੱਲਾ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਹੀ ਫਿਕਰਮੰਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ, ਸਮਾਜ, ਦੇਸ਼ ਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਬੇਹਤਰੀ ਲਈ ਵੀ ਆਪਣਾ ਬਣਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੇਹਤਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਰਸਤਾ ਵਧੀਆ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਗੁਜਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸਖ਼ਸੀਅਤ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵਿੱਚ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਰੋਲ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਤਰਕਸ਼ੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤੇ ਗਲਤ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਧੀਆ ਨਾਗਰਿਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਯਤਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਵਧੀਆ ਸਰਕਾਰ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਕੰਮ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚਲਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਗੈਰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਭਾਗ ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੇਖਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਇਹ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਵੈ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਮਾਰਗ ਵਿੱਚ ਨਿਰੰਤਰ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੋਚ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹਥਿਆਰ ਹੈ। ਆਉ ਰਲ-ਮਿਲਕੇ ਇਸ ਸੋਚ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਬਣਾਈਏ। ਹਾਰਾਂ ਤੋਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਤੇ ਜਿੱਤਾਂ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਲੋੜ ਹੈ ਨਿਰੰਤਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਤੇ ਜਥੇਬੰਦ ਹੋ ਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨਾ ਹੀ ਸਫਲਤਾ ਦੀ ਇਕੋ ਇੱਕ ਕੁੰਜੀ ਹੈ।

- ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ

ਵਿਗਿਆਨਕ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਧਰਮ ਦਾ ਸਥਾਨ

ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਵਿਕਾਸਵਾਦੀ ਕਿਰਿਆ ਹੈ; ਵਿਗਿਆਨਕ ਯੁਗ ਇਸ ਵਿਕਾਸ-ਕਿਰਿਆ ਦਾ ਤੀਜਾ ਪੜਾਅ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਪੜਾਅ ਨੂੰ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪੜਾਅ ਉੱਤੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਰਮੁੱਖ ਲੋੜ ਭੋਜਨ ਸੀ। ਕੱਪੜਾ ਉਣਨ ਅਤੇ ਮਕਾਨ ਉਸਾਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਉਦੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੋਚੀ ਗਈ। ਇਸ ਲਈ ਜੀਵਨ ਦੀ ਮੁੱਖ-ਸਮੱਸਿਆ ਸ਼ਿਕਾਰ ਅਤੇ ਕੰਦ-ਮੂਲ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਸੀ। ਪਸ਼ੂਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਫਲ ਆਦਿਕ ਚੁੱਗਣੇ ਅਤੇ ਸਾਂਭਣੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਆਰਥਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੀ। ਇਹ ਜੀਵਨ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਅਤੇ ਅੱਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉਦੋਂ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਹੈ।

ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਅੰਨ ਉਗਾਉਣਾ ਸਿੱਖ ਕੇ ਕਿਸਾਨ ਬਣ ਗਿਆ। ਕਿਸਾਨ ਬਣ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਇਕ ਥਾਂ ਟਿਕ ਕੇ ਵਸੇਬਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਹੋ ਗਈ; ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈ ਗਈ; ਅਤੇ ਟੱਪਰੀਆਂ, ਕੁੱਲੀਆਂ ਰੂਪੀ ਘਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸਿੱਖ ਗਿਆ। ਕੁੱਲੀਆਂ-ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲ ਕੇ ਵੱਸਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਟੋਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ, ਸਹਾਇਤਾ, ਮਾਲਕੀ ਅਤੇ ਝਗੜਿਆਂ ਬਾਰੇ ਨੇਮ ਬਣਾਉਣੇ ਪਏ। ਇਹ ਨੇਮ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸਮਾਜਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਬਣ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਸਮਾਜਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਮਾਜਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਆਰਥਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚੋਂ ਉਪਜਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਆਰਥਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਸੇਵਾ, ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤ ਇਸ

ਦਾ ਮੂਲ ਮਨੋਰਥ ਸੀ।

ਜੀਵਨ ਵਿਕਾਸ ਕਰਦਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ। ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਅਤੇ ਵਿਕਸਿਤ ਜੀਵਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਅਤੇ ਵਿਕਸਿਤ ਹੁੰਦੇ ਗਏ। ਆਰਥਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਾਹੀ, ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਦਸਤਕਾਰੀ ਆਦਿਕ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਵਪਾਰ ਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਨੂੰ ਏਧਰੋਂ ਓਧਰ ਲੈ ਜਾਣ ਲਈ ਢੋਆ ਢੋਆਈ ਦਾ ਵੱਖਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉਪਜ ਪਿਆ। ਸਮਾਜਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਜੰਗਾਂ, ਜਿੱਤਾਂ ਅਤੇ ਮੁਲਕਗੀਰੀਆਂ ਦੇ ਰਾਹੇ ਤੁਰਦਾ ਹੋਇਆ ਰਾਜ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੋਲ ਸੈਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਸੀ; ਇਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੱਤਿਆ ਅਤੇ ਹਿੰਸਾ ਵਿਚ ਵੀ ਮਾਹਿਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਇਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਆਪਣੇ ਜਨਮ ਦਾਤਾ, ਆਰਥਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਸਵਾਮੀ ਬਣ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਰਥਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਤੋਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਆਰਥਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਦਰਜਾ, ਪਹਿਲੇ ਦੀ ਥਾਂ ਦੂਜਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਦੀ ਗਈ, ਤਿਵੇਂ ਤਿਵੇਂ ਅੰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਵਧਦੀ ਗਈ। ਖੇਤੀ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਰਹਿਮ ਉੱਤੇ ਸੀ। ਹੜ੍ਹਾਂ, ਹਨੇਰੀਆਂ, ਮੀਂਹਾਂ ਅਤੇ ਗੜੇਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਹਰ ਫਸਲ ਲੋੜ ਜੋਗਾ ਅੰਨ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗੀ। ਆਦਮੀ ਕੁਦਰਤੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਬੇਬੱਸ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਕਹਿਰ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਸੀ। ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅਗਿਆਨ, ਡਰ ਅਤੇ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ

ਕੋਈ ਵਿਵਹਾਰਕ ਹੱਲ ਮਨੁੱਖ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੀ ਭਿਆਣੇ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਅਵਿਵਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਣਉਪਯੋਗੀ ਹੱਲ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਲਈ। ਸਹਿਮੇ ਹੋਏ, ਅਗਿਆਨੀ ਅਤੇ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਜਾਂ ਡਾਵਾਂਡੋਲ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਵਿੱਚੋਂ ਉਪਜੀ ਹੋਈ ਕਲਪਨਾ ਦਾ ਕਿਆਸਿਆ ਹੋਇਆ ਅਵਿਵਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਣਉਪਯੋਗੀ ਹੱਲ ਰਾਜ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬਣ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਰਥਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਰ ਨੀਵਾਂ ਹੋ ਕੇ ਸਭ ਤੋਂ ਹੇਠਲੇ, ਤੀਜੇ ਦਰਜੇ ਉੱਤੇ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਵਿਚਲੇ ਡਰ, ਅਗਿਆਨ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਵਿਚ ਇਸ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਬੀਜ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਜੰਗਲੀ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਵਿਚ ਇਹ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਉੱਗੇ ਸਨ। ਇਹ ਦੇਵਤੇ ਕੁਦਰਤ ਦੀ 'ਭਿਆਨਕਤਾ', ਅਪਾਰ 'ਸ਼ਕਤੀ' ਅਤੇ 'ਨਿਰਲੇਪਤਾ' ਅਤੇ ਭੈ-ਭੀਤ ਡਾਵਾਂਡੋਲ ਮਨੁੱਖ ਦੀ 'ਬੇਬਸੀ' ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਚੋਲਪੁਣਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਕੁਦਰਤ ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਦਾਸੀਨ ਜਾਂ ਨਿਰਲੇਪ ਸੀ; ਪਰੰਤੂ ਦੇਵਤੇ ਨਿਰਲੇਪ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਦੇਵ-ਰੂਪ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਵਿੱਚੋਂ ਉਪਜੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਮਨੁੱਖ ਵਾਂਗ ਹੀ ਕ੍ਰੋਧ, ਵੈਰ, ਈਰਖਾ, ਹੰਕਾਰ, ਸਵਾਰਥ, ਉਸਤਤ ਦੇ ਲੋਭੀ, ਖੁਸ਼ਾਮਦ ਪਸੰਦ ਅਤੇ ਪਤਿਆਏ ਵਰਗਲਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਰਿਸ਼ਵਤੀ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿਸ਼ਵਤੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਿਆਉਣ ਵਰਗਲਾਉਣ ਲਈ ਉਪਜੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਅਧਿਆਤਮਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਅਧਿਆਤਮਵਾਦ ਪਰਾਸਰੀਰਕ ਹੋਂਦ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਕਿਰਿਆ ਰੂਪ ਜਾਂ ਵਿਵਹਾਰਕ ਜਾਂ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਰੂਪ 'ਧਰਮ' ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਰੂਪ ਦੇ ਦੱਸੇ ਹੋਏ ਕਰਮ-ਕਾਂਡ ਜਾਂ ਅਭਿਆਸ ਨਾਲ ਪਰਾਸਰੀਰਕ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਜਾਂ ਸਮੂਹ ਮਨੋਰਥ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੋਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਧਿਆਤਮਵਾਦ ਨਾਲੋਂ ਧਰਮ ਜੀਵਨ ਦੇ ਵੱਧ ਨੇੜੇ ਹੈ; ਵੱਧ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨਕ ਯੁਗ ਵਿਚ ਧਰਮ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਇਸ ਲੇਖ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ।

ਸੱਭਿਅਤਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਧਰਮ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਪ੍ਰਬੰਧ (ਆਰਥਕ ਪ੍ਰਬੰਧ) ਦਾ ਉਪਯੋਗੀ, ਸਹਾਇਕ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਅਤੇ ਸਾਊ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਪੁਰਾਤਨ ਮਿਸਰੀ, ਚੀਨੀ, ਈਰਾਨੀ ਆਦਿਕ ਸਭਿਅਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਧੁਨਿਕ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਭਿਅਤਾ ਤੱਕ ਰਾਜ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਸੇਵਕ ਬਣਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਅਤੇ ਕਿਰਿਆਤਮਕ (ਜਾਂ ਬਿਊਰੈਟੀਕਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ) ਦੋ ਰੂਪਾਂ ਨੂੰ ਅਧਿਆਤਮਵਾਦ ਅਤੇ ਧਰਮ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਰੂਪ ਰਾਜ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਦੋ ਅਜੇਹੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਤੁਰਦੇ ਹੋਏ ਓਸੇ ਵਰਗੇ ਰੂਪ ਧਾਰਦੇ ਗਏ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਰਾਜ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਾਮੰਤੀ, ਜਾਗੀਰਦਾਰੀ ਜਾਂ ਫਿਊਡਲ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਦੇਵਤੇ ਵੀ ਅਨੇਕ ਸਨ; ਜਦੋਂ ਰਾਜ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਜਾਂ ਏਕ ਤੰਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਦੋਂ ਈਸ਼ਵਰ ਵੀ ਇਕ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਮਾਲਕ, ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣਨਹਾਰ, ਸਰਬ ਥਾਈਂ ਭਰਪੂਰ ਸਰਬ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ, ਸਰਵੱਗਿਅ ਅਤੇ ਸਰਬ-ਵਿਆਪਕ ਇਕ ਈਸ਼ਵਰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਸਾਮੰਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਬਦਲ, ਦੇਵਤੇ, ਸਾਮੰਤਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਲੜਕੇ ਝਗੜਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਈਸ਼ਵਰ ਦੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਨੁਮਾਇੰਦੇ,

ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਸੰਚਾਲਕ, ਇਕ ਈਸ਼ਵਰ ਦੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਰੂਪ, ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜਾਂ ਸਮਰਾਟ ਦਾ ਹੂ-ਬ-ਹੂ ਰੂਪ ਬਣਦੇ ਗਏ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਰੱਬ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ (ਜਿੱਲੇ-ਸੁਬੂਆਨੀ) ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਸੀ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਸੰਚਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਮਹਾਰਾਜ, ਹਜ਼ੂਰ, ਵਾਲੀ-ਏ-ਦੋ ਜਹਾਨ ਆਦਿਕ ਆਖਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਤਖ਼ਤ ਨਸ਼ੀਨ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਜਾਂ ਸਿੰਘਾਸਨ ਉੱਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਆਗੂ ਗੁਰ-ਗੱਦੀਆਂ ਉੱਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਸਾਮੰਤੀ ਗੱਦੀਆਂ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਲੜਾਈਆਂ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਰਾਜ ਸਿੰਘਾਸਨ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਗੁਰ-ਗੱਦੀਆਂ ਵੀ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮਾਲਕੀਆਂ ਬਣ ਗਈਆਂ। ਗੁਰ-ਗੱਦੀਆਂ ਉੱਤੇ ਬੈਠੇ-ਆਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਦਰਬਾਰ, ਦਰਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਝੁਲਦੇ ਚੌਰ, ਚੰਦੇਏ ਅਤੇ ਚਾਨਣੀਆਂ ਸਭ ਕੁਝ ਸ਼ਾਹੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਦਾ ਧਾਰਮਕ ਉਤਾਰਾ ਬਣ ਗਿਆ।

ਇਕ ਗੱਲ ਵਿਚ ਧਰਮ, ਰਾਜ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਸੀ। ਰਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਫੌਜਾਂ ਲਈ ਸਿਪਾਹੀ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ। ਆਪਣੇ ਐਸੂਰਯ ਲਈ ਮਹਿਲ, ਮਾੜੀਆਂ, ਮਕਬਰੇ, ਕਿਲ੍ਹੇ ਆਦਿਕ ਉਸਾਰਨ ਲਈ ਅਪਾਰ ਧਨ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਧਨ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਸੀ। ਕੰਮ ਦੇ ਢੰਗ ਅਜੇਹੇ ਸਨ ਕਿ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਲੋੜ ਤੋਂ ਬਹੁਤਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਰਾਜ-ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਲੋੜਾਂ ਸਦਾ ਵਧੇ ਉੱਤੇ ਸਨ। ਰਾਜਿਆਂ ਕੋਲ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਹਿੰਸਾ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਲੋੜ ਲਈ ਆਪਣਾ ਹਿੰਸਾ ਜਬਰੀ ਲੈ ਸਕਦੇ ਸਨ; ਲੈਂਦੇ ਸਨ।

ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਲੋੜੋਂ ਥੋੜਾ ਬਾਕੀ ਬਚਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਗ਼ਰੀਬੀ ਵਿਚ ਜਿਉਂਦੇ ਸਨ।

ਰਾਜ-

ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਵਿਚਲੇ ਡਰ, ਅਗਿਆਨ ਅਤੇ ਨਿਸਚਿਤਤਾ ਵਿਚ ਇਸ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਬੀਜ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਜੰਗਲੀ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਵਿਚ ਇਹ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਉੱਗੇ ਸਨ। ਇਹ ਦੇਵਤੇ ਕੁਦਰਤ ਦੀ 'ਭਿਆਨਕਤਾ', ਅਪਾਰ 'ਸ਼ਕਤੀ' ਅਤੇ 'ਨਿਰਲੇਪਤਾ' ਅਤੇ ਭੈ-ਭੀਤ ਡਾਵਾਂਡੋਲ ਮਨੁੱਖ ਦੀ 'ਬੇਬਸੀ' ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਚੋਲਪੁਲਾ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਪ੍ਰਬੰਧ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਰੱਖਦਾ ਸੀ ਕਿ ਧਨ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਰੱਜ ਕੇ ਭਾਵੇਂ ਨਾ ਖਾ ਸਕਣ, ਪਰ ਭੁੱਖੇ ਵੀ ਨਾ ਮਰਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਜ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਆਰਥਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਲੋਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਧਰਮ ਨੂੰ ਵੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਧਰਮ ਦਾ ਐਸੂਰਯ ਵੀ ਰਾਜ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਵਿਸ਼ਾਲ ਮੰਦਰ, ਮਸੀਤਾਂ, ਗਿਰਜੇ; ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਅਣ-ਕਮਾਉ ਆਦਮੀਆਂ ਦੇ ਟੋਲੇ; ਧਾਰਮਕ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਯਾਤਰੀਆਂ ਲਈ ਸਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਲੰਗਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਅੰਨ-ਧਨ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ਲੈਣਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਭ ਕਾਸੇ ਲਈ ਧਰਮ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਧਰਮ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਜਾਂ ਟੈਕਸ ਲਾ ਕੇ ਧਨ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ। ਧਰਮ ਕੋਲ ਧਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਦੋ ਸਾਧਨ ਸਨ (ਅਤੇ ਹਨ); ਇਕ ਸੀ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਜਨ-ਸਾਧਾਰਣ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਸੀ ਰਾਜ-ਪ੍ਰਬੰਧ। ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਆਪਣੇ ਸਹਾਇਕ ਧਰਮ ਨੂੰ ਦਾਨ ਵਜੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਨ-ਸਾਧਾਰਣ ਚੜ੍ਹਾਵੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਧਨ ਅਤੇ

ਸੇਵਾ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਧਾਰਮਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਵਗਾਰ (ਜਾਂ ਸਲੇਵ ਲੇਬਰ) ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਧਰਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਵਰਗੀ ਸੁਖਾਂ ਦੀ ਆਸ, ਨਰਕੀ ਅੱਗਾਂ ਦੇ ਤ੍ਰਾਸ ਅਤੇ ਚੌਰਾਸੀ ਲੱਖ ਜੁਨਾਂ ਦੇ ਸੰਤਾਪ ਦੇ ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਅਤੇ ਡਰਾਵਿਆਂ ਦੇ ਸਫਲ ਤਰੀਕੇ ਵਰਤਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਰਮਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਜੀਵਨ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਅਤੇ ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਆਰਥਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੱਲੋਂ ਉੱਕਾ ਉਦਾਸੀਨ ਅਤੇ ਨਿਰਲੇਪ ਰਹਿ ਕੇ ਨਿਰੋਲ ਨਿਰਾਰਥਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਹੋਂਦ ਸਦਾ ਤੋਂ ਹੀ ਆਰਥਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਬੇਲੋੜਾ ਬੋਝ ਬਣੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਅਧੀਨਗੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ, ਦੁੱਖ ਵਿਚ ਸੁੱਖ ਅਤੇ ਭੁੱਖ ਵਿਚ ਰਜੇਵਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਦੀ ਜੁਗਤੀ ਦੱਸਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਰਾਜ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਸਦਾ ਹੀ ਸਾਊ ਸੇਵਕ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਆਇਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਧਾਰਮਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੱਭਿਅ ਜੀਵਨ ਦਾ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬਣਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਰਥਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੀਜੇ ਨੰਬਰ ਉੱਤੇ ਆ ਗਿਆ।

ਜਗਿਆਸਾ ਜਾਂ ਜਾਣਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜੀਵਨ ਦੀ ਪਰਬਲ ਪਰਵਿਰਤੀ ਹੈ। ਧਰਮ ਜਗਿਆਸਾ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਭਟਕਣ ਦੱਸ ਕੇ ਮਾਨਵ ਨੂੰ ਮੁਰਖ ਅਤੇ ਅਣਜਾਣ ਰਹਿ ਕੇ ਕਿਸੇ ਰਹਿਬਰ ਦੀ ਉਂਗਲੀ ਫੜ ਕੇ ਅਤੇ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗਣ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ? ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਹਠ ਧਰਮ। ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਧਰਮ ਮਾਰ ਖਾ ਗਿਆ। ਜਗਿਆਸਾ ਦੀ ਉਂਗਲੀ ਫੜ ਕੇ ਤੁਰਦਾ ਜੀਵਨ, ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਦਰ ਆ ਢੁਕਾ। ਰਾਜ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਪਾਲਤੂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਧਰਮ ਆਪਣੀ ਔਕਾਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਨਾਲ ਮੱਥਾ ਲਾ ਬੈਠਾ। ਧਰਮ ਦੀ ਹਾਰ ਹੋਈ; ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਕਾਸ ਕਰਦਾ ਗਿਆ। ਜੀਵਨ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਤੀਜੇ ਪੜਾਅ ਵਿਚ

ਪੁੱਜ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੀਜੇ ਵਿਕਾਸ-ਪੜਾਅ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਯੁਗ ਜਾਂ 'ਵਿਗਿਆਨਕ ਯੁਗ' ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਯੁਗ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਸੀਮ ਅਤੇ ਸਦਾ ਵਿਕਸਦੇ ਖਿਲਾਰੇ ਪਾਸਾਰੇ ਦਾ ਯੁਗ ਹੈ। ਇਹ ਯੁਗ ਕਿਸੇ ਇਕ ਸਰਵੱਗਿਅ ਅਤੇ ਉਸ ਇਕ 'ਹਰਿ ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਹੈ ਇਆਣੇ' ਅਨੇਕ ਬਾਲਕਾਂ ਦਾ ਯੁਗ ਨਹੀਂ। ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਇਨਕਲਾਬੀ ਯੋਧਿਆਂ ਜਾਂ ਜੰਨਤ-ਜਨੂੰਨੀ ਆਤਮ-ਘਾਤੀ ਬੰਬ-ਬਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਯੁਗ ਹੈ। ਇਸ ਯੁਗ ਨੂੰ ਅਣਗਿਣਤ ਅਧਿਆਪਕਾਂ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ, ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ, ਖੋਜੀਆਂ, ਡਾਕਟਰਾਂ, ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ, ਆਰਟਿਸਟਾਂ, ਬੈਂਕਰਾਂ, ਮੈਨੇਜਰਾਂ, ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ, ਨਰਸਾਂ, ਕਲਰਕਾਂ ਅਤੇ ਨਾ ਜਾਣੀਏਂ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਹੋਰ ਵਿੱਦਿਅਕ ਪਾਸਾਰੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਮੂਰਖਤਾ ਦਾ ਮਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਯੁਗ ਨਹੀਂ; ਇਹ ਵਿੱਦਿਆ ਦਾ ਯੁਗ ਹੈ। ਇਹ ਗਿਆਨ ਦਾ ਯੁਗ ਹੈ; ਇਹ ਵਿਗਿਆਨਕ ਯੁਗ ਹੈ। ਇਸ ਯੁਗ ਵਿਚ ਗਿਆਨ ਕਿਸੇ ਸਬਵੱਗਿਅ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਨਹੀਂ; ਸਗੋਂ ਜਨ-ਸਾਧਾਰਣ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਮਾਨਸਿਕ ਅਮੀਰੀ ਹੈ; ਵਿਵਹਾਰਕ ਸੁੰਦਰਤਾ ਹੈ; ਸਰਵ-ਸਾਂਝੀ ਸੋਚ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਕ ਅਤੇ ਸਰਵ-ਸਾਂਝੀ ਸੱਭਿਅਤਾ ਦੇ 'ਜਤਨ' ਦਾ ਪਥ-ਪਰਦਰਸ਼ਕ ਹੈ।

ਇਸ ਯੁਗ ਦਾ ਵਿੱਦਿਆਵਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਸੂਰਗੀ ਲਾਰੇ ਅਤੇ ਨਰਕੀ ਭੈ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਬਹੁ-ਮਾਤ੍ਰਾ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਯੁਗ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਭੁੱਖ ਦੇ ਭੈ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਭੋਜਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਯੁਗ ਦਾ ਸੁਝਵਾਨ ਮਨੁੱਖ ਅਨਿਸਚਿਤਤਾ ਦਾ ਰੋਗੀ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਇਹ ਜਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਤਲ ਤੋਂ ਉੱਡਣ ਵਾਲਾ ਰਾਕਟ ਕਿੰਨੇ ਦਿਨਾਂ ਜਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਮਗਰੋਂ ਕਿਸੇ ਸੂਰਜੀ ਪਰਿਵਾਰ

ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਗ੍ਰਹਿ ਜਾਂ ਉਪ-ਗ੍ਰਹਿ ਉੱਤੇ ਕਿੱਥੇ ਕੁ ਲੈਂਡ ਕਰੇਗਾ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਪੱਖਪਾਤੀ, ਰਿਸ਼ਵਤੀ, ਖੁਸ਼ਾਮਦ ਪਸੰਦ, ਕੀਰਤੀ ਦੇ ਲੋਭੀ ਈਸ਼ਵਰ ਜਾਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ੀ ਵਿਚੋਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਲੈ ਕੇ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਅਰਦਾਸਾਂ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ 'ਸਰਵੱਗਿਅ' ਦੇ ਅਨੇਮੇ ਯੁਗ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਅਜੇਹੇ ਰਾਜ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਹਿੰਸੇਦਾਰੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਸਰਵ-ਸਾਂਝੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਰਾਜ ਹੈ; ਜਿੱਥੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸਾਇੰਸ ਸਰੀਰ ਦੇ ਇੱਕ ਸੈੱਲ ਦਾ ਪੁਰਾ ਪੁਰਾ ਪਤਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਆਪ੍ਰੈਸ਼ਨ (ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ) ਨਾਲ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਭੈ, ਅਗਿਆਨ ਅਤੇ ਅਨਿਸਚਿਤਤਾ, ਧਰਮ ਦੇ ਸਾਰੇ ਆਧਾਰ, ਅਲੋਪ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਮੋਹ ਅਜੇ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਵਿਚ ਜੀਉ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਹੁਤੀ ਲੰਮੀ ਉਮਰ ਇਸ ਭਰਮ ਨੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੋਗਣੀ। ਇਸ ਮੋਹ ਦੇ ਮਰ ਮੁੱਕ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਧਰਮ ਦੀ ਲੋੜ ਸਿਆਸੀ ਲੋੜ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸਾਨੇ ਸਮਾਜਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਭਿੰਨਤਾਚਾਰ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਧਰਮ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਆਤੰਕਵਾਦ ਬਣਨ ਨੂੰ ਵੀ ਤਿਆਰ ਹੈ; ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਸੇਵਕ ਜੁ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਦਿਨ ਵੀ ਬਹੁਤੀ ਦੂਰ ਨਹੀਂ, ਜਦੋਂ ਜੀਵਨ ਵਿਚਲਾ ਪਰਮੁੱਖ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਆਰਥਕ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਆਪਣੀ ਯੋਗ ਥਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਵੇਗਾ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਵਾਂਗ ਰਾਜ-ਪ੍ਰਬੰਧ, ਵੀ ਆਰਥਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਪਰਮੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਪਰਵਾਨ ਕਰ ਲਵੇਗਾ। ਉਦੋਂ ਧਰਮ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਅਣਉਪਯੋਗੀ ਨਿੱਕ ਸੁੱਕੇ ਵਾਂਗੂ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਰਸਾ ਬਣ ਕੇ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਗਾਰ ਅਤੇ ਘਰੇਲੂ ਸ਼ੈਲਫਾਂ ਦਾ ਭਾਰ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸੁਚਨਾ

ਸਾਲ 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010 ਅਤੇ 2011 ਦੀਆਂ ਮੈਗਜ਼ੀਨ 'ਵਿਗਿਆਨ ਜੋਤ' ਦੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਉਪਲਬਧ ਹਨ। ਛੇ-ਛੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਫਾਈਲ ਸਿਰਫ 80 ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ 155 ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ 225 ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ 295 ਰੁਪਏ ਵਿਚ, ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ 365 ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਛੇ ਸਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ 435 ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਫਾਈਲਾਂ ਵੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਫੋਨ ਨੰਬਰ 01679-241744 'ਤੇ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਮੰਗਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਸਾਇੰਸ
ਮੈਂ

ਅਤੇ
ਉਸਦਾ

ਰੋਮਾਂਚ

ਅੱਗੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਹਿਸਾਬ ਦੇ ਬਹੁਤ ਲੁਭਾਵਨੇ ਕਿੱਸੇ, ਬੁਝਾਰਤਾਂ ਆਦਿ ਸੁਣਾਉਂਦੇ। ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਈ ਦਿਲਚਸਪ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲਦੀਆਂ। ਮੇਰੇ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਲਈ ਘਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਵੀ ਬਣਾਈ ਅਤੇ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਐਨ. ਆਰ. ਰਾਮ ਬਿਹਾਰੀ, ਏ. ਸੀ. ਬੈਨਰਜੀ ਅਤੇ ਵੈਂਦਨਾਥ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਨੋਖਾ ਉਪਯੋਗ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਬਲੈਕ ਬੋਰਡ ਉਪਰ ਚੁਣੌਤੀਪੂਰਨ, ਬੁਝਾਰਤ ਜਾਂ ਔਖਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਮੇਰੇ ਲਈ ਲਿਖ ਦਿੰਦੇ। ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਉਥੇ ਲਿਖਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਜਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸਦਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਕੱਢ ਲੈਂਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਹਾਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨ ਲੈਂਦਾ (ਮੈਂ ਮਾਣ ਨਾਲ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹਾਰ ਮੰਨਣ ਦੀ ਨੌਬਤ ਕਦੇ ਕਦੇ ਹੀ ਆਉਂਦੀ ਸੀ)

ਮੌਰੂ ਮਾਮਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਮੇਰੇ ਸਿਲੇਬਸ ਵਿੱਚੋਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਾਤਮਕ ਤਾਰਕਿਕਤਾ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਕ ਸਮਾਧਾਨ ਦੇ ਸਵਾਲ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਜੋ ਹਿਸਾਬ ਦੇ ਕਿਸੇ ਗੁਪਤ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਬੇਹੱਦ ਦੁੱਖ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਲਚਸਪ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਬੁਝਾਰਤਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਵਰਣ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਜਿੱਥੋਂ

ਤੱਕ ਮੇਰਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਔਖੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਵਿਕਸਤ ਹੋਈ।

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਆਪਕਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਚਾਨਣਾ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ। ਕਦੇ-ਕਦੇ ਮੈਂ ਮੌਰੂ ਮਾਮਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੀ ਪਾਂਡੇ, ਮੇਰੇ ਗਣਿਤ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ, ਚਾਹੇ ਸਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਨਾ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਵੀ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਲਾਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਦੇ। ਅੱਜ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਆਪਕ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਸਿਲੇਬਸ ਦੇ ਬੋਝ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਵੱਧਦੀ ਜਨਸੰਖਿਆ ਨਾਲ ਜੁੜਦੇ ਹੋਏ ਗਣਿਤ ਦੀਆਂ ਅਣਜਾਨੀ ਗਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰਣ ਦਾ ਸਾਹਸ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰਾ ਪੀਰੀਅਡ ਔਖੇ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ।

ਮੈਂ ਇੱਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਗਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਮਹਾਨ ਗਣਿਤਦਾਨ ਅਤੇ ਸਾਇੰਸਦਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨੀਆਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਭਰਪੂਰ ਤਜਰਬਿਆਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਅਸਰ ਕੀਤਾ। 'ਮੈਨ ਆਫ ਮੈਥੇਮੈਟਿਕਸ', 'ਦਿ ਵਰਲਡ ਆਫ ਮੈਥੇਮੈਟਿਕਸ', 'ਲਿਵਿੰਗ ਬਾਇਓਗ੍ਰਾਫਿਜ਼ ਆਫ ਗ੍ਰੇਟ ਸਾਇੰਟਿਸਟਸ' ਵਰਗੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਗਹਿਰਾ ਅਸਰ ਪਾਇਆ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਇਹ ਅਭਿਆਸ ਵੀ ਹੋਇਆ ਕਿ ਪ੍ਰਤਿਭਾਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਗੁਣੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਵੀ ਅਭੀਮਾਨ ਅਤੇ ਹੰਕਾਰ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਆਮ

ਸਵਾਮੀ ਜਿਹੇ ਮਹਾਨ ਗਣਿਤਵਾਨ ਜਦੋਂ ਬਨਾਰਸ ਆਉਂਦੇ ਤਾਂ ਅਕਸਰ ਸਾਡੇ ਘਰ ਹੀ ਠਹਿਰਦੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਉਦੋਂ ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ ਪਰੰਤੂ ਗਿਆਨ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਮੂਲ ਲੇਖਕ - ਜਯੰਤ ਨਾਰਲਿਕਰ
ਅਨੁਵਾਦਕ - ਕੁਸ਼ਮਲਤਾ

ਰੁਚੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ : ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਮੇਰੇ ਮਾਮਾ ਸ਼੍ਰੀ ਮੋਰੇਸ਼ਵਰ ਹਜੂਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਰਹੀ। ਉਦੋਂ ਮੈਂ ਅੱਠਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਮੌਰੂ ਮਾਮਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਮਾਮਾ ਜੀ ਐਸ. ਐਸ. ਸੀ. ਕਰਨ ਬਨਾਰਸ ਹਿੰਦੂ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਦਿਆਲਿਆ ਆਏ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਲੱਗੇ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਸਨ ਅਤੇ ਬੰਬੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਦਿਆਲਿਆ ਦੀ ਬੀ. ਐਸ. ਸੀ. ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਚੰਗੇ ਨੰਬਰ ਲਏ ਸਨ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਥੋਂ ਉਸ ਇਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਸਾਇੰਸ ਮੁੰਬਈ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਵੀ ਰਹੇ।

ਮੌਰੂ ਮਾਮਾ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਹਿਸਾਬ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੈ ਘਰ ਵਿੱਚ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਸਾਡੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਦੋ ਬਲੈਕ ਬੋਰਡ ਵੀ ਲਗਾਏ ਹੋਏ ਸਨ ਮੌਰੂ ਮਾਮਾ ਨੇ

ਮੇਰੇ ਬਚਪਨ ਦੀਆਂ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਤੀਸਰੀ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਕੀ ਕਰਦੇ ਹਨ? ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਕੂਲ ਬਨਾਰਸ ਹਿੰਦੂ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਦਿਆਲਿਆ ਦੇ ਸੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬੱਚੇ ਉਸ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਉਤਰ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਕਿਹਾ, “ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹਨ। ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਫੇਰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿਸ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਵਿੱਚ ਹਨ? ਇਹ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰੰਤੂ ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਿਸਾਬ ਦੋ ਹਨ। ਸਹੀ ਜਵਾਬ ਨਾ ਜਾਨਣ ਕਰਕੇ ਮੇਰੀ ਖੁਸ਼ੀ ਉਦਾਸੀ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਗਈ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਮੇਰਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਆਰਾ ਵਿਸ਼ਾ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਸਨ।

ਮੈਂ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੀ ਗਣਿਤ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਸੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਦਬਾਅ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਦੇ-ਕਦੇ ਅਣਜਾਣਪੁਣੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਬੱਚਿਆਂ ਉਤੇ ਉਸ ਦੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਮਾਂ ਪਿਉ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਚੱਲਣ ਦਾ ਦਬਾਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਗਣਿਤ ਅਤੇ ਸਾਇੰਸ ਵੱਲ ਮੇਰੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾਣ ਲਈ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਅਤੇ ਇੱਛਾ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਹੋਰ

ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤੀਆਂ ਵੀ ਕਰਦੇ ਸੀ; ਪਰੰਤੂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਹ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਾਇੰਸ ਆਪਣੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖਦਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਹੀ ਜਵਾਬ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਲੱਗਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਮਹਿਸੂਸ ਨੇ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਸਾਇੰਸ ਵੱਲ ਜਾਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ।

ਮੇਰੇ ਫੈਸਲੇ : ਮੇਰੇ ਗਣਿਤ ਦੇ ਲਗਾਉ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਦੱਸਿਆ ਪਰੰਤੂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਗਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਨਾਲ ਵੀ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਸੀ। ਪਰੰਤੂ ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਸਿਲੇਬਸ ਬਿਲਕੁਲ ਦਿਲਚਸਪ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦੇ ਕੁਝ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਰਹੱਸ ਜਾਨਣ ਦਾ ਰੋਮਾਂਚ ਮੈਨੂੰ ਗਣਿਤ ਦੀ ਤੁਲਨਾ 'ਚ ਘੱਟ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ। ਫੇਰ ਵੀ ਇਹ ਮੇਰਾ ਦੂਜਾ ਪਿਆਰਾ ਵਿਸ਼ਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਤੀਜਾ ਹਰਮਨਪਿਆਰਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਰਹੀ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿੱਚ ਰਚੀ ਮੇਰੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਕਾਰਨ ਹੋਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਾਲੀਦਾਸ ਅਤੇ ਭਵਭੂਤੀ ਜਿਹੇ ਮਹਾਨ ਰਚਨਾਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਮਾਮਾ ਨੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿੱਚ ਰਚੀਆਂ ਸਾਹਿਤਕ ਲੇਖਣੀਆਂ ਬਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ।

ਕਿੰਨਾਂ ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਜੇਕਰ ਸਾਡੇ ਸਕੂਲ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਾਇੰਸ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵੀ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦਾ। ਪਰੰਤੂ ਦਸਵੀਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ੇ ਚੁਣਨੇ ਸਨ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਮੈਂ ਆਰਟਸ ਲੈ ਕੇ ਹੀ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਇੰਟਰਮੀਡੀਏਟ ਦੀ ਸਾਇੰਸ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿਰਣੇ ਦੀ ਘੜੀ ਆਈ। ਬਨਾਰਸ ਹਿੰਦੂ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਦਿਆਲਿਆ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜ ਹੈ। ਉਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣਾ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਸੀ ਸਭ ਨੂੰ ਉਮੀਦ ਸੀ ਮੈਂ ਪੇਪਰ ਵਿੱਚ ਚੰਗਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਂਗਾ ਅਤੇ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਮੇਰੇ ਲਈ ਚੰਗਾ ਵਿਕਲਪ ਰਹੇਗਾ।

ਬਨਾਰਸ ਹਿੰਦੂ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਦਿਆਲਿਆ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹਰ ਸਾਲ ਇੱਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਲਗਾਉਂਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਏ ਉਪਕਰਨ ਦਿਖਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਹਰ ਸਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਸਕੂਲ 'ਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਕੌਸ਼ਲ ਦਾ ਮਜ਼ਾ ਲੈਂਦਾ। ਬਾਰਵੀਂ ਦੀ

ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਥੇ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਈ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੇ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੇਖਣਗੇ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਗਣਿਤ ਪ੍ਰਤੀ ਲਗਾਅ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਮੈਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲੈ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਮਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।

ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਗਣਿਤ ਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਣਾ ਅਤਿ ਰੋਮਾਂਚਕ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਹੱਲ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਮੇਰੇ ਮਾਮਾ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਦੋ ਜਵਾਬ ਜੋ ਉਹ ਆਪ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਅਕਸਰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਔਖੇ ਤੋਂ ਔਖੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲੱਭਦੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਸਫੈਦ ਪੰਨਿਆਂ ਉਤੇ ਲਿਖੇ ਲੰਮੇ-ਲੰਮੇ ਹਿਸਾਬਾਂ ਨਾਲ ਘਿਰੇ ਗਣਿਤ ਦੀਆਂ ਬਾਰੀਕੀਆਂ ਵਿੱਚ ਖੋਏ ਰਹਿੰਦੇ।

ਮੇਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਰਸਤਾ ਮੈਨੂੰ ਕੈਮਬ੍ਰਿਜ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਦਿਆਲਿਆ ਦੀ ਗਣਿਤ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵੱਲ ਮੋੜ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਸਾਹਸ ਦਾ ਅਸਲ ਪ੍ਰੀਖਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਬਨਾਰਸ ਹਿੰਦੂ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਦਿਆਲਿਆ ਵਿੱਚ ਬੀ ਐਸ ਸੀ ਕਰਨ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਇਸ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਕੈਮਬ੍ਰਿਜ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ। ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਜੋ ਖੁਦ ਕੈਮਬ੍ਰਿਜ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਮੈਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਦੇਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ

ਕੈਮਬ੍ਰਿਜ ਤੱਕ ਦਾ ਰਸਤਾ : ਕੈਮਬ੍ਰਿਜ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਦੋ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਸਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਥੇ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣਾ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਸੀ। ਸਿਰਫ਼ ਬੀ. ਐਸ. ਸੀ. ਵਿੱਚ ਚੰਗਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਹੀ ਬਹੁਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ 1950 ਦੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਦਿਆਲਿਆ ਦਾ ਸਿੱਖਿਆ ਸਤਰ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਘੱਟ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਦਾਖਲਾ ਮਿਲ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੁੰਦੀ ਸੀ।

ਕਿਸਮਤ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਮਦਦ ਕਈ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਹੋ ਗਈ। ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ ਉਪਲੱਬਧੀਆਂ ਕਾਰਨ ਮੇਰੀ ਬਨਾਰਸ ਹਿੰਦੂ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਦਿਆਲਿਆ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਉਤੇ ਮੋਹਰ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੈਮਬ੍ਰਿਜ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਚੰਗਾ ਸਟੇਟਸ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤਿੰਨ

ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪੂਰੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਇਸ ਕਾਰਣ ਹੋਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਬਨਾਰਸ ਹਿੰਦੂ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਦਿਆਲਿਆ ਦੀ ਉਨੀਂ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿੰਨੀ ਬੰਬੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਬੀ. ਐਸ. ਸੀ. ਦੀ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣਾ ਪਿਆ।

ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਜੇ. ਐਨ. ਟਾਟਾ ਵਜੀਫ਼ਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਹੱਲ ਹੋ ਗਈ। ਇੱਥੇ ਵੀ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀਆਂ ਉਪਲੱਭਦੀਆਂ ਨੇ ਮੇਰੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਖੁਦ ਵੀ ਇਹ ਵਜੀਫ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਯਾਨੀ ਉਹ ਜੇ. ਐਨ. ਟਾਟਾ ਸਕਾਲਰ ਸਨ। ਫੇਰ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਵਜੀਫ਼ੇ ਲਈ ਇੱਕ ਔਖੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਨਾ ਪਿਆ। ਚਾਹੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਵਜੀਫ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈ ਲਿਆ। ਪਰੰਤੂ ਨਾਲ ਹੀ ਇੱਕ ਚੇਤਾਵਨੀ ਵੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਆਤਮ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਤਿਆਗ ਕੈਮਬ੍ਰਿਜ ਵਿੱਚ ਅਣਖੱਕ ਮੋਹਨਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਸਲਾਹ ਨੂੰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਫਾਲ ਲਿਆ।

ਇਸ ਲੇਖ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿਕਲਪ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਗਾ। ਕੈਂਬਰਿਜ ਦੇ ਇੱਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭਾਰਤੀ ਅਧਿਆਪਕ ਸ੍ਰੀ ਆਰ. ਪੀ. ਪਰਾਂਜਯੇ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋਈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ “ਗਣਿਤ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਬਾਅਦ ਤੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ” ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਆਮ ਪ੍ਰਥਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕੈਂਬਰਿਜ ਡਿਗਰੀ ਦੇ ਬਾਅਦ ਆਈ. ਏ. ਐਸ. ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਹੋਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਪਰਾਂਜਯੇ ਨੇ ਜਦੋਂ ਕੈਂਬਰਿਜ ਵਿੱਚੋਂ ਆਪਣਾ ਕੌਸ਼ਲ ਦਿਖਾਇਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਵੀ ਇਹ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਈ. ਸੀ. ਐਸ. ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਰੰਤੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਧਿਆਪਕ ਬਣਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਮੈਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਿੱਤਾ, “ਨਹੀਂ ਸ੍ਰੀਮਾਨ, ਮੈਂ ਵਿਦਿਆ ਅਤੇ ਅਨੁਸੰਧਾਨ ਦੇ ਰਸਤੇ ਉਤੇ ਚੱਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।

ਨੋਟ - ਜੇਅੰਤ ਨਾਰਲੀਕਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਤਾਰਾ ਵਿਗਿਆਨੀ ਹਨ।

ਗੁਲੱਕ

ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਕਿੰਨੀ?

“ਮੈਡਮ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਨਾਮ ਹੈ?” “ਨਸੀਮ”

ਅੱਜ ਤੋਂ ਲੱਗਭਗ ਡੇਢ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾ ਮੈਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਦੀ ਤੀਸਰੀ ਕਲਾਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਲਾਸ ਦੇ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਮੈਂ ਸਿੱਧਾ ਜਿਹਾ ਉੱਤਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਉਸੇ ਕਲਾਸ ਦੇ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਨੇ ਹੱਸਦੇ ਹੋਏ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਮੈਡਮ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੰਦਰ ਕੋਲ ਦੇਖਿਆ ਸੀ।”

ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਹਾਂ ਵੱਡੇ ਸ਼ਿਵ ਮੰਦਰ ਕੋਲ ਮੇਰਾ ਘਰ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਮੈਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਇੱਕ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਸਿਲੇਬਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਦਿਨ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਇੱਕ ਹੀ ਭਾਗ ਸੁਣਾਉਣਾ ਸੀ ਪਰੰਤੂ ਕਹਾਣੀ ਅਜਿਹੇ ਮੌੜ ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਬੱਚੇ ਅੱਗੇ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਨ ਲਈ ਉਤਾਵਲੇ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਅਗਲਾ ਭਾਗ ਸੁਣਨ ਦੀ ਜ਼ਿੱਦ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੱਦ ਮੰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤੀ (ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਲੇਬਸ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸੀ)

ਇਹ ਤਿੰਨ ਘਟਨਾਵਾਂ ਸੁਣਨ ਵਿੱਚ ਬੜੀਆਂ ਸਧਾਰਣ ਹਨ ਪਰੰਤੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਉਸ ਸਕੂਲ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਅਧਿਆਪਕਾ ਲਈ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੀ। ਹੋਇਆ ਇੰਝ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਕੁੱਝ ਦਿਨਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਮੁੱਖ ਅਧਿਆਪਕਾ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਬੁਲਾਇਆ। ਮੇਰੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਲਤੀਆਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਅਧਿਆਪਕਾ ਨੇ ਮੁੱਖ ਅਧਿਆਪਕਾ ਕੋਲ ਮੇਰੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਿਨ ਮੈਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਮੈਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਲਤੀਆਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਉਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆ, ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅਨੁਸਾਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦੀ ਹਿਦਾਇਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮੁੱਖ ਅਧਿਆਪਕਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ “ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਇੰਨੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿ ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛ ਸਕਣ। ਤੁਸੀਂ ਬੱਚਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਕੁਝ ਦੂਰੀ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖੋ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਬੱਚਾ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਖਿਲੋਣੇ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਲਿਆਉ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਂ ਪਿਉ ਕੋਲ ਉਸਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਾਂਗੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਸਜ਼ਾ ਵੀ ਦੇਵਾਂਗੀ।

ਇਹ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅੱਜ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹਨ ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮੈਂ ਸਹੀ ਸੀ ਜਾਂ ਫੇਰ ਮੁੱਖ ਅਧਿਆਪਕਾ ਜੀ? ਤੁਹਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਣਗੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਲਗਦਾ ਹੈ ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਜ਼ਰੂਰ ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜੋ।

ਨਸੀਮ ਅਖਤਰ : ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਪੀ. ਐਚ. ਡੀ. ਹੁਣ ਚਿਰਾਗ ਸੰਸਥਾ, ਨੰਨੀਤਾਲ ਦੀ ਫੈਲੋਸ਼ਿਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕਲਵਯ, ਭੋਪਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਮੂਲ ਲੇਖਕ - ਨਸੀਮ ਅਖਤਰ

ਮੇਰੇ ਇੱਕ ਦੋਸਤ ਦੇ ਦੋ ਬੱਚੇ ਕਈ ਦਿਨ ਤੋਂ ਗੁਲੱਕ ਲੈ ਕੇ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਿੱਦ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਦੋ ਗੁਲੱਕ ਲੈ ਆਇਆ ਅਤੇ ਦੋਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਬੱਚੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਲੱਕ ਵਿੱਚ ਪੈਸੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।

ਲੱਗਭਗ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਪਿੱਛੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਹਿਲਾ ਵਾਲੀ ਗੁਲੱਕ ਭਰ ਗਈ ਅਤੇ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਗੁਲੱਕ ਹੋਰ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਇੱਕ ਸ਼ਾਮ ਮੈਂ ਦੋ ਗੁਲੱਕਾਂ ਲੈ ਕੇ ਮਿੱਤਰ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ। ਦੋਨੋਂ ਬੱਚੇ ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਗੁਲੱਕ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਦੋਨੋਂ ਭਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਅੰਦਾਜ਼ਨ ਹਰ ਗੁਲੱਕ ਵਿੱਚ 100-100 ਰੁਪਏ ਦੀ ਭਾਨ ਭਰੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਦੋਸਤ ਦੀ ਮਾਲੀ ਹਾਲਤ ਅਜਿਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਹਰ ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਗੁਲੱਕ 'ਚ ਸੌ ਰੁਪਏ ਦੀ ਬੱਚਤ ਕਰ ਸਕੇ।

ਗੁਲੱਕ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮੇਰੇ ਬਚਪਨ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਜੁੜੀਆਂ ਹਨ। ਆਪਣੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਗੁਲੱਕ ਵਿੱਚ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਪੰਜ, ਦਸ, ਪੱਚੀ, ਪੰਜਾਹ ਪੈਸੇ ਦੇ ਸਿੱਕੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਾਨਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਗੁਲੱਕ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਪੈਸੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਗਏ। ਪਰੰਤੂ ਗੁਲੱਕ ਤੋੜ ਕੇ ਦੇਖਣ ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮਾਯੂਸੀ ਹੀ ਹੱਥ ਆਉਂਦੀ ਹਰ ਵਾਰ ਗੁਲੱਕ ਵਿੱਚ ਉਮੀਦ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਪੈਸੇ ਨਿਕਲਦੇ।

ਖੈਰ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਫੇਰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਗੁਲੱਕ ਵੱਲ ਮੁੜਦੇ ਹਾਂ। ਦੋਨੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਭਰੀ ਗੁਲੱਕ ਦੇਖਕੇ ਅਸੀਂ ਹੈਰਾਨ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਉਪਰ ਤੱਕ ਕਿਵੇਂ ਭਰ ਗਈ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨੂੰ ਇਹ ਭਰਮ ਸੀ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਕਿੱਧਰੇ ਘਰ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਧਰੋਂ-ਉੱਧਰੋਂ ਚੋਰੀ ਕਰਕੇ ਤਾਂ ਪੈਸੇ ਗੁਲੱਕ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪਾ ਲਏ ਹਨ।

ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਪਿੱਛੋਂ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਪੁੱਛਣ ਤੇ ਕਿ ਗੁਲੱਕ ਇੰਨੀ ਜਲਦੀ ਕਿਵੇਂ ਭਰ ਗਈ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਮਾਸੂਮੀਅਤ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ, ਕਿ ਘਰ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਅਰਬੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਸ਼ਾਨ ਘਾਟ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਕੋਲ ਸਮਸ਼ਾਨ ਘਾਟ ਹੈ ਲੋਕ ਅਰਬੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਦੀ ਪੈਸੇ, ਖਿਲਾਂ ਅਤੇ ਮਖਾਣੇ ਸੁੱਟਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਅਰਬੀ ਪਿੱਛੇ ਦੂਰ ਤੱਕ ਜਾਂਦੇ, ਕਈ

ਬੱਚੇ ਸਿੱਕਿਆਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟਦੇ, ਅਸੀਂ ਵੀ ਲੁੱਟ ਲੈਂਦੇ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਬੱਚੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਮੂੰਗਫਲੀ, ਚਨਾ, ਆਈਸਕ੍ਰੀਮ, ਗੁਟਖਾਂ ਆਦਿ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਸਾਡਾ ਵੀ ਦਿਲ ਮੂੰਗਫਲੀ, ਆਈਸਕ੍ਰੀਮ ਖਾਣ ਲਈ ਮਚਲਦਾ ਪਰੰਤੂ ਅਸੀਂ ਪੈਸੇ ਗੁਲੱਕ ਵਿੱਚ ਪਾ ਲੈਂਦੇ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਨਣ ਸਾਰ ਹੀ ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਅਜਿਹੀ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕੱਟਣ ਤੇ ਖੂਨ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਰੁਕ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ ਮੁਰਦਿਆਂ ਉਤੇ ਸੁੱਟਿਆ ਪੈਸਾ ਅਪਵਿੱਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਜਿਹਾ ਪੈਸਾ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਦੋਨੋਂ ਗੁਲੱਕਾਂ ਕੱਲ ਨੂੰ ਖੂਹ ਜਾਂ ਤਲਾਬ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਇਹ ਸਭ ਸੁਣ ਕੇ ਬੱਚੇ ਰੋਣ ਵਾਲੇ ਹੋ ਗਏ ਉਹ ਕਿਸੀ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਗੁਲੱਕ ਨੂੰ ਸੁੱਟਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਵੀ ਰਿਹਾ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਤਰਫਦਾਰੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਪੈਸਾ ਤਾਂ ਪੈਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੁਰਦੇ ਉੱਤੇ ਸੁੱਟਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਮੇਹਨਤ ਕਰਕੇ ਕਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ। ਫੇਰ ਕਿਸੇ ਸਿੱਕੇ ਉਤੇ ਇਹ ਥੋੜ੍ਹਾ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਗਿਆ ਜਾਂ ਮੁਰਦਿਆਂ ਉੱਤੇ ਦੀ ਸੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦੇਖਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਬੱਚੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਮੂੰਗਫਲੀ ਖਾ ਚੁੱਕੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਣਾ। ਆਖਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੈਸਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਦਬੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਪਿੱਛੇ ਸੁੱਟ ਸਕਦੇ ਸੀ?

ਮੇਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਮਿੱਤਰ ਬੋਲਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਠੀਕ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਲੋਕੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਪੈਸਾ ਫਲਦਾ ਨਹੀਂ ਮਿੱਤਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਅਜੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਕਾਇਮ ਸੀ ਕਿ ਦੋਨੋਂ ਗੁਲੱਕਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਰਕਮ ਹੋਵੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਨੋਂ ਗੁਲੱਕਾਂ ਨੂੰ ਖੂਹ ਜਾਂ ਤਲਾਬ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਗੁਲੱਕਾਂ ਮੈਂ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ ਸੀ ਉਥੇ ਹੀ ਛੱਡ ਕੇ ਉਠ ਗਿਆ।

ਸਾਰੇ ਰਸਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਾ ਰਿਹਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੈਸਿਆਂ ਦੇ ਸੁੱਭ-ਅਸੁੱਭ ਬਾਰੇ ਸੋਚੇ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਆਪਣੀ ਗੁਲੱਕ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹੇ ਸਾਰੇ ਸਿੱਕੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੇ ਕਿ ਕਦੇ ਸਾਡੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਬੁਣ ਦੇ ਗੁਲੱਕ ਨੂੰ ਭਰਿਆ ਸੀ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਗੁਲੱਕਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕੀ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਮੈਂ ਜਾਣਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਤੁਹਾਡੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ ਗੁਲੱਕਾਂ ਦਾ ਕੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਜਲਦੀ 'ਵਿਗਿਆਨ ਜੋਤ' ਦੇ ਪਤੇ 'ਤੇ ਭੇਜੋ।

ਮੂਲ ਲੇਖਕ : ਮਾਧਵ ਕੇਲਕਰ
ਅਨੁਵਾਦਕ - ਕੁਸ਼ਮਲਤਾ

ਵਿਗਿਆਨ ਜੋਤ

ਨੂੰ ਘਰ ਘਰ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ

ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਕੀਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

'ਵਿਗਿਆਨ ਜੋਤ' ਦੀ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ 150 ਰੁਪਏ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਸਹਿਯੋਗੀ ਇਸਦੇ ਨਵੇਂ ਪਾਠਕ ਬਣਾਏਗਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਪੰਜ ਪਾਠਕ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ

70 ਰੁਪਏ ਮੁੱਲ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ
ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਭੇਜੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਦਸ ਪਾਠਕ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ

160 ਰੁਪਏ ਮੁੱਲ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ
ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਭੇਜੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਵੀਹ ਪਾਠਕ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ

340 ਰੁਪਏ ਮੁੱਲ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ
ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਭੇਜੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਪੰਜਾਹ ਪਾਠਕ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ

1000 ਰੁਪਏ ਮੁੱਲ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ
ਅਤੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਪੱਤਰ
ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਭੇਜੇ ਜਾਣਗੇ।

ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਇਕੱਠੀ ਲਿਸਟ ਪੂਰੇ ਪਤਿਆਂ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ ਸਮੇਤ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪਤੇ ਤੇ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇ :

ਅਮਿੱਤ ਮਿੱਤਰ

ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਨਿਵਾਸ, ਕੱਚਾ ਕਾਲਜ ਰੋਡ,

ਬਰਨਾਲਾ - 148101 (ਪੰਜਾਬ)

ਨੋਟ • ਇਨਾਮ ਵਿਚਲੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਚੋਣ ਅਨੁਸਾਰ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿੱਚ ਛਪੀ ਲਿਸਟ, ਸਿਰਫ ਤਰਕਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਵਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਵਿੱਚੋਂ ਜੋ ਉਪਲੱਬਧ ਹੋਣਗੀਆਂ ਹੀ ਮਿਲਣਗੀਆਂ।

• ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਦਾ ਡਾਕ ਖਰਚ ਅਦਾਰਾ 'ਵਿਗਿਆਨ ਜੋਤ' ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।

• ਸਾਰੇ ਚੰਦੇ ਇੱਕੋ ਵੇਲੇ ਹੀ ਭੇਜੇ ਜਾਣ।

ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ 'ਚ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ

ਮੂਲ : ਭਾਰਤ ਭੂਸ਼ਲ ਸ਼ੀਵਾਸਤਵ,
ਅਨੁਵਾਦਕ : ਪਵਨਕੁਮਾਰ ਰੱਤੋਂ

ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਿਵਰਾਜ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਨੋਖੀ ਜਿਹੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਨਾਲ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਰਸਤਾ ਲੱਭ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿ ਸੱਪ ਵੀ ਮਰ ਜਾਏ ਅਤੇ ਲਾਠੀ ਵੀ ਨਾ ਟੁੱਟੇ। ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਉਹ ਹੁਕਮ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਰਾਜ ਆਪਣੇ ਇੱਥੇ ਬਣੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਹਟਾਵੇਂ। ਸ਼ਿਵਰਾਜ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਸਲ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਸੂਬੇ ਦੇ 52 ਹਜ਼ਾਰ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਣੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਹਿੰਦੂ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲਗਭਗ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਅੰਕਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀ ਸਖ਼ਤੀ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਉਤੇ ਅਮਲ ਹੋਇਆ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਇਹ ਵਾਰ ਵਾਰ ਪੁੱਛਣ ਉਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਉਹ ਮੰਤਰੀ ਵੀ ਕੋਈ ਸਲਾਹ ਦੇ ਸਕਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸਾਬਿਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤੀ ਹੁਕਮ ਉਤੇ ਮਾਣ ਨਾਲ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣਾ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣਾ ਵੀ।

ਇੱਕ ਅਹਿਮ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ 21 ਦਸੰਬਰ, 2009 ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਤੌਰ ਉਤੇ ਸਭਨਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸਕੀਮ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਜੁੱਮਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਹੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਸਨਾਖਤ ਕਰਨ।

ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਵਿੱਚ ਰੱਤੀ ਭਰ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਤਾਂ ਸਖ਼ਤੀ ਵਰਤਦੇ ਹੋਏ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ 14 ਦਸੰਬਰ, 2010 ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾੜਨਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕਿਉਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਯੋਜਨਾ ਨਹੀਂ ਬਣੀ ਅਤੇ

ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਰੁੱਧ ਧਰਮ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਾ ਅਸਰ ਇਹ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਇੱਕ ਕਰ ਕੇ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ (ਲਿਖਤੀ ਹਲਫ਼ੀਆ ਬਿਆਨ) ਦਾਇਰ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਹਲਫ਼ਨਾਮਾ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ 4 ਮਈ, 2011 ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜ ਵਿੱਚ 52 ਹਜ਼ਾਰ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 1584 ਹਟਾਏ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 6 ਸਤੰਬਰ, 2010 ਦੇ ਇੱਕ ਦੂਸਰੇ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 51,637 ਦੱਸੀ ਗਈ ਸੀ। ਯਾਨੀ ਬਜਾਏ ਘੱਟ ਹੋਣ ਦੇ ਮਹਿਜ਼ 8 ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ 353 ਨਵੇਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਹੋਰ ਵੱਧ ਗਏ ਹਨ।

ਇਹ ਚਮਤਕਾਰ ਰੱਬ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਉਸਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਹੀ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਈ ਧਰਮ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਦੁਕਾਨ ਵਾਂਗ ਹਨ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਬੇਹੱਦ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਜਨਤਕ ਸਥਾਨਾਂ, ਸੜਕਾਂ ਅਤੇ ਬਾਗ਼-ਬਗੀਚਿਆਂ ਸਮੇਤ ਜਨਤਕ ਵਰਤੋਂ ਦੀਆਂ ਦੂਜੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਉਤੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬਣਾਏ ਗਏ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਤੁਰੰਤ ਹਟਾਏ ਜਾਣ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਿਕਾਸ ਅੱਗੇ ਵੱਧ ਸਕੇ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਦੇਂਦੇ ਹੋਏ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੰਨ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵਿਕਾਸ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਧਰਮ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਭਾਵਿਕ ਤੌਰ ਉਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਪਰੰਤੂ ਇਹ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਨਾ ਦਿਸਣ ਵਾਲੇ 'ਉੱਪਰ ਵਾਲੇ' ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਨੀਚੇ ਵਾਲੇ ਜੱਜ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਠੀਕ ਢੰਗ ਜਾਂ ਤਮੀਜ਼ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸੜਕਾਂ ਉਤੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਵਾਲਾ, ਉਲਟੇ ਲੈਣੇ ਦੇ ਦੇਣੇ ਪੈ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਲਈ, ਰਸਤਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਾਂਗ ਚਲਾਕੀ ਦਾ ਚੁਣਿਆ

ਧਰਮ ਸਥਾਨ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਣ ਜਾਂ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਚਲਦੀਆਂ ਰਹਿਣ। ਪੰਡੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੈਸਾ ਮਿਲਦਾ ਰਹੇ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦਾ, ਪਾਖੰਡਾਂ ਦਾ, ਚਮਤਕਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪ੍ਰਸਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅੜਚਨ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਆਵੇ।

ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਲੀਡਰਾਂ, ਧਰਮ ਗੁਰੂਆਂ ਅਤੇ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਕਾਫ਼ੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਰਹੀ। ਉਦਾਹਰਣ ਤੁਪਾਲ ਸੰਭਾਗ ਦੀ ਲਈਏ ਤਾਂ ਇਥੇ 4617 ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਧਰਮ ਸਥਾਨ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 31 ਦਸੰਬਰ, 2011 ਤੱਕ ਮਹਿੰਜ 47 ਹਟਾਏ ਜਾਂ ਸਥਾਨ ਬਦਲੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਯਾਨੀ 2 ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਉਤੇ ਸਿਰਫ਼ 1 ਫੀਸਦੀ ਹੀ ਅਮਲ ਹੋ ਸਕਿਆ ਹੈ।

ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ - ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ ਉਤੇ ਵੀ ਭਾਵੇਂ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਹੋਵੇ ਪਰ ਹਰ ਕੋਈ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਸਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਬਾਗ਼ਡੋਰ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇੱਕ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ 90 ਫੀਸਦੀ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਕਰਮਚਾਰੀ ਹਿੰਦੂ ਹਨ। ਇਸੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਗੱਲ ਇਤਫ਼ਾਕ ਦੀ ਕਹੀਏ ਜਾਂ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਹੋਣ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਣ ਦੀ, 90 ਫੀਸਦੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਹੀ ਹਨ। ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਹਟਾਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਐਸ. ਡੀ. ਐਮ. ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਉਪਰ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਉਪਰ ਸੈਕਟਰੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇੱਕ ਪੱਖ ਇਹ ਵੀ - ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਜਾਓ, ਉਥੇ ਅਫਸਰ ਸੀਟ ਉਤੇ ਨਾ ਮਿਲੇ ਰੱਬ ਜ਼ਰੂਰ ਉਸ ਥਾਂ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ। ਤੁਪਾਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਥਾਣੇ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿੱਚ ਮੰਦਰ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਜਾਹਿਰ ਹੈ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਸਰਕਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਣ ਦੀ ਕੋਈ ਪਹਿਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ।

ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਰਗਲਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਇਹ ਮੰਦਰ ਜ਼ਰੂਰੀ

ਹਨ। ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਮਰੀਜ਼ ਦਮ ਤੋੜ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਾਲੇ ਉਸਨੂੰ ਹੋਲੀ ਮੰਨ ਕੇ ਲਾਸ਼ ਘਰ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬੱਚ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਏ ਤਾਂ ਰੱਬ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਮੰਨ ਕੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੈਸਾ ਚੜ੍ਹਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਨਿਹਫ਼ਲ ਅਤੇ ਰੱਬ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਕਾਇਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਬਣੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਨਵੇਂ ਤੁਪਾਲ ਦੇ ਇੱਕ ਹਸਪਤਾਲ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇੱਕ ਮੰਦਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਦਿਨ ਭਰ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਾਲੇ ਪੈਸਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਚੜ੍ਹਾਏ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੇ ਇਸ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕਰਮਚਾਰੀ, ਅਫਸਰ ਜਦ ਵੀ ਦਫ਼ਤਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਬਾਹਰ ਬਣੇ ਮੰਦਰ ਵਿੱਚ ਮੱਥਾ ਜ਼ਰੂਰ ਟੇਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੱਥੇ ਉਤੇ ਵੱਡਾ ਜਿਹਾ ਟਿੱਕਾ ਲਗਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਸਤਿਕ ਜਾਂ ਭਗਤ ਸਾਬਿਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਚੁਕਦੇ। ਇਸ ਕਾਰਜ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਰਿਸ਼ਵਤ ਖਾਣ ਦਾ ਆਤਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਵਤ ਵਿੱਚ ਮਿਲੀ ਰਕਮ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਉਹ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਘਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੰਦਰ ਵਿੱਚ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਹ ਹੀਣਭਾਵਨਾ, ਪਾਪ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਗਲਿਆਣ ਵਰਗੇ ਮਨੋਭਾਵਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਬਚੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਟਵਾਰੀ, ਸਿਪਾਹੀ ਅਤੇ ਬਾਬੂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਆਈਏਐਸ ਅਫਸਰ ਤੱਕ ਇਸ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਗੱਡੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੀਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਹ ਹਨੂੰਮਾਨ ਜਾਂ ਸਾਈਂ ਬਾਬਾ ਜ਼ਰੂਰ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਗਾਂਧੀ, ਨਹਿਰੂ ਅਤੇ ਰਾਜੇਂਦਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੇ ਨਾਲ ਰਾਮ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ, ਸ਼ੰਕਰ, ਮਹਾਂਵੀਰ ਅਤੇ ਕਈ ਮਸ਼ਹੂਰ ਮਾਰਕ ਵਾਲੇ ਧਰਮ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਫੁੱਲਮਾਲਾ ਚੜ੍ਹੀ ਤਸਵੀਰ ਦਿਖਣਾ ਵੀ ਆਮ ਗੱਲ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟ ਟਾਈਮ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਭਗਤਾਂ ਤੋਂ ਕੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਧਰਮ ਸਥਾਨ ਹਟਾਣ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲੈਣਗੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਉਂਗਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਨਗ ਹਨ, ਗਲੇ ਵਿੱਚ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਸਿੱਧ ਕਵਚ ਅਤੇ ਹਾਰ ਲਟਕੇ ਹਨ ਉਹ ਤਾਂ ਇਹੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੈਰ ਪੈਰ ਉਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਆਤਮ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਘੱਟ ਹੋਵੇ। ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਦ ਵੀ ਕੰਮ ਨਾ ਹੋਣ ਉਤੇ ਉਹ ਗੁੱਸੇ 'ਚ ਉੱਚੀ ਨਾ ਬੋਲੇ ਸਗੋਂ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਅੱਗੇ ਹਾੜੇ ਕੱਢੇ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ, ਸਾਹਿਬ ਤੁਹਾਡਾ ਭਗਤ ਹੈ, ਚੜ੍ਹਾਵਾਂ ਮੈਂ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਹੁਣ ਉਸ ਦੀ ਅਕਲ ਮੇਰੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰੋ।

ਇਥੇ ਦਲੀਲ ਕਤਈ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਹਕੂਮਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਨ ਸਗੋਂ ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਵਰਣਾਂ (ਉੱਚ ਜਾਤਾਂ) ਦਾ ਦਬਦਬਾ ਹੈ, ਸਮਾਜ ਉਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਭਾਰੂ ਹੈ ਅਤੇ ਦਲਿਤ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਧਰਮ ਸਥਾਨ ਹਨ। ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ 52,075 ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਧਰਮ ਸਥਾਨ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਉਪਰ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਰਿਕਾਰਡ 77,457 ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਧਰਮ ਸਥਾਨ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ 85 ਫੀਸਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਸਵਰਣ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਧਰਮ ਸਥਾਨ ਹਟਾਏ ਹਨ। ਕੀ ਸਵੇਰੇ ਸ਼ਾਮ ਰੱਬ ਦੇ ਅੱਗੇ ਘੰਟਾ ਵਜਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਆਰਤੀ ਗਾਣ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਗਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਧਰਮ ਸਥਾਨ ਹਟਾਉਣਗੇ। ਕੋਈ ਵਜ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜਵਾਬ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ।

ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹਟਾਏ ਜਾ ਰਹੇ, ਇਸ ਉਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਮਨੋਜ ਸ਼ੀਵਾਸਤਵ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, “ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਥਾਵਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।”

ਬਕੋਲ ਮਨੋਜ ਸ਼ੀ ਵਾਸਤਵ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨਾ ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਧਰਮ ਗੁਰੂਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਉਲੰਘਣ ਅਤੇ ਨਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ੇ ਹਟਾਣ ਦੀ ਹੈ। 1995 ਵਿੱਚ ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਐਸ. ਡੀ. ਐਮ. ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਨਾਤੇ, ਇੰਦੌਰ ਦੀ ਇੱਕ ਬਹੁਮੰਜ਼ਲਾਂ ਇਮਾਰਤ ਫਰਿਵਾਈ ਸੀ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਹੋਈ ਸੀ। ਹੁਣੇ ਹੀ ਭੁਪਾਲ ਦੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਲਾਕੇ ਮਿਨਾਲ ਰੇਜੀਡੈਂਸੀ (ਰਾਜਹੋਮਸ) ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਰੂਦ ਲਗਵਾ ਕੇ ਉਡਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਤਦ ਵੀ ਕੁਝ ਆਲੋਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੀ ਸਖਤੀ ਕੁੱਲੀਆਂ ਵਾਲਿਆਂ, ਵੱਡੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗਪਤੀਆਂ ਦੇ ਲਈ ਹੈ, ਰੱਬ ਦੇ ਲਈ ਨਹੀਂ।

ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਮਸ਼ੀਨ ਹੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਣ ਵਿੱਚ ਧਰਮ ਗੁਰੂਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੁਥਾਜ ਕਿਉਂ? ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਸੜਕਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਵਿੱਚ/ਵਿਚਕਾਰ ਸੀਨਾ ਤਾਣ ਕੇ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਰੋੜਾ ਬਣ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਮਨੋਜ ਸ਼ੀਵਾਸਤਵ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹਨ। ਉਹ ਰਾਮਾਇਣ ਉਤੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰਾਮ ਨੂੰ ਇਸ਼ਟ (ਜਿਸ ਦੀ ਅਰਾਧਨਾ ਉਹ ਕਰਦੇ ਹਨ) ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਧਰਮ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕਤੀ ਮਿਲੀ ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਨਵੇਂ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਪ੍ਰਵੀਨ ਗਰਗ ਆ ਗਏ, ਜੋ ਇਸ ਮਸਲੇ ਉਤੇ ਚੁੱਪ ਹਨ।

ਇਹ ਇੱਛਾ ਜਾਂ ਉਦੇਸ਼ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਆਲੋਚਨਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਹੋ ਕੇ ਇਹ ਜਤਾਉਣ ਮਾਤਰ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਉਤੇ ਅਮਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗਾ? ਹਰ ਇੱਕ ਰਾਜ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੁਰਸੀਆਂ ਉਤੇ ਜਮੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰੌਤਵਾਂ ਉਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਰੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਸਮੂਹਿਕ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਜੋ ਲਗਭਗ ਤਰਕ ਦਾ ਰੂਪ ਲੈ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਜਿੱਥੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਕੈਂਪ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਭੀੜ ਲੀਡਰਾਂ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਪੈਰ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਲਾਲਚ ਵੱਸ ਵੀ ਛੁਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਕੀ, ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਅਜਿਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਗਵਾਨ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਪਰ ਇਹ ਰਸੂਖਦਾਰ ਬਾਬਾ ਆਪਣੀ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮੋਟੀ ਦੱਛਣਾ ਦੇ ਮਿਲਣ ਵਜੋਂ ਕਰਵਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤਬਾਦਲਾ, ਤਰੱਕੀ ਅਤੇ ਮਨਚਾਹੀ ਜਗ੍ਹਾ ਨਿਯੁਕਤੀ। ਇੱਥੇ ਲਿਖਣਯੋਗ ਅਤੇ ਚਿੰਤਨਯੋਗ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਸਮਾਰੋਹ ਵੀ ਪੂਜਾ ਪਾਠ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਜਸਵ (ਰਾਜ ਕਰ ਮੰਤਰੀ) ਮੰਤਰੀ ਕਰਣ ਸਿੰਘ ਵਰਮਾ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, “ਅਸੀਂ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਧਰਮ ਸਥਾਨ ਹਟਾ ਦੇਈਏ ਪਰ ਕਈ ਦਫ਼ਾ ਜਨਭਾਵਨਾਵਾਂ ਮੁਹਰੇ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰੰਤੂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਪੱਕਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਨਵਾਂ ਨਿਰਮਾਣ ਸਾਹਮਣੇ ਨਾ ਆਵੇ।”

ਮਤਲਬ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਉਪਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਯਾਨੀ ਧਰਮ ਹੈ। ਇਸ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਨੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਸਹੂ ਲੈਣ ਦੇ ਬਾਦ ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਹੇ ਨਾਥ, ਮੈਨੂੰ ਬੇਈਮਾਨੀ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣਾ। ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਸ਼ਕਤੀ ਉਤੇ ਸਵਾਲਿਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਹੁਦਾ ਲੈਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਲਗਾ ਲਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਸਾਬਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਈ ਭਗਵਾਨ ਹੀ ਸਭ ਕੁੱਝ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ, ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਜਨਤਕਹਿਤ ਬਾਦ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਧਰਮ ਸਥਾਨ ਯਾਨੀ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਠਿਕਾਣੇ, ਠਿਕਾਣੇ ਲਗਾਉਣ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਰੁਚੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਜੇਕਰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਧਰਮ-ਸਥਾਨ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਸ਼ਾਇਦ ਰਹਿਣ ਹੀ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਧਰਮ ਸਥਾਨ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਣ ਜਾਂ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਚਲਦੀਆਂ ਰਹਿਣ। ਪੰਡੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੈਸਾ ਮਿਲਦਾ ਰਹੇ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦਾ, ਪਾਖੰਡਾਂ ਦਾ, ਚਮਤਕਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪ੍ਰਸਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅੜਚਨ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਆਵੇ।

ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਧਰਮ ਸਥਾਨ ਵਾਕਈ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਵੱਡਾ ਰੋੜਾ ਸਾਬਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੇ ਧਰਮ ਨੂੰ

ਨੀਵਾਂ ਦਿਖਾਉਣ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਅਤੇ ਭਗਵਾਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਗਰਜ਼ (ਮਤਲਬ, ਜ਼ਰੂਰਤ, ਇੱਛਿਆ) ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਣੇ ਰਹਿਣਾ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਰੁਕਾਵਟ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਭੁਪਾਲ ਦਾ ਹੀ ਲਈਏ ਤਾਂ ਬਸ ਰੈਪਿਡ ਟਰਾਂਜਿਸਟ ਸਿਸਟਮ (ਬੀਆਰਟੀਐਸ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਬਸ ਕੋਰੀਡੋਰ ਦਾ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਧਰਮ ਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਕਾਰਣ ਅਧੂਰਾ ਪਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਮਿਆਦ ਅਤੇ ਲਾਗਤ ਵੱਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਇੱਕ ਦਰਜਨ ਥਾਵਾਂ ਉਤੇ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਫਲਾਈ ਓਵਰ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭੁਪਾਲ ਦੀ ਮਹਾਂਪੌਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਗੌਰ ਧਰਮਭੀਰੂ (ਧਰਮ ਤੋਂ ਡਰਨ ਵਾਲੀ) ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਰਹੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਇਆ ਜਾਏ ਤਾਂ ਜੋ ਜਨਤਕ ਹਿਤ ਦੇ ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਕੰਮ ਸਮੇਂ ਉਤੇ ਅਤੇ ਤੈਅਸ਼ੁਦਾ ਲਾਗਤ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਣ। ਇੱਕ ਸ਼ਹਿਰ ਨਹੀਂ, ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਇਹੀ ਹਾਲ ਹੈ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ (ਹੁਕਮ ਅਦਲੀ)

ਅਤੇ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਸ਼ਰੂਆਮ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਰਬਾਂ ਖਰਬਾਂ ਦਾ ਚੂਨਾ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਤੋਂ ਲੱਗ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਉਹ ਧਾਰਮਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਧਰਮ ਸਥਾਨ ਹਟਾਣ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਗਵਾਨ ਕਿਤੇ ਸ਼ਰਾਪ ਨਾ ਦੇ ਦੇਵੇ ਜਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪਾਪ ਨਾ ਲੱਗੇ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਹਿਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਵਾਰਥ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਤਾਂ ਕੀ ਕਦੇ ਭਗਵਾਨ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਕੇ ਹਾੜੇ ਕੱਢੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਸਤਿਕ ਅਤੇ ਧਰਮ ਵਿਰੋਧੀ ਕਹਿ ਕੇ ਧੱਕਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਣਗੇ। ਸ਼ਿਵਰਾਜ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇੱਛਾ ਕਤਈ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਧਰਮ ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਣ ਦੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਰਹੀ, ਉਲਟੇ ਥੀਤੀ 15 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਗਲਿਆਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਚਰਚਾ ਆਮ ਰਹੀ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜ ਦੇ 52 ਹਜ਼ਾਰ ਧਰਮ ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਲੱਭਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਧੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ ਮੈਗਜ਼ੀਨ : 'ਸਰਿਤਾ' ਫਰਵਰੀ (ਪਹਿਲਾ) 2012

ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਉੱਤੇ ਆ ਤੇ ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਖੱਲੇ ਆ
ਬੋਲੀ ਜਾਂਦਾ ਜਿੰਨੀ ਕੁ ਅਕਲ ਜਿਹਦੇ ਪੱਲੇ ਆ
ਸਾਰੇ ਹੀ ਧਰਮ ਰੋਲਾ ਪਾਉਂਦੇ ਰੱਬ ਇੱਕ ਹੈ
ਦੱਸਦਾ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਕਾਹਤੋਂ ਆਪ ਕੱਲੇ ਕੱਲੇ ਆ
ਦੱਸਦਾ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਕਾਹਤੋਂ ਆਪ ਕੱਲੇ ਕੱਲੇ ਆ

ਕੋਈ ਨਿਰਾਕਾਰ ਕੋਈ ਆਕਾਰ ਇਹਦਾ ਦੱਸਦਾ
ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਇਹ ਤਾਂ ਇਨਸਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵੱਸਦਾ
ਕੋਈ ਇਹਨੂੰ ਲੱਭਦਾ ਏ ਜੰਗਲਾਂ ਉਜਾੜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ
ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਫੜ ਕੇ ਲਿਆਉਣਾ ਮੈਂ ਪਹਾੜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ
ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਆਪ ਆਇਆ, ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਪੁੱਤ ਇਹਦਾ
ਫਰਿਸ਼ਤੇ ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਇਹਨੇ ਦੁਨੀਆ ਤੇ ਘੱਲੇ ਆ.....

ਕੋਈ ਪੰਜ ਵੇਲੇ ਕੋਈ ਸੁਬਹ ਕੋਈ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ
ਕੋਈ ਰਾਤਾਂ ਜਾਗ ਜਾਗ ਜੱਪੇ ਇਹਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ
ਕੋਈ ਦੇ ਕੇ ਬਲੀਆਂ, ਕੋਈ ਘਿਓ ਦੇ ਕੜਾਹ ਨਾ
ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਮਿਲਦਾ, ਜੇ ਜੱਪੇ ਹਰ ਸਾਹ ਨਾ
ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ, ਇਹ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ
ਕਰ ਕਰ ਵੇਖੇ ਲੋਕਾਂ ਯਤਨ ਅਵੱਲੇ ਆ.....

ਪੜੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਚੀਖ ਚੀਖ ਕੇ
ਖੂਨ ਹੀ ਵਹਾਇਆ ਇਹਨੇ ਹਰ ਤਵਾਰੀਖ 'ਤੇ
ਦਰਿਦਰੀ ਦੀ ਹੱਦ ਬੰਦਾ ਟੱਪੇ ਇਹਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ
ਅਮੀਰ ਨੇ ਗਰੀਬ ਸਦਾ ਨੱਪੇ ਇਹਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ
ਉਚ ਨੀਚ, ਜਾਤ ਪਾਤ ਬਣੇ ਇਹਦੇ ਡਰ ਨਾਲ
ਮਨੁੱਖੀ ਸੱਭਿਅਤਾ ਤੇ ਸਦਾ ਕੀਤੇ ਇਹਨੇ ਹੱਲੇ ਆ.....

ਮਰਦਾਂ ਬਣਾਇਆ ਇਹਨੂੰ ਏਸੇ ਲਈ ਇਹ ਮਰਦ ਹੈ
ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਦਰਦੀ, ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਇਹ ਬੇ-ਦਰਦ ਹੈ
ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਹੱਥੀਂ ਇਹਨੇ ਸਾਜਿਆ
ਸਾਜਿਆ ਤਾਂ ਅੰਤਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥੀਂ ਇਹਨੇ ਸਾਜਿਆ
ਸਾਜਿਆ ਤਾਂ ਅੰਤਾਂ ਦੇ ਕਿਉਂ ਦੁੱਖਾਂ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ

ਸਿਰਜਣਹਾਰਾ, ਪਾਲਣਹਾਰਾ ਜੇ ਸਭ ਕੁੱਝ ਆਪ ਹੈ
ਤਾਂ ਦੁਨੀਆ ਇਹਦੀ ਨੇ ਐਨੇ ਦੁੱਖ ਕਾਹਤੋਂ ਝੱਲੇ ਆ....

ਚੁਹਿਆਂ ਮੂਹਰੇ ਸਿਰ ਇਨਸਾਨਾਂ ਦੇ ਝੁਕਾਉਂਦਾ ਹੈ
ਬੇ-ਸ਼ਰਮੀਂ ਦੀ ਹੱਦ, ਪੂਜਾ ਲਿੰਗ ਦੀ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ
ਕਿਹੜੇ ਮੂੰਹ ਨਾ ਭੇਜਾਂ ਮਾਵਾਂ, ਭੈਣਾਂ ਇਹਦੇ ਦਰ ਵਿਚ
ਕੁਆਰੀਆ ਦੇ ਸੱਤ ਭੰਗ ਹੋਏ ਇਹਦੇ ਘਰ ਵਿਚ
ਪੱਥਰ ਦਾ ਬੁੱਤ ਰਿਹਾ ਪੱਥਰ ਹੀ ਬਣਿਆ
ਬੇ-ਵੱਸ ਰਹੇ ਖੜਕਾਓਦੇ ਇਹਦੇ ਟੱਲੇ ਆ.....

ਬਾਂਦਰ ਦੀ ਬੁਥੀ ਕੋਈ ਹਾਥੀ ਸਿਰ ਵਾਲੇ ਨੂੰ
ਕੋਈ ਮੰਨੇ ਗੋਰੇ ਨੂੰ ਤੇ ਕੋਈ ਰੱਬ ਕਾਲੇ ਨੂੰ
ਕਈ ਰੋਲਾ ਪਾਉਂਦੇ ਸੁਣੇ, ਕਹਿੰਦੇ ਇਹਤਾਂ ਜਿੰਦਾ ਏ
ਕਿਹੜੇ ਟਾਉਨ ਰਹਿੰਦਾ ਇਹ, ਦਿਖਾਈ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਏ
ਸ਼ੋਪਿੰਗ ਕਿੱਥੇ ਜਾਂਦਾ, ਕੰਮ ਪੰਦਾ ਕਿਹੜਾ ਕਰਦਾ
ਜਾਂ ਬੈਨੀਫਿਟ ਖਾ ਕੇ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ ਬੱਲੇ ਬੱਲੇ ਆ.....

ਤ੍ਰਿਸੂਲ, ਤਲਵਾਰ, ਚੱਕਰ, ਤੀਰ ਕੋਲ ਰੱਖਦਾ
ਸ਼ੱਕੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦਾ ਜਾਂ ਡਰ ਕਿਸੇ ਪੱਖ ਦਾ
ਦੇਖਿਆ ਟੈਲੀ ਤੇ ਬੈਠਾ ਸਵਰਗੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਸੀ
ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਵੀ ਲੱਤਾਂ ਘੁੱਟਣ ਤੇ ਲਾਇਆ ਸੀ
ਭੁੱਖਮਰੀ ਨਾਲ ਨਿੱਤ ਮਰਨ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬੱਚੇ
ਦੱਸਦੇ ਏਜੈਂਟ ਭਰੇ ਪਏ ਗੱਲੇ ਆ.....

ਕੱਲ ਵੀ ਸੀ, ਅੱਜ ਵੀ ਹੈ, ਕੱਲ ਵੀ ਜੋ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ
ਕਾਰਣ-ਕਾਰਜ ਵਾਲੀ ਵਿਧੀ ਸਮਝਣੀ ਪੈਣੀ ਹੈ
ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਨਿਯਮ ਕਿਸੇ ਰੱਬ ਦਾ ਇਹ ਖੇਲ ਨਹੀਂ
ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਸੌਟੀ ਉੱਤੇ ਹੁੰਦਾ ਕਦੇ ਫੇਲ ਨਹੀਂ
ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਵਕਤ ਹੈ ਉਹਦਾ ਖੁਸ਼ਦਿਵਾਰਾ
ਗਿਆਨ, ਵਿਗਿਆਨ, ਤਰਕ, ਬੁੱਧ ਜਿਹਦੇ ਪੱਲੇ ਆ.....

- ਖੁਸ਼ਵਿੰਦਰ ਟੈਲਫੋਰਡ

ਯੂ. ਕੇ

ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਇਹ ਜਾਨਣ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕੇ ਉਸਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਤੇ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਵਿੱਚ ਫਸੇ ਹੋਏ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਧਾਰਮਿਕ ਲੋਕ ਇਸ ਨੂੰ 'ਆਤਮਾ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸਨੂੰ ਕਲਪਨਿਕ 'ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ' ਨੇ ਸਿਰਫ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਤਮਾ ਹੀ ਪੂਰੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਏਧਰ-ਉਧਰ ਘੁਮਾਉਂਦੀ-ਫਿਰਾਉਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਆਤਮਾ ਸਰੀਰਕ ਮੌਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ (ਧਰਮਰਾਜ) ਕੋਲ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਆਪਣੀ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਜੇਕਰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਭੇਜ ਕੇ ਜਿਉਂਦਾ-ਜਾਗਦਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਧਿਆਤਮਵਾਦੀ ਲੋਕ, ਡੇਰਿਆਂ ਵਾਲੇ ਧੌਖੇਬਾਜ਼ ਬਾਬੇ ਤੇ ਸਾਧ-ਸੰਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ 'ਮਾਨਸਿਕ ਗੁਲਾਮ' ਬਣਾ ਕੇ ਲੁੱਟਣ ਲਈ ਇਸਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹਰ ਰੋਜ਼, ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਦੇ ਚੈਨਲਾਂ ਉਪਰ ਦੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਇੱਕ 'ਨਾਮਦਾਨ' ਜਾਂ 'ਸ਼ਬਦ' ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸਦਾ ਜਾਪ ਕਰਨ ਨਾਲ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰਕੇ 'ਸਵਰਗ' ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ 'ਨਰਕਾਂ' ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਹਰ ਵਕਤ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ (ਧਰਮਰਾਜ) ਹੀ ਤੈਅ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਪਰ ਅਸਮਾਨ ਵਿੱਚ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਆਤਮਾਵਾਂ ਉਸ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਧਰਮਰਾਜ ਦੇ ਗੁਪਤ ਰ੍ਹੀਥ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ

ਅੰ ਤ
ਵਿੱ ਚ

'ਮਨ' ਕੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ?

ਜਿੰਦੀ ਪੇਂਟਰ
ਮੋਬਾ : 98156-81834

ਵਿੱਚ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਜੇ ਚੰਗੇ ਕਰਮ ਕਰਕੇ, ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜੱਪ ਕੇ ਗੁਰੂਆਂ, ਪੀਰਾਂ, ਬਾਬਿਆਂ ਤੇ ਸਾਧਾਂ-ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਲੜ ਲੱਗ ਕੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜੂਨਾਂ ਦੇ ਚੱਕਰਾਂ ਵਿੱਚ

ਆਉਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਆਤਮਾ ਏਧਰ-ਉਧਰ ਸਰੀਰਾਂ ਵਿੱਚ ਭਟਕਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਪਰ ਖੋਜਕਾਰਾਂ (ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ) ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਖੋਜਾਂ, ਪਰਖਾਂ ਤੇ ਜਾਂਚ-ਪੜਤਾਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਸਨੂੰ ਆਤਮਾ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਮਨ' ਆਖਿਆ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਕੁਦਰਤ'। ਇੱਥੇ ਮਨ ਤੇ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨਿਯਮ ਆਤਮਾ ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹਨ। ਜੇ ਇੱਕ ਦਾ ਨਿਯਮ ਉਪਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਦਾ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨਿਯਮ ਸਦੀਵੀਂ ਸੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਅਟੱਲ (ਸਥਿਰ) ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪੈਦਾ ਜਾਂ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਨਿਯਮ ਮਾਦਾ ਅਤੇ ਊਰਜਾ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸਨੂੰ ਨਾ ਹੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਨਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਾਦਾ ਅਤੇ ਊਰਜਾ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣਯੋਗ ਹਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਾਰਾ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗਲੈਕਸੀਆਂ, ਤਾਰੇ, ਸੂਰਜ, ਖਾਲੀ ਥਾਂ (ਖੇਲਾਅ), ਗ੍ਰਹਿ, ਧਰਤੀ, ਪੇੜ-ਪੌਦੇ, ਪਸ਼ੂ-ਪੰਛੀ, ਜਾਨਵਰ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਏ। ਕੁਦਰਤ ਵੀ ਆਪਣੇ ਸਵੈ-ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਬੱਝ ਕੇ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੱਚਾਈ, ਖਤਰਨਾਕ ਕਿਤਾਬ 'ਪਵਿੱਤਰ ਬਾਈਬਲ' ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਆਤਮਾ ਦਾ ਨਬੇੜਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਸੱਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਤਰਨਾਕ ਸਾਬਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ, ਇਸਾਈ ਧਰਮ ਦੀ ਮੁੱਖ ਕਿਤਾਬ 'ਪਵਿੱਤਰ ਬਾਈਬਲ' ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਲਾਈਲੋਂਗ ਮੂਰਖ ਤੇ ਧੌਖੇਬਾਜ਼ ਪਾਦਰੀਆਂ (ਪਾਸਟਰਾਂ) ਅਤੇ ਯੋਗਵਾਹ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਹੀ 'ਆਤਮਾ' ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਜਾਨਵਰਾਂ, ਪੰਛੀਆਂ ਤੇ ਪੇੜ-ਪੌਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਇਹ ਬੇਜਾਨ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਿਤੇ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਨਹੀਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸਵਰਗ-ਨਰਕ ਹਨ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਮਨੁੱਖਾਂ ਲਈ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਤੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਹਨ। ਡੇਰਿਆਂ ਵਾਲੇ ਬਾਬਿਆਂ ਤੇ ਸਾਧਾਂ-ਸੰਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਚੁਰਾਸੀ ਲੱਖ ਜੂਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਆਤਮਾ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ

ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਤੇ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਵਿੱਚ ਫਸੇ ਹੋਏ ‘ਧਾਰਮਿਕ’ ਲੋਕ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ। ‘ਮਨ’ ਵੀ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਬੱਝ ਕੇ ਹੀ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਤਮਾ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਢੁਕਵੀਆਂ ਕੁਦਰਤੀ ਹਾਲਤਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ‘ਮਨ’ ਦਾ ਕੋਈ ਵਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸਦੇ ਲਈ ਕੋਈ ਸਵਰਗ ਨਰਕ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਤਾਂ ਬੱਸ ਜਗ ਰਹੀ ਮੋਮਬੱਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਂਗ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਮੋਮਬੱਤੀ ਨੂੰ ਜਗਣ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨਾ ਮਿਲਣ ਤੇ ਇਹ ਬੁਝ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਿਲਕੁਲ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਮਨ ਨਾਲ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਬਰੀਕ-ਬਰੀਕ (ਸੂਖਮ) ਸੈਲਾਂ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਈਕ੍ਰੋਸਕੋਪ (ਸੂਖਮਦਰਸ਼ੀ) ਨਾਲ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਨ ਅਤੇ ਜਾਨ ਦੋ ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਸਤੂਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੈੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਰਸਾਇਣਕ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਜਾਨ ਹਰ ਜੀਵ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਮਨ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸੈੱਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ‘ਨਿਊਰੋਨਜ਼’ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੈੱਲ ਉੱਚ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਜੀਵਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕੇ ਸਭ ਸਜੀਵ ਵਸਤੂਆਂ ਵਿੱਚ ਜੀਨੋਮ ਦੀ ਕਿਸਮ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਦਰੱਖਤ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਮਨੁੱਖ, ਪ੍ਰੰਤੂ ‘ਮਨ’ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਿਮਾਗੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਜੀਵ ਵਿਕਾਸ ਉਪਰ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਆਲੂ, ਆਂਡੇ, ਦਰੱਖਤ ਅਤੇ ਬੈਕਟੀਰੀਆ ਵਿੱਚ ਜਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਕੋਈ ਮਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਚੂਹੇ, ਬਿੱਲੀ ਅਤੇ ਆਦਮੀ ਵਿੱਚ ਮਨ ਅਤੇ ਜਾਨ ਦੋਵੇਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਜੀਵਤ ਸੈੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਹ ਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ‘ਮਨ’ ਦਿਮਾਗੀ ਨਿਊਰੋਨਜ਼ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਭੌਤਿਕ ਤੇ ਰਸਾਇਣਕ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਹੈ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਅਸੀਂ ਜੀਵ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਪਿਛਾਂਹ ਵੱਲ ਝਾਤੀ ਮਾਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਵੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਘੱਟ ਵਿਕਸਤ ਸੀ।

ਜਾਨ ਬਾਰੇ ਅਜਿਹਾ ਕੁੱਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ, ਬਾਂਦਰ ਅਤੇ ਦਰੱਖਤ ਦੀ ਜਾਨ ਦੇ ਗੁਣ ਉਹੀ ਹਨ। ਪੌਦੇ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਸੈੱਲੇ ਜੀਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੁੱਝ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਿਮਾਗੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਨਿਊਰੋਨਜ਼ ਸੈੱਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਉਹ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ ਉਤੇਜਕਤਾ ਤੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਰਜਿਆਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਰੀੜ੍ਹ-ਧਾਰੀ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਖਰਬਾਂ ਹੀ ਨਿਊਰੋਨਜ਼ ਤੋਂ ਬਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਅਰੀੜ੍ਹਧਾਰੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਜੀਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮਨੁੱਖ (ਸਾਡਾ) ਦਿਮਾਗ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਕਸਤ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੂਸਰੇ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਸਿਰਫ ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਰਚਨਾਤਮਕ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬੋਲਣ ਤੇ ਲਿਖਣ ਦੇ ਢੰਗਾਂ ਰਾਹੀਂ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਮਾਨਸਿਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ‘ਨਿਊਰੋਨਜ਼’ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਭੌਤਿਕ ਤੇ ਰਸਾਇਣਕ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦਾ ਹੀ ਸਿੱਟਾ ਹਨ। ਨੌਬਲ ਇਨਾਮ ਜੇਤੂ ਵਾਲਟਰ ਹੈਜ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਡੇਲਗਾਡੋ ਨੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਹਲਕੇ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਝਟਕੇ ਲਾ ਕੇ ਪਿਆਰ, ਨਫਰਤ, ਗੁੱਸਾ, ਦਿਆਲਤਾ ਅਤੇ ਜਾਲਮਤਾ ਵਰਗੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਮਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਿਜਲੀ ਰਸਾਇਣੀ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਹੈ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਨਿਊਰੋਨਜ਼ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ‘ਮਨ’ ਸਰੀਰ ਦੀ ਮੌਤ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਅਪਘਟਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਜਿਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕੇ ਆਤਮਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮੌਤ ਬਾਅਦ ਨਾ ਤਾਂ ਮਨ ਜਿਉਂਦਾ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜਾਨ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਸਵਰਗਾਂ-ਨਰਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲਈ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁੱਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ।

ਸਾਹ ਲੈਣ ਨਾਲ ਆਕਸੀਜਨ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਖਾਣ-ਪੀਣ (ਭੋਜਨ) ਵਾਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਊਰਜਾ ਪੂਰੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਕਰ ਦਿੰਦੀ

ਹੈ। ਦਿਮਾਗੀ ਨਿਊਰੋਨਜ਼ ਸੈੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸੇ ਊਰਜਾ ਕਾਰਨ ਬਿਜਲੀ ਰਸਾਇਣੀ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਵਾਪਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿੰਟੇ ਵਜੋਂ ‘ਮਨ’ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਆਕਸੀਜਨ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਮੋਮਬੱਤੀ ਬਲ ਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (ਰੋਸ਼ਨੀ) ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਮਨ ਨਾਲ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਮੋਮਬੱਤੀ ਨੂੰ ਬਲਣ ਲਈ ਆਕਸੀਜਨ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਉਹ ਬੁਝ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਚਲੇ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਮੋਮਬੱਤੀ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀਆਂ ਢੁਕਵੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ (ਆਕਸੀਜਨ) ਵਿੱਚ ਲਿਜਾ ਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੁਬਾਰਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਿਲਕੁਲ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਮਰ ਚੁੱਕੇ ਮਨ ਨਾਲ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਦਿਮਾਗ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪਘਟਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਵਿੱਚ ਊਰਜਾ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਭੌਤਿਕ ਤੇ ਰਸਾਇਣਕ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਚਾਲੂ ਕਰਕੇ ‘ਮਨ’ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਜਾਗਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਦਿਮਾਗੀ ਨਿਊਰੋਨਜ਼ ਸੈੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਊਰਜਾ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਮਨ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਂਗ ਬੁਝ (ਮਰ) ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਮੂਰਖਤਾ ਹੈ ਕੇ ‘ਮਨ’ ਕਿੱਧਰੇ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਜਿੰਨੇ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਮੂਰਖ ਲਾਈਲੋਗ ਲੋਕ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਨ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਵਸਤੂਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਮੋਮਬੱਤੀ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੋ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਹਨ ਜਾਂ ਪਦਾਰਥ ਅਤੇ ਊਰਜਾ। ਇਥੇ ਮੋਮਬੱਤੀ ਇੱਕ ਪਦਾਰਥ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਤੁਲਨਾ ਅਸੀਂ ‘ਦਿਮਾਗ’ ਨਾਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਊਰਜਾ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਤੁਲਨਾ ਅਸੀਂ ‘ਮਨ’ ਨਾਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਜਿਵੇਂ ਮੋਮਬੱਤੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਅੰਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ‘ਮਨ’ ਨਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਅੰਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਪਰ ਇਹ ਪੈਦਾ ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

‘ਮਨ’ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਾਂਗ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕੁੱਝ ਅਸੀਂ ਇਸ

ਵਿੱਚ ਭਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਉਹੀ ਕੁਝ ਕੱਢ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਮਨ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਉਹੀ ਗੱਲਾਂ-ਬਾਤਾਂ ਜਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਭਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਤੋਂ ਸਰੀਰਕ ਅੰਗਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦੇਖਣ, ਸੁਣਨ ਤੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਡੀ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ 'ਡਰਾਈਵਰ' ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬਿਲਕੁਲ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ 'ਮਨ' ਵੀ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਡਰਾਈਵਰ ਹੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਗੱਡੀ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਡਰਾਈਵਰ ਤੰਦਰੁਸਤ, ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਤੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਗੱਡੀ ਚਲਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਗੱਡੀ ਕਦੇ ਖਟਾਰਾ ਨਹੀਂ ਬਣੇਗੀ। ਜੇਕਰ ਡਰਾਈਵਰ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਕੇ ਜਾਂ ਅਣਗਹਿਲੀ ਨਾਲ ਗੱਡੀ ਚਲਾਏਗਾ ਤਾਂ ਗੱਡੀ ਜਲਦੀ ਖੜਕਣ ਲੱਗ ਪਵੇਗੀ। ਜਿਵੇਂ ਸਰਕਾਰੀ ਬੱਸਾਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਜੇਕਰ ਮਨ ਤੰਦਰੁਸਤ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਧੀਆ ਜਾਣਕਾਰੀ ਭਰਪੂਰ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਭਰੀਆਂ ਹੋਣ ਤਾਂ ਇਹ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕਾਰਜ ਕਰਕੇ, ਪੂਰੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਕੇ, ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਮੋੜ ਕੇ, ਸਹੀ ਕਾਰਜ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਮਾਹਿਰ ਸਿਗਮੰਡ ਫਰਾਇਡ ਨੇ ਜਾਂਚ-ਪੜਤਾਲ ਤੇ ਖੋਜ-ਪਰਖ ਦੁਆਰਾ 'ਮਨ' ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਹੈ-

1. ਸੁਚੇਤ (ਚੇਤਨ) ਮਨ (3)
2. ਅਰਧ ਸੁਚੇਤ (ਅਰਧ ਚੇਤਨ) ਮਨ (-3)
3. ਅਚੇਤ (ਅਚੇਤਨ) ਮਨ (-3)

1. ਸੁਚੇਤ (ਚੇਤਨ) - ਇਹ ਭਾਗ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਕਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਚ ਸਮਝ ਕੇ ਤੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਵਧੀਆ ਨੀਂਦ ਸੌਂ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਵੈ ਦੁੱਖਾਂ-ਸੁੱਖਾਂ, ਤਕਲੀਫਾਂ, ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਤੇ ਉਲਝਣਾਂ ਭਰੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ, ਏਹੀ ਭਾਗ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਭਾਗ ਦੇ ਜਾਗਰਿਤ 'ਨਾ ਹੋਣ' ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਬਿਨਾ ਬਰੇਕ ਦੇ ਹੋਣ ਤੇ ਕੋਈ ਗੱਡੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਮਾਨਸਿਕ ਤੇ ਸਰੀਰਕ

ਵਿਕਾਸ ਸਿਰਫ ਇਸੇ ਭਾਗ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹੋ ਸਕਿਆ ਹੈ।

2. ਅਰਧ ਸੁਚੇਤ (ਅਰਧ ਚੇਤਨ) - ਇਸ ਭਾਗ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕੇ ਔਧਾ ਮਨ ਸੁਚੇਤ ਹੈ ਤੇ ਔਧਾ ਅਚੇਤ। ਇਸ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਮਨ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਹੀ ਕਲਪਨਾਵਾਂ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਲਪਨਾਵਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਭਰੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਜਾਂ ਉਲਝਣਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੀਆਂ, ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸਕੂਨ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਭਾਗ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਾਗਰਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦੇ ਕੇ ਬਿਨਾਂ ਸੋਚੇ ਸਮਝੇ ਕਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਚੁੱਲੇ ਉਪਰ ਉਬਲਣ ਲਈ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਦੁੱਧ ਦਾ ਖਿਆਲ ਭੁੱਲ ਕੇ ਕਲਪਨਾਵਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਗੁੰਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਸਾਈਕਲ ਚਲਾਉਣ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਲਪਨਾ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਘਰੋਂ ਮਿੱਥ ਕੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ, ਕਲਪਨਾਵਾਂ (ਅਚੇਤ ਅਵਸਥਾ) ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਤੰਗ ਮੋੜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਦਾ ਹੋਇਆ ਆਪਣੀ ਮੰਜਲ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕੇ ਉਸਨੇ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਮੋੜਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟਿਆ ਹੈ।

3. ਅਚੇਤ (ਅਚੇਤਨ) - ਇਹ ਭਾਗ ਯਾਦਾਂ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਹੈ। ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਜੋ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਦੇਖਿਆ, ਸੁਣਿਆ, ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਤੇ ਹੱਡੀ-ਹੱਡਾਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਤਜਰਬੇ ਤੇ ਗਿਆਨ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਖੱਟੀਆਂ-ਮਿੱਠੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਇਸ

ਵਿੱਚ ਹੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਭਰੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਮੈਮਰੀ ਕਾਰਡ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੁੱਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸੁਪਨੇ ਵਿੱਚ ਏਹੀ ਭਾਗ ਜਾਗਰਿਤ ਹੋ ਕੇ ਕਲਪਨਾਵਾਂ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੁਪਨੇ ਵਿੱਚ ਕਲਪਨਾਵਾਂ ਸਿਰਫ ਉਸ ਬਾਰੇ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕੁਝ ਇਸ ਵਿੱਚ ਭਰਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਏਹੀ ਭਾਗ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਨੁੱਖ ਸੁਚੇਤ ਤੌਰ ਤੇ ਸੁੱਤਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਚੇਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਲਪਨਿਕ ਹੋ ਕੇ ਸਰੀਰਕ ਹਰਕਤਾਂ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਏਹੀ ਭਾਗ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਨੀਂਦ ਸਮੇਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਤੁਰਨ ਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਬੁੜਬੁੜਾਉਣ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਚੇਤ ਤੌਰ ਤੇ ਜੋ ਸਾਡੀਆਂ ਪੂਰੀਆਂ ਨਾ ਹੋ ਸਕੀਆਂ ਖੁਆਇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵੀ ਅਚੇਤ ਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਕਲਪਨਾਵਾਂ ਜ਼ਰੀਏ ਜਾਂ ਸੁਪਨੇ ਦੌਰਾਨ ਪੂਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਿਗਮੰਡ ਫਰਾਇਡ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਚੇਤ ਮਨ ਨੂੰ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਚੇਤ ਮਨ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਬਦਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗ ਸਮੇਂ ਇਹ ਭਾਗ ਖਰਾਬ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ. ਡੀ. ਡਿਸਕ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਦੀ ਸਕਰੀਨ ਉਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਂਗ ਜਾਗਰਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਰਿਪਨੋਟਾਈਜ਼ ਸਮੇਂ ਵੀ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਇਸੇ ਮਨ ਨੂੰ ਹੀ ਜਾਗਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੁੱਝ ਵੀ ਭਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕੱਢ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਮਨੁੱਖ ਜੋ ਵੀ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਸਦੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦਾ ਸਟਾਇਲ ਜਾਂ ਵਾਲਾਂ ਦਾ ਸਟਾਇਲ ਆਦਿ ਸਭ ਕੁਝ ਇਸੇ ਅਚੇਤ ਮਨ (ਭਾਗ) ਕਰਕੇ ਹੀ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਸ ਭਾਗ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿੱਚੋਂ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਇੱਕ ਖਤਰਨਾਕ ਪ੍ਰਾਣੀ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇ ਸਿਰਫ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰੀਰਕ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ। ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗ ਸਮੇਂ ਇਸ ਭਾਗ ਦੇ ਜਾਗਰਿਤ ਹੋਣ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੀ ਸੋਚਣ, ਸਮਝਣ ਤੇ ਪਰਖਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਗੁਆ ਚੁੱਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਮਜ਼ਾਜ਼ਾਂ ਪੱਟੀ

ਡਾ. ਹਰੀਸ਼ ਮਲਹੋਤਰਾ ਬ੍ਰਿੰਪਮ
ਮੋਬਾ : 07763013424

ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ‘ਆਦਤਾਂ ਅਤੇ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜ’ ਬੜੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਬਦਲਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਹਾਵਤ ਦੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਉਦਾਹਰਣ ਵਲੈਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਏਸ਼ੀਆਈ ਮੂਲ ਦੇ ਲੋਕ ਹਨ। ਆਦਤਾਂ ਅਤੇ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜ ਅਸੀਂ ਜਿੱਥੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਅਗਰ ਕੁਝ ਆਦਤਾਂ ਅਤੇ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਚਾਲ ਮੁਤਾਬਕ ਨਾ ਬਦਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਹਾਸੇਹੀਲੀਆਂ ਬਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਹੀ ਹਾਸੇਹੀਲੀਆਂ ਕੁਝ ਆਦਤਾਂ ਵਲੈਤੀ ਏਸ਼ੀਆਈਆਂ ਦੀਆਂ ਵੀ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਆਮ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਟਰੱਕਾਂ, ਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਮੋਟਰਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਅਤੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਕਾਫੀ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ:

ਯਾਰਾਂ ਦਾ ਟਰੱਕ ਬੋਲੀਏ, ਹੱਟ ਪਿੱਛੇ ਪਰਦੇਸੀ ਜਾ ਰਿਹਾ (ਪਰਦੇਸ ਨਾ ਹੋਇਆ ਪੈਟਨ ਟੈਂਕ ਹੋਇਆ ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਰ੍ਹੇ ਨਾ ਹੱਟ ਤੇ ਦਰੜ ਕੇ ਰੱਖ ਦੇਵੇਗਾ), ਬਾਬੇ ਦੀ ਫੁੱਲ ਕ੍ਰਿਪਾ (ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੜੇ ਬਾਬੇ ਦੀ; ਆਪਣੇ ਸਕੇ ਬਾਬੇ ਦੀ ਜਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਮੁੰਡੇ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਬਾਬੇ ਦੀ ਜਾਂ ਨੌਤੀ ਸੌ ਹੋਰ ਬਾਬਿਆਂ ਦੀ); ਟਰਾਲੀਆਂ ਪਿੱਛੇ: ਮੂਰਖਾਂ ਸੰਗਲ

ਨਾ ਫੜ੍ਹ; ਜੈ ਮਾਤਾ ਦੀ (ਆਪਣੀ ਸਕੀ ਮਾਂ ਦੀ ਜਾਂ ਖੁੰਬਾਂ ਵਾਂਗ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਮਾਤਾਵਾਂ 'ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਦੀ); ਰੱਬ ਕੋਲੋਂ ਡਰ ਸੱਜਣਾ; ਚਲ ਰਾਣੇ ਤੇਰਾ ਰੱਬ ਰਾਖਾ; ਸਤਿਗੁਰ ਤੇਰੀ ਓਟ ਆਦਿ। ਐਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਕਈ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਾਰਾਂ, ਟਰੱਕਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਜਾਂ ਅੱਗੇ ਕਾਲਾ ਪਰਾਂਦਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਰਕਹੀਣ ਸੋਚ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਦੀ ਬੁਰੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ। ਭਾਵ ਕਿ ਬੁਰੀ ਨਜ਼ਰ ਨੂੰ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਪਰਾਂਦਾ (ਜਿਹੜਾ ਸੱਜਣਾਂ ਨੇ ਅੰਦਾ ਤੇ ਸੈਂ ਚੁੰਮ ਚੁੰਮ ਰੱਖਦੀ ਫਿਰਾਂ) ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਚੁੱਸ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਬੁਰੀ ਨਜ਼ਰ ਦਾ ਮਲੀਆਮੇਟ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਜੇ ਤੱਕ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਸਾਇੰਸਦਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਰੰਗਾਂ ਬਾਰੇ ਖੋਜ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਜੋ ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਕਿਸੇ ਟਰੱਕ, ਕਾਰ, ਮੋਟਰ, ਟ੍ਰੈਕਟਰ ਅਤੇ ਵੈਨ ਆਦਿ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਣ। ਪਰਾਂਦੇ ਨਾ ਹੋਏ ਐਂਟੀ ਬਲਾਸਟਿਕ ਮਿਜ਼ਾਇਲਾਂ ਹੋ ਗਏ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੂਤ ਤੋਂ ਬਣਦੀਆਂ ਹੋਣ। ਬੁਰੀ ਨਜ਼ਰ ਨੂੰ ਭਸਮ ਕਰਨ ਲਈ ਵਹਿਮਾਂ ਭਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਫਸੇ ਕਈ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਨਵੇਂ ਘਰਾਂ ਉਪਰ ਕਾਲੀ ਤੌੜੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਘਰਾਂ ਲਈ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਕਾਲੇ ਪਰਾਂਦੇ ਕਾਰਗਰ ਸਾਬਤ

ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਬੁਰੀ ਨਜ਼ਰ ਦੀਆਂ ਤਰੰਗਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਏਸ਼ੀਆਈਆਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਹਨ; ਸ਼ਾਇਦ ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਡੇਲੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰਕੇ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ! ਗੋਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬਿੱਲੀਆਂ, ਭੂਰੀਆਂ, ਨੀਲੀਆਂ ਅਤੇ ਹਰੀਆਂ ਆਦਿ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਇਦ ਬੁਰੀ ਨਜ਼ਰ ਵਾਲੀਆਂ ਤਰੰਗਾਂ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀਆਂ। ਖੋਰੇ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤੇ ਏਸ਼ੀਆਈ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬਿੱਲੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਮਿੱਥਦੇ ਕਿ ਉਹ ਬੁਰੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਲਾ ਸਕਦੇ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਹੁਤੇ ਦੇਸੀ ਕਾਕੇ ਕਾਕੀਆਂ ਬਰਤਾਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨੀਲੇ, ਭੂਰੇ, ਹਰੇ ਆਦਿ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਲੈਂਨਜ਼, ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਲੁਆਉਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਗੋਰੇ, ਗੋਰੀਆਂ ਲੱਗ ਸਕਣ ਅਤੇ ਐਨਕਾਂ ਵਾਲਾ ਟੈਂਟਾ ਵੀ ਵੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਇਹ ਤਾਂ ਗੱਲ ਦੇਸੀ ਕਾਕੇ ਕਾਕੀਆਂ ਦੀ ਸੀ ਪਰ ਦੇਸੀ ਲੋਕਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਕਾਰਾਂ, ਵੈਨਾਂ ਅਤੇ ਟਰੱਕਾਂ ਆਦਿ ਤੇ ਇੱਥੇ ਵੀ ਬੜਾ ਕੁਝ ਉਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਗੋਰੇ ਗੋਰੀਆਂ ਉਹਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਅਗਰ ਰੋਮਨ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਵੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਾਰੇ ਸਤਨਾਜੇ ਦੀ ਸਮਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਇਹ ਕਾਰਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਜਾਂ ਸਕਰੀਨ ਉਪਰ ਲਿਖਣ ਲਿਖਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸਿਰਫ਼ ਅਧਪੜ੍ਹੇ ਜਾਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਲੋਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਗੋਂ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਗੁੱਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਕਹਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਇੱਕ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਜਾਣੂੰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਕਾਰ ਦਾ ਨੰਬਰ 1 90 ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਉਹਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਇਸ ਨੰਬਰ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ? ਉਹਨੇ ਹੁੱਥ ਕੇ ਦੱਸਿਆ, “ਜੱਟ ਦਸ ਨੰਬਰੀਆ!” ਭਲਾ ਦੱਸੋ ਇਹ ਕਿਹੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਹੈ? ਫਿਰ ‘ਦਸ ਨੰਬਰੀਆ’ ਹੋਣਾ ਕਿਹੜਾ ਤਮਗਾ ਹੈ? ਕਿਹੜਾ ਸਾ-ਉਆਂ ਵਾਲਾ ਗੁਣ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਨੰਬਰ ਪਲੇਟ ਲੈਣ ਉਪਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦੇਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪੈਸੇ ਕਈ ਸੌ ਪੌਂਡਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੀ ਹਉਮੈਂ ਨੂੰ ਪੱਠੇ ਪਾਉਣ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਇੱਕ ਤਰੀਕਾ ਹੈ। ਸੁਆਲ ਇਹ ਵੀ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦਸ ਨੰਬਰੀਏ ਸਿਰਫ਼ ਜੱਟ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਕਰਕੇ

ਜਾਤਪਾਤ ਵਲੈਤ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੀੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕਈ ਜੱਟ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸੁਣੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿ “ਜੱਟ” ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਜਾਤ ਹੈ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਜੱਟ ਬਹੁਤ ਘਟੀਆ ਲੋਕ ਹਨ। ਇਸੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਮੇਰਾ ਇੱਕ ਦੋਸਤ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਦਿਨ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਦ ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੂੰ ਬੀਕੁਲ ਐਪਰਚਿਊਨਿਟੀਜ਼ (5) ਯਾਨਿ ਸਭ ਲੋਕ ਚਾਹੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਰਮ, ਰੰਗ, ਜਾਤ ਜਾਂ ਕੌਮੀਅਤ ਆਦਿ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦੇ ਹੋਣ, ਬਰਾਬਰ ਹਨ, ਦੀ ਟਰੇਨਿੰਗ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਇੱਕ ਅਫ਼ਸਰ ਜੱਟ ਵੀ ਸੀ। ਉਸ ਜੱਟ ਅਫ਼ਸਰ ਨੇ ਜਦ ਆਪਣੇ ਉਤਮ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਬਾਬਰ ਕੇ ਗੋਰੇ, ਗੋਰੀਆਂ, ਅਫ਼ਰੀਕਨਾਂ, ਕੈਰੇਬੀਅਨਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬੈਠੇ ਏਸ਼ੀਅਨਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਸਭ ਹੱਸਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਉਸ ਜੱਟ ਅਫ਼ਸਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਬੁਲਾਇਆ।

ਕਾਰਾਂ ਵੈਨਾਂ ਆਦਿ ਉਪਰ ‘ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖਾਲਸਾ’, ਖੁੰਡੇ, ਭਾਰਤੀ ਤਰੰਗੇ ਆਦਿ ਵੀ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਇਥੇ ਆਮ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਹੈਂਡਜ਼ਵਰਥ ਬਰਮਿੰਘਮ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੇਸੀ ਸਾਈਕਲ ਸੁਆਰ, ਸਾਈਕਲ ਦੇ ਪਿਛੇ ਖਾਲਸਿਆਂ ਦਾ ਝੰਡਾ ਉੱਚਾ ਸਾਰਾ ਲਾ ਕੇ, ਘੁੰਮਦਾ ਸੋਹੇ ਰੋਡ ’ਤੇ ਆਮ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਇੱਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਦੋਸਤ ਨਾਲ ਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਖੰਡੇ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਾਉਣ ਬਾਰੇ ਜਦ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਇਹ “ਸ਼ਨਾਖਤ” ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਨਾ ਲੱਗੀ ਕਿ ਇਸ ਸ਼ਨਾਖਤ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਕਿਉਂ ਜਨਮ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਕ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਨਾਖਤ ਤੋਂ ਹੀ ਤੁਰੇ ਫਿਰਦੇ ਰਹੇ? ਇੱਕ ਡਰ ਹੋਰ ਵੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਗੋਰੇ ਜਾਂ ਦੇਸੀ ਲੋਕ ਵੀ ਜੋ ਇਹ ਕੁਝ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਉਹ ਕਾਰਾਂ, ਵੈਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਈਰਖਾਵਸ ਹੋ ਭੰਨ ਤੋੜ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਫਰੰਟੀਏ ਗੋਰੇ ਗੋਰੀਆਂ ਅਤੇ ਏਸ਼ੀਅਨਾਂ ਨੂੰ ਨਫਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵੀ ਇਥੇ ਕੋਈ ਘਾਟਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਕਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀਆਂ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਉਪਰ ਚੰਦ ਤਾਰੇ ਦੇ ਸਟਿਕਰ ਲਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅੱਲਾ ਹੂ ਅਕਬਰ ਦੀਆਂ ਇਬਾਰਤਾਂ ਵੀ ਉਹ ਲਿਖਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ। ਅਫ਼ਰੀਕਨ, ਕੈਰੇਬੀਅਨ ਲੋਕ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਉਪਰ ਜਮੀਕਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਝੰਡੇ ਦਾ ਸਟਿਕਰ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਲੋਕ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਫ਼ਰੀਕਨ ਕਾਲੇ ਇਹ ਕੰਮ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕੇ ਕਿ ਇਹ ਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਭੈਣ, ਭਾਈ ਦੀ ਹੈ। ਕਾਲਿਆਂ ਤੇ ਆਮ ਕਰਕੇ ਇਹ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਾਂ ਭੰਨਣ, ਚੋਰੀਆਂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਲੁੱਟਣ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਝੰਡੀ ਹੈ। ਕਈਆਂ ਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸੀ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਸੋਸੋ ਰੋਡ ਤੇ ਸੋਨਾ ਨਾ ਪਾ ਕੇ ਜਾਣ ਦਾ ਕੰਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਨਾਲ ਹੀ ਬੰਦ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਗੋਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਤੇ ਵੀ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਟਿਕਰ ਲੱਗੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਧਾਰਮਿਕ ਰੰਗਤ ਦੇ ਘੱਟ ਹੋ ਕੇ ਹਾਸੇ ਮਜ਼ਾਕ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਮੈਂ ਪਿਛਲੇ 24 ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਗ਼ੈਰ-ਏਸ਼ੀਅਨ ਦੀ ਕਾਰ ਜਾਂ ਵੈਨ ਆਦਿ ਉਪਰ ‘ਬਿੱਲੇ ਤੇਰਾ ਰੱਬ ਰਾਖਾ’ ਵਾਂਗ ਕੁਝ ਲਿਖਵਾਇਆ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਮੇਰੇ ਵਰਗਿਆਂ

ਨੂੰ ਦਿੱਕਤ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜਦ ਬੱਚੇ ਪੁੱਛ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਫਲਾਣੀ ਕਾਰ, ਵੈਨ ਤੇ ਲਿਖੇ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ? ਬਾਬੇ ਦੀ ਫੁੱਲ ਕਿਰਪਾ, ਜੈ ਮਾਤਾ ਦੀ ਜਾਂ ਯਾਰਾਂ ਦਾ ਟਰੱਕ ਬੱਲੀਏ ਆਦਿ ਦਾ ਵਲੈਤ ਜੰਮੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਕੀ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਕੇ ਦੱਸਾਂ? ਐਨ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦਿਨ ਵੀ ਹੋਇਆ ਜਦ ਮੈਂ ਇੱਕ ਕਾਰ ਦੀ ਸਕਰੀਨ ਉਪਰ “ਮਜ਼ਾਜਾਂ ਪੱਟੀ” ਲਿਖਿਆ ਦੇਖਿਆ। ਮੈਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੱਸੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮੇਰੀਆਂ ਬੱਚੀਆਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਕਾਰ ਉਪਰ ਲਿਖੇ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਹੁਣ ਇਹਦਾ ਟਰਾਂਸਲੇਸ਼ਨ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਸੋਚ ਸੋਚ ਮੈਂ ਇਹ ਹੀ ਦੱਸ ਸਕਿਆ ਕਿ ਇਹਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ : ਟੂ ਬੀ ਪਰਾਉਡ ਔਫ਼ (To be Proud of) ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਐਨ ਢੁੱਕਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੇਰੀਆਂ ਬੱਚੀਆਂ ਹੈਰਾਨ ਸਨ ਕਿ ਭਲਾ ਕਾਰ ਉਪਰ ਇਹ ਲਿਖਣ ਦੀ ਕੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ? ਮੈਂ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਕਾਰ ਮਾਲਕ ਮਜ਼ਾਜਾਂ ਪੱਟੀ ਕਾਰ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ।

‘ਵਿਗਿਆਨ ਜੋਤ’ ਹੁਣ ਹਿੰਦੀ ਚ ਵੀ

ਤੁਹਾਡਾ

ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਾ

ਮੈਗਜ਼ੀਨ

ਵਿਗਿਆਨ ਜੋਤ

ਹੁਣ ਹਿੰਦੀ ਵਿੱਚ

ਵੀ ਉਪਲੱਬਧ

ਹੈ। ਹਿੰਦੀ ਵਿੱਚ

ਇਹ ਮੈਗਜ਼ੀਨ

ਹਰਿਆਣਾ

ਦੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ

ਸਾਬੀਆਂ

ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਧੇਰੇ

ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਸਾਥੀ ਗੁਰਮੀਤ ਅੰਬਾਲਾ ਜੀ

ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੋਨ ਨੰ: 094160-36203 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ

ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਹੁਣ ਵਿਗਿਆਨ ਜੋਤ ਮੁਫਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ

ਇੱਕੋ ਵੇਲੇ ਤਰਕਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਵਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੀਆਂ 500/- ਰੁਪਏ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਮੰਗਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਲਈ ‘ਵਿਗਿਆਨ ਜੋਤ’ ਮੁਫਤ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ 5000/- ਰੁਪਏ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਮੰਗਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਲਾਈਫ ਭਰ ਲਈ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ‘ਵਿਗਿਆਨ ਜੋਤ’ ਮੁਫਤ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਵਿਗਿਆਨਕ ਖ਼ਬਰਾਂ

ਏਲੀਅਨ ਦੀ ਖੋਜ ਲਈ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਲਾਂਚ

ਕੀ ਇਸ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ 'ਚ ਮਨੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਏਲੀਅਨ ਜਾਂ ਦੂਸਰੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਵੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵਿਵਾਦ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੁੱਝ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਏਲੀਅਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕੁੱਝ ਲੋਕ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਕੋਰੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਦੀ ਰਾਇ ਵੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਦੋ ਪੱਖੀ ਹੈ। ਪਰ ਹੁਣ ਏਲੀਅਨ ਦੀ ਖੋਜ ਲਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪਹਿਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਏਲੀਅਨ ਦੀ ਖੋਜ 'ਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਨੂੰ ਲਾਂਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕੀ ਸ਼ਹਿਰ ਲਾਸ ਏਂਜੇਲਸ 'ਚ ਟੇਡ (ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ, ਇੰਟਰਟੇਨਮੈਂਟ ਅਤੇ ਡਿਜ਼ਾਇਨ) ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਲਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਸਦਾ ਨਾਮ ਹੈ “ਸੈਟੀਲਾਈਟ ਡਾੱਟ ਓਆਰਜੀ”। ਇਹ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਸੇਟੀ (ਸਰਚ ਫਾਰ ਐਕਸਟਰਾਟੇਰੇਸਟ੍ਰੀਅਲ ਇਟੈਂਲੀਜੈਂਸ) ਅਲੇਨ ਟੈਲੀਸਕੋਪ ਦੇ ਜਰੀਏ ਸੰਚਾਲਿਤ ਰੇਡੀਓ ਤਰੰਗਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ 'ਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਅਸਮਾਨਯ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦਿਸੇ ਤਾਂ ਫੌਰਨ ਇਸਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ।

ਅਜਿਹਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨਸਾਨਾਂ ਦਾ ਦਿਮਾਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਕੋਈ ਸਵੈ-ਚਲਿਤ ਮਸ਼ੀਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਨੂੰ ਲਾਂਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼

ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਵੀ ਜੇਕਰ ਚਾਹੁਣ ਤਾਂ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ 'ਚ ਆਪਣੇ ਕਿਸੀ ਏਲੀਅਨ ਸਾਥੀ ਨੂੰ ਖੋਜ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਜਿਲੀਅਨ ਟਾਰਟਰ - ਇਸ

ਪਰਿਯੋਜਨਾ ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਹੈ ਡਾਕਟਰ ਜਿਲੀਅਨ ਟਾਰਟਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 2009 'ਚ ਟੇਡ ਐਵਾਰਡ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਦੇ ਲਾਂਚ ਹੋਣ ਨਾਲ ਏਲੀਅਨ ਦੀ ਖੋਜ 'ਚ ਜੁਟੇ ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਆਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇਗਾ। ਡਾਕਟਰ ਟਾਰਟਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਢੇਰ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜਕਰਤਾ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਰੰਗਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨਾ ਅਸਾਨ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ ਸੀ।

ਪਿਛਲੇ ਕੁੱਝ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਸੇਟੀ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣਾ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਬਣ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਫੰਡਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ

ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਪਰਿਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਮੱਦਦ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ 'ਚ ਪੂਰਵ ਪੁਲਾੜ ਯਾਤਰੀ ਬਿੱਲ ਐਡਰਸ, ਸਾਈ-ਫਰਾਈ ਦੇ ਲੇਖਕ ਲੈਰੀ ਨਿਵੇਨ ਅਤੇ ਹਾਲੀਵੁੱਡ ਦੀ ਹੀਰੋਈਨ ਜੋੜੀ ਫਾਸਟਰ ਵਰਗੇ ਕੁੱਝ ਵੱਡੇ ਨਾਮ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਈ ਦੂਸਰੀਆਂ ਵਿਗਿਆਨਕ ਪਰਿਯੋਜਨਾਵਾਂ 'ਚ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ

ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਨਾਲ ਕਾਫ਼ੀ ਲਾਭ ਹੋਏ ਹਨ।

ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ‘ਯੂਨੀਵਰਸ’ ਪਰਿਯੋਜਨਾ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅਤੇ ਸਫਲ ਵਿਗਿਆਨਕ ਪਰਿਯੋਜਨਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਚ ਆਮ ਲੋਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਯੂਨੀਵਰਸ ਵੀ ਇਸ ਨਵੀਂ ਪਹਿਲ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਬੈਟਰੀ ਤੋਂ ਰੱਲੇਗਾ ਰਿਮੋਟ ਅਤੇ ਘੜੀ

ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਟੀ. ਵੀ. ਰਿਮੋਟ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਰੇਡੀਓ ਅਤੇ ਹੋਰ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਉਤਪਾਦਾਂ ਤੱਕ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਲਈ

ਬੈਟਰੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਤਕਨੀਕ ਈਜਾਦ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਬੈਟਰੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗੀ। ਵਾਇਰਲੈਸ ਰਿਸਰਚ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਬੇਨ ਏਲੇਨ ਦੀ ਇਜਾਦ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਇਹ ਤਕਨੀਕ ਉਰਜਾ ਦੇ ਲਈ ਰੇਡੀਓ ਤਰੰਗਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਖੋਜਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਪਹਿਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਮੰਨੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਇਹ ਤਕਨੀਕ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਉਤਪਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲੱਗਣ ਵਾਲੀ ਬੈਟਰੀਆਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਇਸ ਤਕਨੀਕ 'ਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਅਧਿਕਾਰ ਜਮਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਪੇਟੈਂਟ ਦੀ ਅਰਜੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋ. ਏਲੇਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ

ਟੀ-ਸਕੈਨਰ ਕਰੇਗਾ ਫੁਲਬਾਡੀ ਸਕੈਨ

ਹੁਣ ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਜਿਹਾ ਮੈਡੀਕਲ ਸਕੈਨਰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਭਾਰੀ-ਭਰਕਮ ਫੁਲਬਾਡੀ ਸਕੈਨਰਾਂ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਫਿਲਹਾਲ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਜੋ ਬਾਡੀ ਸਕੈਨਰ

ਇਸਤੇਮਾਲ 'ਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਨਾਲ ਸਕੈਨਿੰਗ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਕੀਮਤ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਸਮਾਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਰੀਜ਼ ਦੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਵੱਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਨਵਾਂ ਸਕੈਨਰ ਹਾਲੀਵੁੱਡ

ਦੇ ਲੋਕਪ੍ਰਿਯ ਸਾਇੰਸ ਫਿਕਸ਼ਨ ਧਾਰਾਵਾਹਿਕ ਸਟਾਰ ਟ੍ਰੈਕ ਦੇ ਟ੍ਰਾਈ ਕਾਰਡਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੱਥ 'ਚ ਫੜਕੇ ਪੂਰੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਸਕੈਨਿੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇਗੀ। ਇਸਦੇ ਜਰੀਏ ਸਰੀਰ 'ਚ ਸੌਜੂਦ ਕੈਂਸਰ ਜਾਂ ਟਿਊਮਰ ਦਾ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇਗਾ।

ਹਰਟਜ਼ ਰੇਡੀਏਸ਼ਨ 'ਤੇ ਕਰੇਗਾ ਕੰਮ

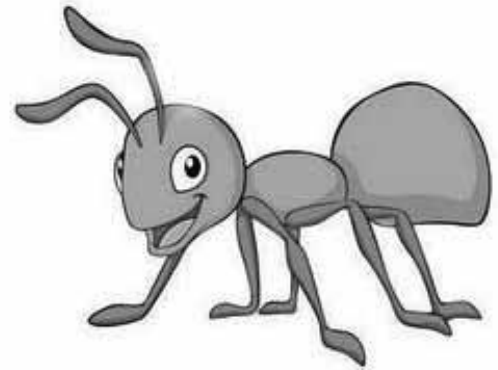
ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਨੇ ਇਸਦੇ ਲਈ ਟੀ-ਏਜ਼ ਜਾਂ ਟੇਰਾ ਹਰਟਜ਼ ਰੇਡੀਏਸ਼ਨ ਉਤਪੰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਤਕਨੀਕ ਖੋਜ ਲਈ ਹੈ। ਫਿਲਹਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਰਨਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਏਅਰਪੋਰਟ ਸਕਿਉਰਟੀ ਸਕੈਨਰ 'ਚ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਵੇਂ ਸਕੈਨਰ ਦਾ ਨਾਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਟੀ-ਸਕੈਨਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਮੱਦ ਨਾਲ ਵਿਗਿਆਨਕ ਕਮਰੇ ਦੇ ਤਾਪਮਾਨ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਾਕਤਵਰ ਟੀ-ਏਜ਼ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਣਗੇ। ਨਾਲ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਟੀ-ਸਕੈਨਰ ਨੂੰ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਇਧਰ ਤੋਂ ਉਧਰ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ 'ਚ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਾਇਰਲੈੱਸ ਤਕਨੀਕ ਵੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਟਾਰ ਟ੍ਰੈਕ 'ਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਸਕੈਨਰ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਿਸ ਦੀ ਮੱਦ ਨਾਲ ਸਕੈਨਿੰਗ ਜਾਂ ਡਾਟਾ ਐਨਾਲਿਸਿਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਸੌਜੂਦਾ ਡਿਵਾਇਸ ਦੀਆਂ ਕਮੀਆਂ

ਸੌਜੂਦਾ ਟੀ-ਏਜ਼ ਇਮੇਜਿੰਗ ਡਿਵਾਇਸ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਬਹੁਤੇ ਮਹਿੰਗੇ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਬੇਹੱਦ ਲੇ ਆਉਟਪੁੱਟ ਪਾਵਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਟੀ-ਏਜ਼ ਬਣਾਉਣ 'ਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਊਰਜਾ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਤਾਪਮਾਨ 'ਤੇ ਰੱਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਨੇ ਨੈਨੋ ਤਕਨੀਕ ਦੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਾਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਾਵਰ ਦੀ ਟੀ-ਏਜ਼ ਬਣਾਉਣ 'ਚ ਕਾਮਯਾਬੀ ਪਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਕੇ ਜਲਦੀ ਹੀ ਟ੍ਰਾਇਲ ਦੇ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਨੇ ਜੋ ਤਕਨੀਕ ਕੱਢੀ ਹੈ। ਉਸ ਨਾਲ ਘਰੇਲੂ ਪ੍ਰਯੋਗ ਦੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਉਤਪਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਊਰਜਾ ਦੇ ਲਈ ਬੈਟਰੀ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਮੀਡੀਅਮ ਵੋਲਟੈਜ਼ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪ੍ਰੋ. ਏਲੇਨ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਰੇਡੀਓ ਤਰੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਰੋਸ਼ਨੀ, ਧੁਨੀ ਅਤੇ ਵਾਯੂ ਵਰਗੀ ਊਰਜਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਊਰਜਾ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਲ ਨੇ ਇਹ ਕਾਰਨਾਮਾ 'ਖਾਲੀ ਸਮੇਂ' ਵਿੱਚ ਕਰ ਦਿਖਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਸਾਡਾ ਅਗਲਾ ਟਾਰਗੇਟ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲੈ ਜਾਣ ਦੇ ਲਈ ਧੰਨ ਜੁਟਾਉਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਕਰਕੇ ਇਸ ਤਕਨੀਕ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੰਪੂਰਨ ਉਤਪਾਦ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨਾ।' ਸੋਧਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਕਨੀਕ ਉਤਪਾਦ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਜਾਣ 'ਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਲਾਭਦਾਇਕ ਸਾਬਿਤ ਹੋਵੇਗੀ।

ਕੀੜੀਆਂ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਬੇਹੱਦ ਹੈਰਾਨ

ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਰਿਸਰਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ

ਬਰਲਿਨ - ਮਾਰੂਥਲ 'ਚ ਭੋਜਨ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ 'ਚ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੀੜੀਆਂ ਰੇਤ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਾ ਰਹਿਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਵਾਪਸ ਮੁੜਦੇ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਘਰ (ਬਾਂਬੀ) ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੱਦਦ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦੇ ਚੁੰਬਕੀ ਸੰਕੇਤਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਜਰਮਨ 'ਚ ਮੈਕਸ ਪਲੈਂਕ ਇੰਸਟੀਟਿਊਟ ਫਾਰ ਕੈਮੀਕਲ ਇਕੋਲੋਜੀ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਦ੍ਰਿਸ਼ ਸੰਕੇਤਾਂ ਅਤੇ ਮਹਿਕ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਚੁੰਬਕੀ ਅਤੇ ਕੰਪਨ ਦੇ ਸੰਕੇਤਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ (ਬਾਂਬੀਆਂ) ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕੀੜੀਆਂ ਲਈ ਵਾਪਸ ਮੁੜਦੇ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ

ਘਰਾਂ (ਬਾਂਬੀ) ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣਾ ਹੀ ਜੀਵਨ ਮਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੇਕਰ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਵੀ ਕੋਈ ਕੀੜੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੀੜੀ ਦੇ ਘਰ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕੀੜੀਆਂ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਉਸ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਨੇ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਜਰੀਏ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀੜੀਆਂ ਹੋਰ ਸੰਕੇਤਾਂ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦੇ ਚੁੰਬਕੀ ਅਤੇ ਤਰੰਗੀ ਸੰਕੇਤਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ (ਬਾਂਬੀਆਂ) ਨੂੰ ਲੱਭ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਅਧਿਐਨਕਰਤਾ ਕਾਰਨਲੀਆ ਬੂਹਮੈਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, “ਅਸੀਂ ਇਹ ਦੇਖਕੇ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਏ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।”

ਮੈਕਸ ਪਲੈਂਕ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਬਿਆਨ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੀੜੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਹ ਲੈਣ ਦੇ ਫ਼ਸ 'ਚ ਛੱਡੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਬਨਡਾਈਆਕਸਾਈਡ ਦੀ ਮਹਿਕ ਨਾਲ ਵੀ ਘਰਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਭਣ 'ਚ ਮੱਦਦ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀੜੀਆਂ 'ਚ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ 'ਚ ਵੀ ਖੁਦ ਨੂੰ ਢਾਲ ਲੈਣ ਦੀ ਮਾਹਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਵੀ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦੀਆਂ ਤਰੰਗਾਂ ਨੂੰ ਭਾਂਪ ਲੈਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਟੈਕਸੀ ਚਲਾਉਣ ਨਾਲ ਵਧਦਾ ਹੈ ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਘੇਰਾ

ਲੰਦਨ 'ਚ ਟੈਕਸੀ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਟੈਸਟ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਘੇਰਾ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਸਤਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਕਰਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ

ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਨੇ ਲੱਭੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਧਰਤੀ

ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਦੀ ਤਮੰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਧਰਤੀ ਵਰਗਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਗ੍ਰਹਿ ਲੱਭਣ। ਵਿਗਿਆਨਕ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਪਾਉਂਦੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਖੋਜ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਗ੍ਰਹਿ ਹੈ, ਜੋ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦਾ ਹੂ-ਬ-ਹੂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗ੍ਰਹਿ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦੀ ਬਨਾਵਟ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਨੇੜੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗ੍ਰਹਿ ਦਾ ਧਰਾਤਲ ਵੀ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੱਥਰਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਥੇ ਠੀਕ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਤਾਪਮਾਨ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਦੇ ਲਿਕਵਿਡ ਫਾਰਸ ਵਿੱਚ ਮਿਲਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

ਇੱਥੇ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ ਵੀ ਲੱਗਭਗ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਜਿਹਾ ਹੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਤੋਂ ਇਸਦੀ ਦੂਰੀ 22 ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹੋਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਉਮੀਦ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਰੋਚਕ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਨਾਲੋਂ 4 ਗੁਣਾ ਵੱਡਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ 3 ਸੂਰਜ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 2 ਨਾਰੰਗੀ ਰੰਗ ਦੇ ਛੋਟੇ ਸੂਰਜ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਪੁਲਾੜ ਦੇ ਪੈਮਾਨੇ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ 22 ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਾਲ ਦੀ ਦੂਰੀ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦੇ ਪੜੋਸ (ਗੁਆਂਢ) ਦੀ ਦੂਰੀ ਮੰਨੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਯੂਰਪੀਅਨ ਆਵੇਸਰਵੇਟਰੀ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲ ਦੱਖਣ ਅਮਰੀਕੀ ਦੇਸ਼ ਚਿਲੀ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜੁਟਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬਸ ਇਸ ਪੂਰੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿੱਚ ਟਵਿਸਟ ਐਨਾ ਕੁ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਹਿ ਤੋਂ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਜੁਲਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸਦਾ ਸੂਰਜ ਸਾਡੇ ਸੂਰਜ ਨਾਲੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਵੱਖਰਾ ਹੈ।

ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਡਾਕਟਰ ਜਾਂ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਬਣਨ ਲਈ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਕੋਈ ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਪਰ ਟੈਕਸੀ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਅਕਸਰ ਟੈਕਸੀ ਡਰਾਈਵਰ ਬਣਨ ਲਈ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੰਦਨ 'ਚ ਟੈਕਸੀ ਡਰਾਈਵਰ ਬਣਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕੇਵਲ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਬਲਕਿ ਹਰ ਗਲੀ-ਸੜਕ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਯਾਦ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਦੀ ਮੰਨੀਏ ਤਾਂ ਇਹ ਡਰਾਈਵਰ ਆਪਣੇ ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਆਮ ਇਨਸਾਨ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਨੂੰ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਦਸ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਘੇਰੇ 'ਚ ਕਰੀਬ 25 ਹਜ਼ਾਰ ਸੜਕਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਯਾਦ

ਨੱਚਦੇ ਰੋਬੋਟ, ਸੁੰਗੜਨ ਵਾਲੀ ਕਾਰ

ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਕਈ ਉਪਕਰਨ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਕਿਸੇ ਵਿਗਿਆਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਫਿਲਮ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਪਕਰਨ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਉਪਕਰਨ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਲਈ ਹੁਣ ਤੱਕ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਫ਼ਾਨਹੋਵਰ ਦੇ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾਨ ਨੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਇਸ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਸੜਕ ਦੁਰਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਇਹ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਸਿੰਗਨਲ 'ਤੇ ਲਾਲ ਬੱਤੀ ਆਉਣ ਨਾਲ ਠੀਕ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਰ ਦੀ ਗਤੀ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ।

ਸੁੰਗੜਨ ਵਾਲੀ ਕਾਰ : ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸਵਾਡੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ

ਇਹ ਤਕਨੀਕ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨ ਯੋਗ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਇਸ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੀ ਗੱਡੀ ਤੁਹਾਡੇ ਬੁਲਾਵੇ 'ਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੱਕ ਆ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਵਾਪਿਸ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਖੁਦ ਹੀ ਗੈਰਾਜ ਵਿੱਚ ਵੀ ਚਲੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸਦੇ ਲਈ ਡਰਾਈਵਰ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗੀ।”

ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਹੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਡੇਰਾ ਲਾਏ ਬੈਠੇ ਜਰਮਨ ਰੋਬੋਟਿਕ ਇਨਨੋਵੇਸ਼ਨ ਸੈਂਟਰ ਇਸ ਵਾਰ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਈ ਹੈ ਜਿਸ

ਨੂੰ ਘੱਟ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਪਾਰਕ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਤੋੜ-ਮਰੋੜ ਕਰਕੇ ਛੋਟਾ ਕਰ ਸਕੋਗੇ।

ਇਸ ਸਮਾਰਟ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਆਮ ਗੱਡੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਪਿੱਛੇ ਇੰਜਣ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗੱਡੀ ਨੂੰ ਗਤੀ ਦੇਣ ਦੇ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਚਾਰ ਪਹੀਆਂ ਵਿੱਚ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਇੰਜਣ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ।

ਸੇਬਿਟ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਾਰ ਰੋਬੋਟ ਵੀ ਸੰਗੀਤ 'ਤੇ ਨੱਚ ਅਤੇ ਗਾ ਰਹੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਦਾ ਗਾਉਣ ਵਾਲਾ ਰੋਬੋਟ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਆਕਰਸ਼ਨ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਹ ਰੋਬੋਟ ਪੋਲ ਡਾਂਸਿੰਗ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਨੱਚਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਰੋਬੋਟ ਨੂੰ ਘਰ ਲੈ ਜਾਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕਰੀਬ ਚਾਲੀਸ ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਤੱਕ ਖਰਚ ਕਰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

-ਸ਼ਿੰਦਰਪਾਲ ਕੌਰ

ਕਰਨੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਲੰਦਨ ਦੇ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ‘ਨਾਲਜ’ ਯਾਨੀ ਗਿਆਨ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ 'ਚ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਧੇ ਹੀ ਲੋਕ ਇਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਟੈਸਟ ਪਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਡਰਾਈਵਰ ਕੇਵਲ ਲਾਇਸੈਂਸ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਉਹ ਆਪਣਾ ਦਿਮਾਗ ਵੀ ਬਾਕੀਆਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ 'ਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਵਧਦਾ ਹੈ ਗ੍ਰੈ ਮੈਟਰ - ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਾਲਜ ਲੰਦਨ ਦੇ ਨਿਊਰੋਸਾਇੰਟਿਸਟ ਦੇ ਇੱਕ ਦਲ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਟੈਸਟ ਪਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ 'ਚ ‘ਗ੍ਰੈ ਮੈਟਰ’ ਹੋਰ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ 'ਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ। ਰਿਪੋਰਟ ਲਿਖਣ ਵਾਲੀ ਅਲੇਨੋਰ ਮੇਗਵਾਇਰ ਨੇ ਡਾਅਰੇ ਵੇਲੇ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ, “ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਉਹ ਹਿੱਸਾ ਜੋ ਰਸਤੇ ਯਾਦ ਕਰਨ 'ਚ ਤੁਹਾਡੀ ਮੱਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਹਿਪੋਕੈਮਪਸ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਉਹ ਡਰਾਈਵਰ ਜੋ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕੇ।

- ਜੋ ਗਿਆਨ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਣ, ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਕੁੱਝ ਬਦਲਾਅ ਦਿਸੇ ਅਤੇ ਇਹ ਬਦਲਾਅ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਿਪੋਕੈਮਪਸ 'ਚ ਦੇਖੇ ਗਏ।

ਅਲੇਨੋਰ ਮੇਗਵਾਇਰ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ 79 ਡਰਾਈਵਰਾਂ 'ਚ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਕੇਵਲ 39 ਹੀ ਟੈਸਟ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ 31 ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਯੋਗ 'ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਇਕ ਹੀ ਉਮਰ ਵਰਗ ਦੇ ਅਤੇ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਬੌਧਿਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਐਮ. ਆਰ. ਆਈ. ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਨਤੀਜੇ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਹੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੇ। ਪਰ ਫਿਰ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਦੁਬਾਰਾ ਸਕੈਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਉਦੋਂ ਨਤੀਜੇ ਅਲੱਗ ਦਿਸੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਟੈਸਟ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ 'ਚ ਹਿਪੋਕੈਮਪਸ ਦਾ ਅਕਾਰ ਵਧ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪੁਲਾੜ 'ਚ ਜਾਣ ਲਈ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ ਖੌੜੀ

ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਆਏ ਦਿਨ ਨਵੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਹੀ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਦੇ ਖੇਤਰ 'ਚ ਕਈ ਨਵੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਅਜਿਹੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕਦੇ ਕਲਪਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਪੁਲਾੜ 'ਚ ਪਲੇਅਬੁਆਏ ਕਲੱਬ ਬਣਾਉਣ 'ਤੇ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਥੇ ਹੀ ਜਪਾਨ ਨੇ ਕੁੱਝ ਹੀ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਐਲੀਵੇਟਰ 'ਚ ਬੈਠਕੇ ਪੁਲਾੜ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਯੋਜਨਾ 'ਤੇ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਆਓ ਆਪਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਹੋਈ ਨਵੀਂ ਖੋਜ 'ਚ ਦੇਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਪੁਲਾੜ 'ਚ ਪਲੇਅਬੁਆਏ ਕਲੱਬ - ਪਲੇਅਬੁਆਏ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨੇ ਸਪੇਸ

ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਨੂੰ ਬੜਾਵਾ ਦੇਣ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਪੁਲਾੜ 'ਚ ਪਲੇਅਬੁਆਏ ਕਲੱਬ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਇਸ਼ਾ 'ਚ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨੇ ਇਸਦੇ ਲਈ ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਤੋਂ ਸਲਾਹ ਲਈ ਹੈ। ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਇੱਕ ਅਲੱਗ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕਨਸੈਪਟ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਚ ਜ਼ੀਰੋ ਗੁਰੂਤਾਆਕਰਸ਼ਣ 'ਤੇ ਡਾਂਸ ਕਰਨ, ਖੇਡ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮੀਲਾਂ ਦੀ ਉਚਾਈ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਇਸ ਕਲੱਬ ਦੇ ਸਪੇਸ ਵਰਜਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇਗਾ।

ਵੀਡੀਓਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਚਸ਼ਮੇ - ਪਾਈਵੋਟਰੇਡ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਅਜਿਹੇ

ਵਿਗਿਆਨ ਜੋਤ

ਚਸ਼ਮੇ ਬਣਾਏ ਹਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਜਦੋਂ ਚਾਹੋ ਉਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਸ਼ਮਿਆਂ ਦੇ ਜਰੀਏ ਐਚਡੀ (ਹਾਈ ਡੈਫੀਨੇਸ਼ਨ) ਵੀਡੀਓ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ 'ਚ ਆਟੋ ਫੋਕਸ ਅਤੇ ਫੇਸ ਟ੍ਰੈਕਿੰਗ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਵੀ ਹੈ। 8ਜੀਬੀ ਮੈਮਰੀ ਵਾਲੇ ਇਸ ਚਸ਼ਮੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਕੀਮਤ 349 ਡਾਲਰ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਅਪ੍ਰੈਲ 'ਚ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇਗਾ।

ਫੋਟੋਜੋਜੋ ਦਾ ਰੇਂਜਫਾਈਡਰ ਕੇਸ -

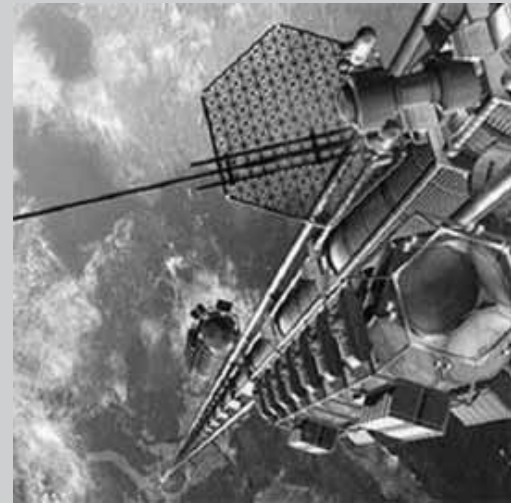

ਕੇਵਲ ਆਈਫੋਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤੀ ਸਮਾਰਟਫੋਨ ਲਈ ਰੇਂਜਫਾਈਡਰ ਕੇਸ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੈ। ਫੋਟੋਜੋਜੋ ਦਾ ਇਹ ਕੇਸ ਤੁਹਾਡੇ ਸਮਾਰਟਫੋਨ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਬੇਹੱਦ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ। ਇਸ 'ਚ ਫਿਸ਼ਆਈ, ਵਾਈਡ ਐਂਗਲ ਅਤੇ ਟੈਲੀਫੋਟੋ ਲੈਂਜ਼ ਵੀ ਹਨ। ਇਸ 'ਚ ਕੈਮਰੇ ਦੇ ਲੈਂਜ਼ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਵੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗੀ। ਲੈਂਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸਦੀ ਕੀਮਤ 99 ਡਾਲਰ ਜਦੋਂਕਿ ਲੈਂਜ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ 65 ਡਾਲਰ ਹੈ।

ਸਮਾਰਟਫੋਨ 'ਤੇ ਟੀਵੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ - ਟੀ.ਵੀ. ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਮਾਰਟਫੋਨ 'ਤੇ ਦੇਖਣਾ ਹੁਣ ਅਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਮਾਰਟਫੋਨ ਦਾ ਇਹ ਛੋਟਾ ਮੈਜ਼ਿਕ ਬਾਕਸ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲਾਈਵ ਟੀ.ਵੀ. ਜਾਂ ਰਿਕਾਰਡਡ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪ੍ਰੀਮੀਅਰ ਡੀ.ਵੀ.ਆਰ. ਨਾਲ ਦੇ ਜਰੀਏ ਦੂਜੀ ਸਕਰੀਨ 'ਤੇ ਤੇਜ਼ 'ਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਦੇ ਕਨਟੈਕਟ

ਸਮਾਰਟਫੋਨ ਜਾਂ ਟੈਬਲੈਟ 'ਤੇ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਕਨਟੈਕਟ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਮਾਰਟਫੋਨ 'ਤੇ ਡਾਊਨਲੋਡ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸਦੀ ਕੀਮਤ ਹੁਣ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਚਰਚਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ 169 ਡਾਲਰ 'ਚ ਮਿਲੇਗੀ। ਇਸ ਗਰਮੀਆਂ 'ਚ ਇਹ ਬਾਜ਼ਾਰ 'ਚ ਹੋਵੇਗੀ।

ਐਲੀਵੇਟਰ ਨਾਲ ਜਾਵਾਂਗੇ ਪੁਲਾੜ 'ਚ - ਜਪਾਨ ਪੁਲਾੜ 'ਚ ਜਾਣ ਲਈ ਐਲੀਵੇਟਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਮਹੱਤਵਕਾਂਸੀ ਯੋਜਨਾ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਤਹਿਤ ਧਰਤੀ ਤੇ ਪੁਲਾੜ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਬੇਹੱਦ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੇਬਲ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਧਰਤੀ ਤੋਂ 22 ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਮੀਲ ਦੀ ਉਚਾਈ 'ਤੇ ਐਲੀਵੇਟਰ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਬੇਹੱਦ ਦਿਲਚਸਪ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ 'ਚ 30 ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬੈਠਣ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਹ 125 ਮੀਲ ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟੇ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਪੁਲਾੜ 'ਚ ਜਾਵੇਗਾ। ਐਲੀਵੇਟਰ ਕੇਬਲ ਲਈ ਕਾਰਬਨ ਨੈਨੋਟਿਯੂਬਸ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਦੇ ਲਈ ਚੁਣੌਤੀ ਭਰਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਪਾਨ ਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ 2050 ਤੱਕ ਐਲੀਵੇਟਰ 'ਚ ਬੈਠਕੇ ਪੁਲਾੜ ਜਾਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਦੇ ਲਈ ਚੁਣੌਤੀ ਭਰਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਪਾਨ ਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ 2050 ਤੱਕ ਐਲੀਵੇਟਰ 'ਚ ਬੈਠਕੇ ਪੁਲਾੜ ਜਾਣ ਦੀ ਰਾਹ ਅਸਾਨ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

- ਪੂਜਾ ਬਾਂਸਲ

ਤਰਕਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪੁਸਤਕਾਂ

ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਵੀ ਪੁਸਤਕ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਮੰਗਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਸਾਡਾ ਫੋਨ ਨੰਬਰ ਹੈ : 01679-241744, 233244

<p>■ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਕਿਤਾਬਾਂ</p> <p>ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਚੋਣਵੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ/ਪ੍ਰੋ. ਵੜੈਚ 50/-</p> <p>ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜ਼ੇਲ੍ਹ ਡਾਇਰੀ/ਸੱਤਯਮ ਵਰਮਾ 60/-</p> <p>ਇਨਕਲਾਬ (ihtBh Fjhd Grs f;zx)/ਡਾ. ਤਜਿੰਦਰ 80/-</p> <p>ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ/ਕੰਵਰਜੀਤ 60/-</p> <p>ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਅੰਗ ਸੰਗ/ਸ਼ਿਵ ਵਰਮਾ 60/-</p> <p>ਅਮਰ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ/ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਸਾਸਤਰੀ 40/-</p> <p>ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਵਿਰਸਾਤ/ਭਗਵਾਨ, ਸਦਾਸਿਵ 50/-</p> <p>ਮੈਂ ਨਾਸਤਿਕ ਕਿਉਂ ਹਾਂ/ਭਗਤ ਸਿੰਘ 5/-</p> <p>ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚੁਣਵੇਂ ਵਿਚਾਰ/ਸਾਵਲਾ ਰਾਮ 10/-</p> <p>ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ/ਕਮਲੇਸ਼ ਮੋਹਨ 10/-</p> <p>ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨਾਸਤਿਕਤਾ/ਅਮਰਜੀਤ ਸੂਫੀ 20/-</p> <p>ਸ਼ਹੀਦ ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਅਜ਼ਾਦ / ਸ਼ਿਵ ਵਰਮਾ 10/-</p> <p>ਸ਼ਹੀਦ ਰਾਜਗੁਰੂ / ਸ਼ਿਵ ਵਰਮਾ 10/-</p> <p>ਸ਼ਹੀਦ ਉਧਮ ਸਿੰਘ/ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੱਧੂ 10/-</p> <p>ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ/ਵਿਸ਼ਵਭਾਰਤੀ 10/-</p> <p>ਗਾਂਧੀ ਭਗਤੀ ਤੋਂ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਤੱਕ/ਬਲਵੀਰ ਚੰਦ 10/-</p> <p>ਸਾਮਰਾਜੀ ਪੌਸ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰ/ਨਵਤੇਜ ਸਿੰਘ 300/-</p> <p>ਜੀਵਨ ਤੇ ਰਚਨਾ ਲਾਲਾ ਹਰਦਿਆਲ/ਡਾ. ਕੋਮਲ 100/-</p> <p>ਹੁਤਾਤਮਾ ਰਾਜਗੁਰੂ/ਚਰਨ ਕੌਸ਼ਲ 100/-</p> <p>■ ਇਨਕਲਾਬੀ ਨਾਵਲ</p> <p>ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਤਖ਼ਤੇ ਤੋਂ/ਜੁਲੀਅਸ ਫ਼ੀਚਕ 50/-</p> <p>ਨੀਲੇ ਪੱਤਰੇ/ਇਮਾਨੁਅਲ ਕਜ਼ਾਕੋਵਿਚ 50/-</p> <p>ਜੰਗਲਨਾਮਾ/ਸਤਨਾਮ 60/-</p> <p>ਪਰਬਤੋਂ ਭਾਰੀ ਮੌਤ (ਨਾਵਲ)/ਅਨਿਲ ਵਾਰਵੇ 20/-</p> <p>ਜਦੋਂ ਖੇਤ ਜਾਗੇ (ਨਾਵਲ)/ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਚੰਦਰ 30/-</p> <p>ਬਾਲ ਸਿਪਾਹੀ (ਚੀਨੀ ਨਾਵਲ)/ਸ਼ੀ ਕੁਆਂਗ ਯਾਓ 30/-</p> <p>ਚਮਕਦਾ ਲਾਲ ਸਿਤਾਰਾ (ਨਾਵਲ)/ਲੀ ਸ਼ਿਨ-ਤੀਅਨ 20/-</p> <p>ਮੱਛੀ ਤੇ ਪਾਣੀ (ਚੀਨੀ ਨਾਵਲ)/ਚੈਨ ਤੈਂਗ ਕੀ 20/-</p> <p>ਜੋ ਹਾਰੇ ਨਹੀਂ (ਨਾਵਲ)/ਪ੍ਰੋ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ 250/-</p> <p>ਮਾਸਟਰ ਸਾਹਿਬ/ਮਹਾਂਸ਼ਵੇਤਾ ਦੇਵੀ 30/-</p> <p>ਸੱਚ ਦਾ ਝੰਡਾ/ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਕੁਕੜਪਿੰਡੀਆ 20/-</p> <p>ਪਵਿੱਤਰ ਸੂਲੀ/ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਕੁਕੜਪਿੰਡੀਆ 20/-</p> <p>ਤਾਰੀਖ ਗਵਾਹੀ ਦੇਵੇਗੀ/ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਕੁਕੜਪਿੰਡੀਆ 20/-</p> <p>ਤਾਰੀਖ ਰੋ ਨਾ ਸਕੀ/ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਕੁਕੜਪਿੰਡੀਆ 20/-</p> <p>■ ਇਨਕਲਾਬੀ ਗੀਤ</p> <p>ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਦੇ ਚੋਣਵੇਂ ਗੀਤ/ਇਕਬਾਲ ਉਦਾਸੀ 30/-</p> <p>ਪਾਸ਼ ਦੀ ਚੋਣਵੀਂ ਕਵਿਤਾ/ਅਵਤਾਰ ਪਾਸ਼ 40/-</p> <p>ਭਰੁਣ ਹੱਤਿਆ ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਕੋਹੜ/ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ 50/-</p> <p>ਗੁੱਜ ਬਗਾਵਤ ਦੀ/ਜਸਦੇਵ ਲਲਤੋਂ 30/-</p> <p>ਉੱਠੋ ਨੌਜਵਾਨੋਂ/ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੌਰਪਾਲ 30/-</p> <p>ਖੇਤਾਂ ਦੀ ਬੁੱਕਲ 'ਚੋਂ (ਗੀਤ)/ਮਿਦਰਪਾਲ ਭੱਠਲ 30/-</p> <p>ਅੱਜ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿੱਚ/ਦਰਸ਼ਨ ਭੋਤਨਾ 25/-</p> <p>ਸੂਹੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਦਾ ਯਾਰ ਜੈਮਲ ਪੱਡਾ/ਤਜਿੰਦਰ 50/-</p> <p>ਨਕਸਲੀ ਸ਼ਹੀਦ ਜੈਮਲ ਸਿੰਘ ਪੱਡਾ/ਅਜਮੇਰ ਸਿੱਧੂ 50/-</p> <p>ਛੱਲਾਂ ਲਹਿਰ ਦੀਆਂ/ਜਸਦੇਵ ਸਿੰਘ ਲਲਤੋਂ 30/-</p> <p>■ ਇਨਕਲਾਬੀ ਵਾਰਤਕ</p> <p>ਲਾਲ ਕਿਤਾਬ/ਕਾਮਰੇਡ ਮਾਓ ਦੇ ਵਿਚਾਰ 50/-</p> <p>ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ/ਸਵੈ ਸਾਚੀ 20/-</p> <p>ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਬਦਲ ਦਿਓ/ਸਵੈ ਸਾਚੀ 20/-</p> <p>ਭਾਰਤ ਦਾ ਮੁਕਤੀ ਸੰਘਰਸ਼/ਨੌਜਵਾਨ ਦਸਤਾ 50/-</p> <p>ਸ਼ਹੀ ਸਵੇਰ/ਸਵੈ ਸਾਚੀ 50/-</p> <p>ਮਿਥਿਹਾਸ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਦਾਰਥਵਾਦ 40/-</p> <p>ਸਿੱਖ ਵੀਰਾਂ ਨਾਲ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ/ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ 80/-</p> <p>ਕਲਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੇ ਨਕਸਲੀ ਸਰੋਕਾਰ/ਬਲਵੀਰ ਪ੍ਰਵਾਨਾ 40/-</p> <p>ਇਨਕਲਾਬੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸੁਨਿਹਰੀਪੰਨੇ/ਚਮਨ ਲਾਲ 50/-</p> <p>ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਨਕਸਲਬਾੜੀ ਲਹਿਰ/ਬਲਵੀਰ ਪ੍ਰਵਾਨਾ 40/-</p> <p>ਰੂਸੀ ਬਾਲ ਕਹਾਣੀ 'ਲਾਖੀ'/ਅਨੰਤ ਚੱਖਵ 20/-</p> <p>ਗੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ/ਫਰੈਡਰਿਕ ਡਗਲਸ 20/-</p> <p>ਪ੍ਰੋ. ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚੋਣਵੇਂ ਲੇਖ 60/-</p> <p>ਗੁਲਾਮੀ ਵਾਲੀ ਜੂਨ ਬੁਰੀ /ਗੁਰਚਰਨ ਜੈਤੋਂ 50/-</p> <p>ਭਾਰਤੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਪੰਜ ਵਰ੍ਹੇ/ਮੇਰੀ ਟਾਈਲਰ 80/-</p> <p>■ ਇਨਕਲਾਬੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨੀਆਂ</p> <p>ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਸਾਗਰ : ਪਾਸ਼/ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ 400/-</p> <p>ਜੋਜਫ ਸਟਾਲਿਨ (ਜੀਵਨੀ)/ਸਰਜੀਤ ਤਲਵਾਰ 50/-</p> <p>ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਸਮਾਉਂ/ਸੁਖਦਰਸ਼ਨ ਨੱਤ 150/-</p> <p>ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਧਨੌਲਾ/ਤੇਜਵੰਤ ਮਾਨ 50/-</p> <p>ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲੀਆ/ਬਲਵੀਰ ਚੰਦ 20/-</p> <p>ਦੇਸ਼ ਭਗਤ-ਕਾਮਰੇਡ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਚਮਕ/ਬਲਵੀਰ 30/-</p> <p>ਡਾਇਰੀ ਬਾਬਾ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਉਸਮਾਨ/ਪ੍ਰੋ. ਵੜੈਚ 50/-</p> <p>ਗਦਰੀ ਬਾਬਾ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ/ਬਲਵੀਰ ਪ੍ਰਵਾਨਾ 30/-</p> <p>ਸੰਘਰਸ਼ੀਲ ਯੋਧਾ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਤਰਕ 50/-</p> <p>ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਾ ਬੁਝਾ ਸਿੰਘ/ਅਜਮੇਰ ਸਿੱਧੂ 300/-</p> <p>ਗਦਰੀ ਬਾਬਾ ਦੁਲਾ ਸਿੰਘ/ਜਰਨੈਲ ਅੱਚਰਵਾਲ 30/-</p> <p>ਇਨਕਲਾਬੀ ਯੋਧਾ ਮੈਡਮ ਕਾਮਾ/ਸੂਫੀ ਅਮਰਜੀਤ 40/-</p> <p>ਜੀਵਨ ਸੰਘਰਸ਼/ਦਰਸ਼ਨ ਖਟਕੜ 200/-</p> <p>ਉਕਾਬਣ ਕੁੰਜਾਂ(ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਔਰਤਾਂ) ਨਛੱਤਰ ਗਿੱਲ 100/-</p> <p>■ ਹੋਰ ਇਨਕਲਾਬੀ ਪੁਸਤਕਾਂ</p> <p>ਚੀਨੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਅਲੋਚਨਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ/ਅਮਰਜੀਤ ਸੂਫੀ 50/-</p> <p>ਤਾਮਿਲ ਗੁਰਿਲਿਆਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ 'ਚ/ਹਰਜਿੰਦਰ 40/-</p> <p>ਸੰਗਰਾਮੀ ਪਿੰਡ/ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਅੱਚਰਵਾਲ 60/-</p> <p>ਕਿਊਬਾ ਸਫਰਨਾਮਾ/ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਮੀਤ ਟਿਵਾਣਾ 150/-</p> <p>ਸਿੱਖ ਵੀਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਖਤ/ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ 30/-</p> <p>ਸਾਮਰਾਜੀ ਤਾਕਤਾਂ ਇਰਾਕ ਜੰਗ/ਬਲਜਿੰਦਰ ਕੋਟਭਾਰਾ 20/-</p> <p>ਸਮਕਾਲ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ/ਬਲਵਿੰਦਰ 70/-</p> <p>ਜਿੱਤਾਂਗੇ ਹਨੇਰੇ ਨੂੰ/ਮਣੀਮਾਲਾ 50/-</p> <p>ਜੋਗਿੰਦਰ ਬਾਹਰਲਾ/ਇੰਦਰਜੀਤ ਨੰਦਨ 40/-</p> <p>ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਕੌਮੀਅਤ ਤੇ ਜ਼ਰੋਈ ਸਵਾਲ/ਕਰਮ ਬਰਸਟ 50/-</p> <p>ਗਾਥਾ ਕਿਸ਼ਨਗੜ੍ਹ/ਦੇਸ ਰਾਜ ਫਾਜ਼ਲੀ 30/-</p> <p>ਪੱਤਣੋਂ ਲੰਘੇ ਪਾਣੀ/ਰਣਧੀਰ ਗਿੱਲ ਪੱਤੀ 40/-</p>

■ ਹਿਪਨੋਟੀਜ਼

ਹਿਪਨੋਟਿਜ਼ਮ ਕੀ, ਕਿਉਂ ਤੇ ਕਿਵੇਂ??/ਸਰਜੀਤ ਤਲਵਾਰ 10/-
 ਹਿਪਨੋਟਿਜ਼ਮ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ/ਟੀ. ਐਸ. ਰਾਓ 25/-
 ਹਿਪਨੋਟਿਜ਼ਮ ਕਿਵੇਂ ਸਿੱਖੀਏ?/ਸਰਜੀਤ ਤਲਵਾਰ 20/-

■ ਜਾਦੂ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ

ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਗਣਿਤਕ ਉਲਝਣਾਂ/ਹੇਮ ਰਾਜ ਗਰਗ 50/-
 ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਦਿਮਾਗੀ ਕਸਰਤਾਂ /ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ 30/-
 ਦਿਮਾਗੀ ਵਿਕਾਸ ਕਿਵੇਂ ਕਰੀਏ?/ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ 20/-
 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਜਾਦੂ/ਸਰਜੀਤ ਤਲਵਾਰ 40/-
 ਵਿਗਿਆਨਕ ਜਾਦੂਗਰ/ਸਰਜੀਤ ਤਲਵਾਰ 30/-
 ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਜਾਦੂਗਰ/ਸਰਜੀਤ ਤਲਵਾਰ 30/-
 ਸਟੇਜ ਦੇ ਜਾਦੂ/ਨਰਿੰਦਰ 30/-
 ਨੰਨਾ ਜਾਦੂਗਰ/ਨਰਿੰਦਰ 20/-
 ਚਮਤਕਾਰਾਂ ਪਿੱਛੇ ਵਿਗਿਆਨ/ਬੀ. ਪ੍ਰੇਮਾਨੰਦ 40/-
 ਰਸਾਇਣਕ ਜਾਦੂਗਰ/ਸਰਜੀਤ ਤਲਵਾਰ 20/-
 ਰਸੋਈ ਵਿੱਚ ਵਿਗਿਆਨ/ਸਰਜੀਤ ਤਲਵਾਰ 30/-

■ ਗਿਆਨ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ

ਮਾਦੇ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖ ਤੱਕ/ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ 10/-
 ਕਣ-ਕਣ ਵਿੱਚ ਵਿਗਿਆਨ/ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ 15/-
 ਸਮੇਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ/ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ 30/-
 ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਗਿਆਨਕ ਖੋਜਾਂ/ਡਾ. ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ 50/-
 ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਚਮਤਕਾਰ/ਡਾ. ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ 50/-
 ਸਾਡਾ ਦੋਸਤ ਵਿਗਿਆਨ/ਡਾ. ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ 50/-
 ਮਹਾਨ ਵਿਗਿਆਨੀ/ਡਾ. ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ 70/-
 ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਅਦਭੁੱਤ ਦੁਨੀਆ/ਡਾ. ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ 80/-
 ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ/ਡਾ. ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ 80/-
 ਫੈਲ ਰਹੀ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਏਡਜ਼/ਡਾ. ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ 40/-
 ਮਨੋਰੰਜਨ ਰਾਹੀਂ ਵਿਗਿਆਨ/ਸਰਜੀਤ ਤਲਵਾਰ 30/-
 ਵਿਗਿਆਨ ਹੀ ਵਿਗਿਆਨ/ਸਰਜੀਤ ਤਲਵਾਰ 20/-
 ਗ੍ਰਹਿਣਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ/ਸਰਜੀਤ ਤਲਵਾਰ 20/-
 ਜੰਗ ਰਚਨਾ ਦਾ ਸੱਚ/ਅਮਰਜੀਤ ਢਿੱਲੋਂ 20/-
 ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਸਮਾਜ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ/ਬਰਟਰੈਂਡ ਰਸਲ 40/-
 ਖੇਡ ਖੇਡ 'ਚ ਵਿਗਿਆਨ/ਬਰਜਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ 20/-
 ਆਓ ਵਿਗਿਆਨ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖੀਏ/ਬਲਜਿੰਦਰਪਾਲ 30/-
 ਬੋਦੀ ਵਾਲੇ ਤਾਰੇ/ਸਰਜੀਤ ਤਲਵਾਰ 30/-
 ਮਨੁੱਖ ਮਹਾਬਲੀ ਕਿਵੇਂ ਬਣਿਆ/ਐਮ. ਇਲੀਨ 100/-
 ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਉਤਪਤੀ/ਚਾਰਲਸ ਡਾਰਵਨ 100/-
 ਜੀਵ ਦੀ ਉਤਪਤੀ/ਚਾਰਲਸ ਡਾਰਵਨ 150/-
 ਜੀਵ ਜੰਤੂਆਂ ਦੀ ਅਦਭੁੱਤ ਦੁਨੀਆਂ/ਰਣਜੀਤ ਝਨੇਰ 80/-
 ਸਾਇੰਸ ਸਿਟੀ/ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ 50/-

■ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸਾਹਿਤ

...ਤੇ ਦੇਵ ਪੁਰਸ਼ ਹਾਰ ਗਏ/ਅਬਰਾਹਮ ਟੀ. ਕਾਵੂਰ 30/-
 ਦੇਵ, ਦੈਂਤ ਤੇ ਰੂਹਾਂ/ਅਬਰਾਹਮ ਟੀ. ਕਾਵੂਰ 30/-
 ਰੋਸ਼ਨੀ/ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ 20/-
 ਤਰਕਬਾਣੀ/ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ 20/-
 ਤਰਕਜੋਤੀ/ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ 20/-
 ਰੂਤਾਂ-ਪ੍ਰੇਤਾਂ ਨਾਲ ਯੁੱਧ ਕਿਵੇਂ?/ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ 30/-
 ਜਤਿੰਦਰ ਝੂਠ ਬੋਲਦਾ ਹੈ/ਮਨਜੀਤ ਬੋਪਾਰਾਏ 20/-
 ਬਾਬਾ ਰਾਮਦੇਵ ਤਰਕ ਦੀ ਕਸੌਟੀ 'ਤੇ/ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ 40/-
 ਰੱਬ ਕਦੋਂ, ਕਿੱਥੇ ਤੇ ਕਿਵੇਂ?/ਰਾਜਾ ਰਾਮ 30/-
 ਕਿਹੜਾ ਗੁਰੂ, ਕਿਹੜੀ ਮੁਕਤੀ?/ਰਾਜਾ ਰਾਮ 40/-

ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗ/ਸਰਜੀਤ ਤਲਵਾਰ 30/-
 ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗ/ਸਰਜੀਤ ਤਲਵਾਰ 20/-
 ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਬੋਲੀਆਂ/ਰਾਮ ਸਰੂਪ ਸ਼ਰਮਾ 25/-
 ਵਾਸਤੁ ਸ਼ਾਸਤਰ ਕੋਰਾ ਝੂਠ/ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਪੌਲਾ 40/-
 ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗ ਤੇ ਸਾਡਾ ਸਮਾਜ/ਡਾ. ਦੀਪਤੀ 20/-
 ਚਮਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ/ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ 50/-
 ਰਜਨੀਸ਼ ਬੇਨਕਾਬ/ਡਾ. ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ 30/-
 ਵਿਗਿਆਨ ਤੇ ਪਰਾਵਿਗਿਆਨ/ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ 40/-
 ਧਰਮ ਕੀ ਹੈ?/ਗਰੀਨ ਇੰਗਰਸੋਲ 10/-
 ਕਸਰਾਂ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ/ਸਰਜੀਤ ਤਲਵਾਰ 40/-
 ਝਮੇਲਾ ਰੱਬ ਦਾ/ਡਾ. ਹਰੀਸ਼ ਮਲਹੋਤਰਾ 50/-
 ਪ੍ਰੇਤ, ਆਤਮਾ, ਪੁਨਰ ਜਨਮ ਤੇ ਕਸਰਾਂ/ਡਾ. ਕੇਵੂਰ 50/-
 ਕਰਮਾਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਦਾਵਾਸ/ਡਾ. ਅਬਰਾਹਮ ਟੀ ਕੇਵੂਰ 50/-
 ਪੈਡ ਜੋ ਕਾਫ਼ਲਾ ਬਣੀ (ਸਵੈ ਜੀਵਨੀ)/ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ 50/-
 ਮਾਓ ਦੇ ਦੇਸ਼ 'ਚ/ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ 20/-
 ਗਿਆਨ ਸਾਗਰ ਦੀ ਯਾਤਰਾ/ਸੰਪਾ. ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ 20/-
 ਸ਼ੰਕਾ ਨਵਿਰਤੀ/ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ 50/-
 ਜੋਤਿਸ਼ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨ/ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ 50/-
 ਰੱਬਾਂ ਬਿਨਾਂ ਮੁਕਤੀ/ਸਰਜੀਤ ਤਲਵਾਰ 20/-
 ਮੈਂ ਰੱਬ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ/ਸਰਜੀਤ ਤਲਵਾਰ 40/-
 ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਹੋਕਾਂ/ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ 60/-
 ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਨੇਹੇ/ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ 60/-
 ਫਿਰ ਸੁਲਗੇ ਨਾ ਚੰਗਿਆੜੀ/ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ 40/-
 ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਦਰਸ਼ਨ/ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ 30/-
 ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਕਾਵਿ ਵਿਅੰਗ/ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ 30/-
 ਚਮਤਕਾਰਾਂ ਦੇ ਰਹੱਸ/ਜ਼ੋਮਜ਼ ਰੋਡੀ 200/-
 ਸਤਯੁੱਗ ਤੋਂ ਕਲਯੁੱਗ ਤੱਕ/ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਬਰਗਾੜੀ 30/-
 ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਵਾਰਤਾ/ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ 40/-
 ਜੋਤਿਸ਼ ਅਤੇ ਤਾਂਤ੍ਰਿਕ/ਡਾ. ਆਰ. ਜੇ ਸਿੰਘ 30/-
 ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਕਾਵਿ ਵਿਅੰਗ/ਅਮਰਜੀਤ ਢਿੱਲੋਂ 30/-
 ਗੋਡ਼ ਚੁਰਾਸੀ ਦਾ/ਗੁਰਚਰਨ ਨੂਰਪੁਰ 30/-
 ਕੀ ਝੂਠ ਕੀ ਸੱਚ/ਗੁਰਚਰਨ ਨੂਰਪੁਰ 40/-
 ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਬਰਗਾੜੀ/ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਬਰਗਾੜੀ 50/-
 ਦਰਸ਼ਨ ਪਰੰਪਰਾ/ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਬੱਲ 50/-
 ਇੰਗਰਸੋਲ ਦੇ ਅਨਮੋਲ ਬਚਨ/ਸੰਪਾ. ਅਮਿੱਤ ਮਿੱਤਰ 40/-
 ਆਤਮਾ ਮੁੜਜਨਮ ਤੇ ਅਦਾਲਤ/ਸੀਮਾ ਸਬਲੋਕ 40/-
 ਪਿੰਡ ਦੀ ਸੱਚ/ਰਣਜੀਤ ਝਨੇਰ 30/-
 ਤਰਕਵਾਰਤਾ/ਰਣਜੀਤ ਝਨੇਰ 50/-
 ਧੁਖਦੀ ਵਰਣਮਾਲਾ ਦਾ ਸੰਵਾਦ ਮਨੁੱਖ/ਮੀਤ ਖੱਟੜਾ 20/-
 ਓਪਰੀ ਕਸਰ/ਸਰਬਜੀਤ ਉੱਖਲਾ 40/-
 ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਬਾਬਾ/ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤ 30/-
 ਨਾਸਟੋਡਰਮਸ ਬੇਨਕਾਬ/ਜ਼ੋਮਜ਼ ਰੋਡੀ 150/-
 ਧਰਮ ਦੇ ਅੰਗ ਸੰਗ/ਰਣਜੀਤ ਝਨੇਰ 50/-
 ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਮੁਰਦਾਬਾਦ/ਸਰਜੀਤ ਤਲਵਾਰ 40/-

■ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅਨੁਵਾਦਤ ਪੁਸਤਕਾਂ

ਮਨੋਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ/ਸਿਗਮੰਡ ਫਰਾਇਡ 50/-
 ਪੁਮਾਤਮਾ ਦੀ ਉਤਪਤੀ, ਇਸ ਭਰਮ ਦਾ ਭਵਿੱਖ/ਫਰਾਇਡ 50/-
 ਪੈਰੀਬਰ ਮੂਸਾ ਤੇ ਇੱਕ ਈਸ਼ਵਰਵਾਦ/ਸਿਗਮੰਡ ਫਰਾਇਡ 40/-
 ਸਭਿਅਤਾ ਵਰ ਕਿ ਸਰਾਪ/ਸਿਗਮੰਡ ਫਰਾਇਡ 50/-
 ਰਚਨਾਤਮਕ ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਮਨੋਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ/ਫਰਾਇਡ 50/-
 ਪੁਰਾਤਨ ਸਮਾਜ/ਐਲ. ਐਚ. ਮੋਰਗਨ 150/-

ਟੈਕਨੀਕਲ

ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪੈਮਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਫੁੱਟਕਲ ਜਾਣਕਾਰੀ	150/-
ਪੰਜਾਬ ਵਸੀਕਾ ਨਵੀਸੀ/ਆਰ. ਕੇ ਭਰਦਵਾਜ਼	250/-
ਕਚਹਿਰੀ ਸ਼ਬਦ ਕੋਸ਼/ਆਰ. ਕੇ ਭਰਦਵਾਜ਼	150/-
ਜਨਰਲ ਨਾਲਿਜ਼/ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਵਾਰਵਲ	50/-
ਕੰਪਿਊਟਰ ਬਾਰੇ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ/ਸੀ.ਪੀ.ਕੰਬੋਜ	60/-
ਆਓ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਿੱਖੀਏ/ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ	50/-
ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨ-2005	30/-
ਭੋਵਨ ਨਿਰਮਾਣ ਕਿਵੇਂ ਕਰੀਏ?/ਇੰਜ.ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ	50/-
ਮਸਤਾਨਾ ਮੋਟਰ ਮਿਸਤਰੀ/ਪੰਮ ਸਿੰਘ ਮਸਤਾਨਾ	40/-
ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਅਧਿਆਪਨ/ਪ੍ਰੋ. ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ	70/-
ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕੋਰਸਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਕਿਵੇਂ	80/-
ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ/ਸੀ.ਪੀ. ਕੰਬੋਜ	20/-
ਮੋਬਾਇਲ ਫੋਨ/ਸੀ.ਪੀ. ਕੰਬੋਜ	20/-
ਕੰਪਿਊਟਰ/ਸੀ.ਪੀ. ਕੰਬੋਜ	20/-
ਰੋਬੋਟ/ਸੀ.ਪੀ. ਕੰਬੋਜ	20/-
ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਸਾਧਨ/ਸੀ.ਪੀ. ਕੰਬੋਜ	20/-
ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ/ਕੁੰਦਨ ਲਾਲ ਭੱਟੀ	70/-

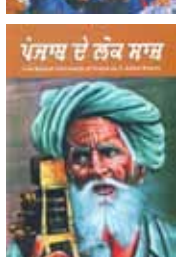
ਸਿਹਤ ਸਬੰਧੀ ਸਾਹਿਤ

ਦਿਲ ਦੀ ਵਿਗੜ ਰਹੀ ਸਿਹਤ/ਡਾ. ਸ਼ਿਆਮ ਸੁੰਦਰ ਦੀਪਤੀ	60/-
ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਵਹਿਮ ਭਰਮ/ਡਾ. ਸ਼ਿਆਮ ਸੁੰਦਰ ਦੀਪਤੀ	80/-
ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗ-ਕਾਰਣ, ਲੱਛਣ ਤੇ ਇਲਾਜ/ਡਾ. ਸੰਦੀਪ	50/-
ਸਾਡੇ ਬੱਚੇ ਸਾਡੇ ਚਿਾਰਗ/ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ	60/-
ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ	100/-
ਬੱਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਗਿਆਨ, ਵਿਗਿਆਨ ਤੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ	100/-
ਬਾਲ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ	120/-
ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ/ਡਾ. ਅਜੀਤਪਾਲ ਸਿੰਘ	50/-
ਤੰਦਰੁਸਤ ਕਿਵੇਂ ਰਹੀਏ/ਡਾ. ਅਜੀਤਪਾਲ ਸਿੰਘ	40/-
ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਸਲਾਹ/ਡਾ. ਅਜੀਤਪਾਲ ਸਿੰਘ	40/-
ਸਿਹਤ ਫੁਲਵਾੜੀ/ਡਾ. ਅਜੀਤਪਾਲ ਸਿੰਘ	50/-
ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਇਕ ਨਿਆਮਤ ਹੈ/ਡਾ. ਅਜੀਤਪਾਲ	100/-
ਸ਼ੁਗਰ ਰੋਗ/ਡਾ. ਸ਼ਿਆਮ ਸੁੰਦਰ ਦੀਪਤੀ	10/-
ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ/ਡਾ. ਸ਼ਿਆਮ ਸੁੰਦਰ ਦੀਪਤੀ	15/-
ਕੋਸਰ/ਡਾ. ਸ਼ਿਆਮ ਸੁੰਦਰ ਦੀਪਤੀ	10/-
ਏਡਜ਼/ਡਾ. ਸ਼ਿਆਮ ਸੁੰਦਰ ਦੀਪਤੀ	10/-
ਪਿਤਾ-ਪੁਤਰੀ ਸੰਵਾਦ: ਸਿਹਤ ਦੇ ਪਹਿਲੂ	20/-
ਉਦਾਸੀ ਰੋਗ/ਡਾ. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ	10/-
ਮਿਰਗੀ ਰੋਗ/ਡਾ. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ	10/-
ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ/ਡਾ. ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ	10/-
ਸੁਖਾਵੇਂ ਪਿਆਰ ਸਬੰਧ/ਡਾ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ	30/-
ਆਉ ਸੇਹਤ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਣੀਏ/ਡਾ. ਮੋਹਣ	30/-
ਨਸ਼ੇ ਕਿਵੇਂ ਛੱਡੀਏ/ਰਣਜੀਤ ਝਨੇਰ	70/-
ਬਾਲ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ/ਬਲਵਿੰਦਰ ਬਰਨਾਲਾ	30/-

■ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਪੁਸਤਕਾਂ

ਬਾਲ ਖੇਡ ਵੇਨਗੀ/ਕੁੰਦਨ ਲਾਲ ਭੱਟੀ	70/-
ਸੰਗੀ ਸਾਥੀ/ਸੁਲਖਣ ਮੀਤ (ਪ੍ਰੋ.)	50/-
ਮੇਰੀ ਪੁਸਤਕ ਤੇਰੀ ਪੁਸਤਕ/ਸੁਲਖਣ ਮੀਤ (ਪ੍ਰੋ.)	50/-
ਫੁੱਲਾਂ ਵਰਗੇ ਬੱਚੇ/ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ	50/-
ਛਹਿਬਰ/ਨਵਰਾਹੀ ਘੁਗਿਆਣਵੀ	50/-
ਆਓ ਕਰੀਏ ਪੜ੍ਹਾਈ/ਕੰਚਨ	50/-
ਅਮਰ ਕਹਾਣੀਆਂ (ਸੌ ਦੰਦ ਕਥਾਵਾਂ)/ਡਾ. ਅਮਰ ਕੌਮਲ	50/-
ਗੁਲੀਵਰ ਦੀਆਂ ਯਾਤਰਾਵਾਂ/ਜੋਨਾਥਨ ਸਵਿਫਟ	15/-
ਬਾਲ ਚਿਰਾਗ/ਬਲਜਿੰਦਰ ਮਾਨ	25/-
ਸੁਨਿਹਰੀ ਭਵਿੱਖ/ਬਲਜਿੰਦਰ ਮਾਨ	25/-
ਸੀਰਤ ਨਾਮਾ/ਨਵਰਾਹੀ ਘੁਗਿਆਣਵੀ	25/-
ਗਨੇਰੀਆਂ/ਨਵਰਾਹੀ ਘੁਗਿਆਣਵੀ	40/-
ਆ ਜਾ ਮੇਰਾ/ਸੁਲਖਣ ਮੀਤ (ਪ੍ਰੋ.)	20/-
ਲੋੜ ਕਾਢ ਦੀ ਮਾਂ/ਸੁਲਖਣ ਮੀਤ (ਪ੍ਰੋ.)	20/-
ਖੰਡ ਖਿਡਾਉਣੇ/ਸੁਲਖਣ ਮੀਤ (ਪ੍ਰੋ.)	20/-
ਮੋਟੇ ਆਂਟੀ/ਸੁਲਖਣ ਮੀਤ (ਪ੍ਰੋ.)	30/-
ਜਲਵਾ ਰੁੱਤਾਂ ਦਾ/ਸੁਲਖਣ ਮੀਤ	20/-
ਮੇਰਾ ਇਹ ਸਕੂਲ/ਤਰਸੇਮ ਮਹਿਤੋ	30/-
ਜੈਜੀਨਮਾ/ਹਰਨਕ ਸਿੰਘ ਰਾਣਾ	30/-
ਮੇਰਾ ਬਸਤਾ/ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ	30/-
ਕਾਵਿ ਪਹਾੜੇ/ਅਮਰੀਕ ਤਲਵੰਡੀ	20/-
ਘਰ ਦੀ ਰੋਣਕ/ਅਮਰੀਕ ਤਲਵੰਡੀ	30/-
ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ/ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ	30/-
ਸਾਡੇ ਦੋਸ਼ਭਗਤ/ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ	30/-
ਨੁਮੋਲੀਆਂ/ਨਵਰਾਹੀ ਘੁਗਿਆਣਵੀ	30/-
ਬੱਚੇ ਮਨ ਦੇ ਸੱਚੇ/ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਮੋਹੀ	50/-
ਹੀਰੋ ਪੁੱਤਰ ਮਾਵਾਂ ਦੇ/ਅਮਰੀਕ ਤਲਵੰਡੀ	30/-
ਸਾਡਾ ਸਕੂਲ/ਅਮਰੀਕ ਤਲਵੰਡੀ	50/-
ਮਾਸਮ/ਨਵਰਾਹੀ ਘੁਗਿਆਣਵੀ	40/-
ਕਵਿਤਾ ਰਾਹੀਂ ਵਿਗਿਆਨ/ਪ੍ਰੋ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਚਾਹਲ	50/-
ਸਾਡੇ ਅਧਿਆਪਕ/ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ	30/-
ਚੰਗੇ ਬੱਚੇ /ਗੁਰਮੇਲ ਚਹਿਲ	50/-
ਗਿਆਨ ਸਾਗਰ ਰਮਾਇਣ / ਬਲਜਿੰਦਰ ਮਾਨ	60/-
ਗੁਰੂ ਸਹਿਬਾਨ ਤੇ ਕਥਾ ਕਹਾਣੀਆਂ /ਬਲਜਿੰਦਰ ਮਾਨ	80/-
■ ਡਾ. ਅਜੀਤਪਾਲ ਐਮ. ਡੀ. ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ	
ਅਜੋਕਾ ਸਭਿਆਚਾਰ ਬੇਨਕਾਬ	50/-
ਸਾਮਰਾਜੀ ਝੱਖੜ	80/-
ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਮਾਰੂ ਪ੍ਰਭਾਵ	70/-
ਸਾਮਰਾਜੀ ਜੇਕਾਂ	100/-
ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦੀ	100/-
ਕਿਵ ਕੁੜੇ ਤੁਣੈ ਪਾਲਿ	80/-
ਜੰਜੀਰਾਂ ਬਨਾਮ ਮੋਹਨਕਸ਼	80/-
ਵਪਾਰੀਕਰਨ ਦੇ ਦੁਰਪ੍ਰਭਾਵ	100/-
ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਕਾਸ ਬਨਾਮ ਮੋਹਨਤਕਸ਼	100/-
ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦਾ ਵਿਨਾਸ਼ ਜਰੂਰੀ	100/-
ਕੋਟਿਹਰੇ 'ਚ ਰਾਜਨੀਤੀ	100/-
ਦਾਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਨਾਇਕ	100/-
ਆਲਮੀ ਤਪਸ਼ ਤੇ ਮਹਿੰਗਾਈ	100/-
ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਬੋਲਦਾ ਹੈ	100/-
ਸ਼ਬਦ ਬੂਦ	100/-
ਨੰਗੇ ਹਰਫ	100/-
■ ਪ੍ਰੋ. ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ	
ਆਜ਼ਾਦ ਔਰਤ	100/-
ਆਦਮ ਜਾਤ ਦਾ ਮਸਲਾ ਤੇ ਸਾਹਿਤ	70/-
ਇਨਕਲਾਬੀ ਵਿਰਸਾ	70/-
ਵਾਰ ਮਲੂਰ ਦੀ ਮਹਲਾ ੧ ਅਤੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ	100/-
ਵਾਰ ਮਾਝ ਅਤੇ ਸਿਧ ਗੋਸਟਿ	100/-

ਵਿਸ਼ਵਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪੁਸਤਕਾਂ

■ **ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗਾਸੇ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ**
 ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ (ਨਾਵਲ) 30/-
 ਤਾਂਬੇ ਦਾ ਰੰਗ 20/-
 ਮੌਤ ਦਰ ਮੌਤ 30/-
 ਬੰਦ ਗਲੀ ਦੇ ਬਸ਼ਿਦੇ 30/-
 ਰੱਤਾ ਥੋਹ 30/-
 ਘਰਕੀਣ 30/-
 ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਮੁੱਲ 30/-
 ਅਰਥਾਤ 30/-
 ਇਤਫ਼ਾਕ 30/-
 ਜੁਆਬ ਦੇਹ ਕੌਣ 30/-
 ਤੁਰਦਿਆਂ ਤੁਰਦਿਆਂ 30/-
 ਮਲਵਈ ਸੱਭਿਆਚਾਰ 30/-
 ਪੰਜਾਬੀ ਦਿੱਖ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ 40/-
 ਫਲਰੰਜਨੀ ਦੇ ਫੁੱਲ 25/-
 ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸੰਗਾਤ 50/-
 ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਸਬਕ 30/-

■ **ਨਾਵਲ**
 ਬੇ ਵਜ੍ਹਾ/ਸਿਕੰਦਰ ਝਨੇਰ 100/-
 ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਰੰਗ/ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ 15/-
 ਕਰਜ਼ਈ ਸੁਪਨੇ/ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ 20/-
 ਕੋਲਿਆਂ ਦੇ ਦਲਾਲ/ਕੌਰ ਚੰਦ ਰਾਹੀ 20/-
 ਵਾ ਵਰੋਲੇ/ਬੀਰ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ 50/-
 ਵਿੰਗ ਤਤਿੰਗੇ ਰਾਹ/ਪ੍ਰੋ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ 40/-
 ਕਾਤਿਲ ਕੌਣ (ਜਸੂਸੀ ਨਾਵਲ)/ਰਮਨਪਾਲ ਰਿਸ਼ੀ 20/-
 ਇੱਕ ਸੀ ਸਰੀਫ਼/ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ ਦਰਦ 20/-
 ...ਤੇ ਲਹੂ ਵਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ/ਡਾ. ਬਿੱਲੂ ਰਾਏਸਰ 30/-
 ਮਰਜੀਵੜਾ/ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ 150/-
 ਗਲੀ ਨੰ: 4/ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਨੂਰ 50/-
 ਰਾਹੁਕੇਤੂ/ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ 40/-
 ਪਾਪੀ/ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਨੂਰ 20/-
 ਸਰਕਲ/ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿਹਜੀ 30/-
 ਯਾਦਾਂ ਦਾ ਪੁਤਲਾ/ਧਰਮਿੰਦਰ ਬਾਵਾ 100/-
 ਬਲਦੇ ਸ਼ਿਵਿਆਂ ਦਾ ਸੇਕ/ਪ੍ਰੋ. ਹਰਭਜਨ 30/-
 ਕੌਣ ਜਿੱਤਿਆ/ਹਰਚੰਦ ਗਿੱਲ ਮਿਆਣੀ 40/-
 ਪਿੱਪਲ ਵਾਲਾ ਮੋੜ/ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ 40/-
 ਜੱਟ ਦੀ ਜੂਨ/ਡਾ. ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਗਰਗ 100/-
 ਰੂਪ ਦੇ ਰੰਗ/ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ 40/-
 ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਨ ਤੱਕ/ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ 40/-
 ਚਿਹਰੇ/ਮਹਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ 100/-
 ਬਾਪੂ ਦਾ ਵਿਆਹ/ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੁਹਿਰਦ 50/-
 ਵੈਰਨ ਵਲਾਇਤ/ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਕੁੱਕੜਪਿਡੀਆ 50/-
 ਅਰਥੀਅਨ/ਰਾਜਨ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੂ 100/-
 ਸੂਲੀ ਤੇ ਟੰਗੀ ਰੂਹ/ਸੁਖਮੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿਤਾਰਾ 40/-

■ **ਹਾਸ ਵਿਅੰਗ**
 ਡੰਗ ਅਤੇ ਚੋਭਾਂ/ਕੁਲਵੰਤ ਰਾਏ ਸ਼ਰਮਾ 10/-
 ਪਰਵਾਸੀ ਧੰਦੇ/ਕੁਲਵੰਤ ਰਾਏ ਸ਼ਰਮਾ 10/-
 ਮੇਰੇ ਸਾਗਿਰਦ/ਕੁਲਵੰਤ ਰਾਏ ਸ਼ਰਮਾ 20/-
 ਹੋਰ ਫਿਰ/ਨਿਰੰਜਨ ਸ਼ਰਮਾ 30/-
 ਰੋਵਤੂ ਜਾਇ ਸੁ ਹੁਸੈ/ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਗਿਆਨੀ 15/-
 ਮਸਲਾ ਲਟਕ ਗਿਆ/ਮੰਗਤ ਕੁਲਜਿੰਦ 40/-

ਹੱਸੋ ਪੈਥੀ/ਮੰਗਤ ਕੁਲਜਿੰਦ 40/-

■ **ਸਫ਼ਰਨਾਮੇ**
 ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਦੇ ਓਹਲੇ/ਰਣਜੀਤ ਝਨੇਰ 100/-
 ਮੇਰੀ ਡੈਨਮਾਰਕ ਫੇਰੀ/ਕੇ. ਐਲ. ਗੋਇਲ 20/-
 ਮੇਰੀ ਧਰਤੀ ਮੇਰੇ ਲੋਕ(ਭਾਰਤ ਯਾਤਰਾ)/ਰਾਮ ਮੂਰਤ 30/-
 ਪਰਿਕਰਮਾ (ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤ ਯਾਤਰਾ)/ਰਾਮ ਮੂਰਤ ਸਿੰਘ 15/-
 ਗੌਤਮ ਦੀ ਗੋਦ (ਨਿਪਾਲ ਯਾਤਰਾ)/ਰਾਮ ਮੂਰਤ ਸਿੰਘ 15/-
 ਪਤਾਲ (ਅਮਰੀਕਾ ਕਨੈਡਾ ਯਾਤਰਾ)/ਰਾਮ ਮੂਰਤ ਸਿੰਘ 30/-
 ਦੀਰਾ ਟਾਵਰ (ਡੁਬਈ ਯਾਤਰਾ)/ਰਾਮ ਮੂਰਤ ਸਿੰਘ 30/-
 ਪੂਰਬੀ ਬੂਧਾ (ਸਿੰਘਾਪੁਰ ਯਾਤਰਾ)/ਰਾਮ ਮੂਰਤ ਸਿੰਘ 30/-
 ਪੱਥਰ ਬੋਲਦੇ ਹਨ/ਰਾਮ ਮੂਰਤ ਸਿੰਘ 40/-
 ਬੋਗਾਨੀ ਧਰਤੀ ਆਪਣੇ ਲੋਕ/ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ 40/-
 ਵੱਖਰੀ ਧਰਤੀ ਵੱਖਰੇ ਲੋਕ/ਹਰਭਜਨ ਹਲਵਾਰਵੀ 30/-
 ਮੇਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਫੇਰੀ/ਨਿੰਦਰ ਘੁਗਿਆਣਵੀ 40/-
 ਅੱਖੀਂ ਦੇਖ ਨਾ ਰੱਜੀਆਂ/ਨਿਰਪਾਲ ਜਲਾਲਦੀਵਾਲ 30/-
 ਸੁਨਹਰੀ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਸਫ਼ਰ/ਹਰਭਜਨ ਹਲਵਾਰਵੀ 30/-

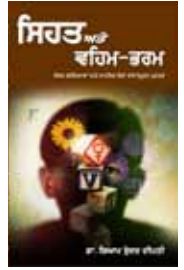
■ **ਅਲੋਚਨਾ**
 ਮੋਹਨ ਭੰਡਾਰੀ-ਕਹਾਣੀ ਜਗਤ 140/-
 ਸ਼੍ਰੀ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਦਾ ਨਾਟ ਸ਼ਾਸਤਰ 60/-
 ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ / ਸੁਖਜਿੰਦਰ 350/-
 ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ (ਭਾਗ ਦੂਜਾ) 250/-
 ਅਮਰੀਕੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀ : ਮੁਲਾਂਕਣ 200/-

■ **ਖੇਡ ਖਿਡਾਰੀ**
 ਸਦੀਆਂ ਤੇ ਸਦੀਆਂ ਤੱਕ ਕਬੱਡੀ/ਰਣਜੀਤ ਝਨੇਰ 300/-
 ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੇ ਧਰੂ ਤਾਰੇ/ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ 150/-
 ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਕ੍ਰਿਕਟ ਦੀ ਰੋਚਕ ਦਾਸਤਾਨ 80/-
 ਏਸ਼ੀਆਈ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਰੋਚਕ ਕਹਾਣੀ/ਰਣਜੀਤ ਪ੍ਰੀਤ 60/-
 ਉਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਰੋਚਕ ਗਾਥਾ/ਰਣਜੀਤ ਪ੍ਰੀਤ 80/-

■ **ਜੀਵਨੀਆਂ**
 ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਓਬਾਮਾ ਤੱਕ/ ਭੋਰਾ 100/-
 ਕੰਪਿਊਟਰ ਦਾ ਧਨੰਤਰ-ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ 100/-
 ਪਿੰਡ ਦੀਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ/ਤੋਤਾ ਸਿੰਘ 150/-
 ਵਡਮੁੱਲਾ ਪਾਰਸ/ਨਿੰਦਰ ਘੁਗਿਆਣਵੀ 50/-
 ਧਰਤੀ ਪੁੱਤਰ/ਵਿਜੈ ਬੰਬੋਲੀ 50/-
 ਠਰੀ ਚਾਨਣੀ ਦਾ ਗੀਤ/ਡਾ. ਅਮਰ ਕੋਮਲ 30/-
 ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪਾਲ ਦਾ ਗਾਇਕੀ ਸਫ਼ਰ/ਟਹਿਣਾ 25/-
 ਜਿੰਨੀ ਰਾਹੀਂ ਮੈਂ ਤੁਰਿਆ/ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀ 50/-
 ਸੱਚੇ ਦਿਲੋਂ/ਨਿੰਦਰ ਘੁਗਿਆਣਵੀ 30/-
 ਟੁਸੇ ਦੀ ਟਹਿਕ/ਸੀ. ਮਾਰਕੰਡਾ 150/-
 ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੱਗੀ ਫੁੱਲ/ਬਲਜਿੰਦਰ ਮਾਨ 50/-
 ਮੇਰਾ ਪਿੰਡ ਬਹਾਦਰਪੁਰ/ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ 60/-
 ਭਾਈ ਰੂਪ ਚੰਦ ਜੀ/ਗਿਆਨੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ 100/-
 ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਸਹਿਰਾਈ/ਨਿੰਦਰ ਘੁਗਿਆਣਵੀ 50/-
 ਸਤਰੰਗੀ ਸਿਆਸਤ/ਜਗਸੀਰ ਪੱਖੀ 50/-
 ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਸ਼ੱਕਰ ਗੰਜ/ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਮੀਤ ਟਿਵਾਣਾ 50/-
 ਹਨੇਰੇ 'ਚ ਚਾਨਣ ਦੀ ਲੋਅ-ਡਾ. ਰਮੇਸ਼/ਰਣਜੀਤ 150/-
 ਭਾਈ ਰੂਪ ਚੰਦ/ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ 100/-
 ਝੱਖੜਾਂ 'ਚ ਵਗਦਾ ਦਰਿਆ/ਰਣਜੀਤ ਪ੍ਰੀਤ 100/-
 ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਵਾਰਿਸ/ਸਵਰਣ ਟਹਿਣਾ 150/-
 ਹਰਦਿਆਲ ਚੰਦ ਜੈਦਕਾ/ਤੋਤਾ ਸਿੰਘ ਦੀਨਾ 100/-

■ ਨਾਟਕ
 ਸੱਤੀ ਵੀਹੀਂ ਸੌ/ਪ੍ਰੋ. ਸਰਬਜੀਤ 20/-
 ਸੂਰਜ ਭੁੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ/ਜੋਗੇ ਭੰਗਲ 15/-
 ਸੀਤਾਇਣ/ਡਾ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸੈਨੀ 20/-
 ਗਾਥਾ ਕਾਲੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ/ਹਰਨੇਕ ਚੌਧਰੀ 40/-
 ਸਜਾ ਸੱਚ ਨੂੰ/ਬਾਰੂ ਸਤਵਰਗ 30/-
 ਜੀਵਨ ਦੇ ਰੰਗ ਮੰਚ ਤੇ/ਗੁਰਚਰਨ ਕੌਰ ਚਪਰਚੜੀ 50/-
 ਮੇਰਾ ਪਿਆਰ ਕਬੂਲ ਕੀਜੀਏ/ਨਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਰੀਕਾ 30/-
■ ਕੁਟੋਸ਼ਨਾਂ
 ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕੁਟੋਸ਼ਨਾਂ (ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕੁਟੋਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ) 150/-
 ਜੀਵਨ ਸੋਝੀ / ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ 30/-
 ਨਿਸ਼ਚੈ ਕਰ ਆਪਣੀ ਜੀਤ ਕਰੂੰ / ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 30/-
 ਵਿਚਾਰ ਦਰਸ਼ਨ/ਡਾ. ਅਮਰ ਕੋਮਲ 30/-
 ਕਤਰਾ ਕਤਰਾ ਸਮੁੰਦਰ/ਡਾ. ਅਮਰ ਕੋਮਲ 40/-
 ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਿਰਨਾਵੇਂ/ਡਾ. ਅਮਰ ਕੋਮਲ 40/-
■ ਸੱਭਿਆਚਾਰ/ਕਵੀਸ਼ਰੀ
 ਸਿੱਖੀ ਕਾਵਿ/ਬਾਬੂ ਰਜਬ ਅਲੀ 280/-
 ਬਾਬੂ ਰਜਬ ਅਲੀ ਦੀ ਚੋਣਵੀਂ ਕਵਿਤਾ 200/-
 ਢੰਡ ਸਾਰੰਗੀ ਦੇ ਗੌਣ/ਡਾ. ਚਰਨਜੀਤ 200/-
 ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਸਾਜ਼/ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੋਰਾ 60/-
 ਕਿੱਸਾ ਇੰਦਰ ਬੋਗੇ/ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਨਿਰਮਲ 50/-
 ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਤੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਰੋਕਾਰ/ 30/-
 ਮਾਡਰਨ ਜੁਗਨੀ/ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਗਰ 30/-
 ਮੇਰੀ ਮਿੱਟੀ ਮੇਰੇ ਲੋਕ-ਪਿੰਡ ਖੁੱਡੀ ਕਲਾਂ/ਸ਼ਰਮਾ 100/-
 ਕਵੀਸ਼ਰੀ ਮਾਰਤੰਡ 600/-
 ਲੋਕ ਗਾਥਾਵਾਂ/ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਬਾਸੀ 30/-
 ਪਾਓ ਭੰਗੜਾ/ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਬਾਸੀ 30/-
■ ਕਹਾਣੀਆਂ
 ਬੁੜਾਂ ਮਾਰੇ ਲੋਕ/ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ 80/-
 ਰਹਿਮਤੇ /ਪ੍ਰਿ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ 125/-
 ਪਾਰੇ /ਪ੍ਰਿ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ 125/-
 ਓਪਰਾ ਖੇਤ /ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ 100/-
 ਪੂੰਏਂ ਹੇਠਲੀ ਅੱਗ /ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ 120/-
 ਅੰਤ ਮਾਰੇ ਰੁੱਖ/ਨਛੱਤਰ ਗਿੱਲ 120/-
 ਕਣੀਆਂ/ਰਾਮ ਮੂਰਤ ਸਿੰਘ 10/-
 ਕਿਉੜੇ ਦੀ ਮਹਿੰਕ/ਚੇਤਨ ਸਿੰਘ 20/-
 ਨਿਰਾਲਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਵੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ/ਡਾ. ਨਿਰਾਲਾ 30/-
 ਇਤਹਾਸ ਦੇ ਖਾਲੀ ਪੰਨੇ/ਨਿੰਦਰ ਘੁਗਿਆਣਵੀ 30/-
 ਸੁਪਨੇ ਤੇ ਸੰਤਾਪ (ਅਮਰੀਕੀ ਕਹਾਣੀਆਂ)/ਪ੍ਰੋ. ਹਰਭਜਨ 50/-
 ਅਣਗੌਲੇ ਆਦਮੀ/ਗੁਰਮੇਲ ਮਭਾਹੜ 30/-
 ਕੱਚੇ ਕੋਠਿਆਂ ਦੇ ਵਾਸੀ/ਗੁਰਮੇਲ ਮਭਾਹੜ 30/-
 ਜਾਗਦੇ ਲੋਕ/ਗੁਰਮੇਲ ਮਭਾਹੜ 30/-
 ਧਰਤੀ ਲਹੁ ਲਹਾਣ/ਗੁਰਮੇਲ ਮਭਾਹੜ 30/-
 ਜੰਗ ਜਾਗੀ ਹੈ/ਗੁਰਮੇਲ ਮਭਾਹੜ 30/-
 ਵਿਵਰਜਿਤ ਪੁਸਤਕ/ਸੁਲੱਖਣ ਮੀਤ (ਪ੍ਰੋ.) 30/-
 ਕੇਸੂ ਦੀ ਟਹਿਕ/ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂਰ 30/-
 ਅਹਿਸਾਸ/ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਟਹਿਣਾ 25/-
 ਚਿੜੀਆਂ ਦਾ ਚੰਬਾ/ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ 50/-
 ਮਿਲਿ ਕੈ ਕਰਗ ਕਹਾਣੀਆਂ/ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ 50/-
 ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਲਾਸਾਂ/ਸੁਲੱਖਣ ਮੀਤ (ਪ੍ਰੋ.) 30/-
 ਦਾਨਾ ਦੁਸ਼ਮਣ/ਸੁਲੱਖਣ ਮੀਤ (ਪ੍ਰੋ.) 30/-
 ਸੁਵਣੀ ਸੁਣੀ ਕਹਾਣੀਆਂ 20/-
 ਢਲਦੀ ਦੁਪਹਿਰ/ਭੋਲਾ ਸਿੰਘ ਸੰਘੜਾ 50/-

ਅੱਲ੍ਹੇ ਜ਼ਖ਼ਮ/ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਚਾਹਲ 20/-
 ਬਦਲਦੀ ਸੋਚ/ਅਮਨ ਰਣਜੀਤ 10/-
 ਓਪਰਾ ਖੇਤ/ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ 80/-
 ਲੱਪ ਚਿਣਗਾਂ ਦੀ/ਸ਼ਿਵ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ 50/-
 ਕਾਹੀ ਵੱਢ/ਜੋਗੇ ਭੰਗਲ 50/-
 ਚਿੜੀਆਂ/ਪਰਮਜੀਤ ਪੰਮਾ ਪੇਂਟਰ 30/-
 ਲੇਖਾ/ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ 30/-
 ਪੰਖ ਪਿੰਜਰਾ ਦੇ ਪਰਵਾਸ/ਪ੍ਰੋ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ 100/-
 ਸਿਲਤ/ਸੁਰਿੰਦਰ ਬਰਾੜ 50/-
 ਆਦਿ ਅੰਤ/ਅਮਰ ਕੋਮਲ 100/-
 ਚੁੱਪ ਦੇ ਬੋਲ/ਭੁਪਿੰਦਰ 'ਜੈਤੋ 30/-
 ਅਸੀਂ ਤੁਸੀਂ/ਡਾ. ਅਮਰ ਕੋਮਲ 50/-
 ਸੋਨ ਮਿਰਗ ਦੀ ਵਾਰਤਾ/ਜਸਪਾਲ ਮਾਨ 200/-
 ਖਰੀਆਂ ਖਰੀਆਂ/ਅਮਰੀਕ ਤਲਵੰਡੀ 50/-
 ਹਾਰੀ ਜੰਗ ਦਾ ਨਾਇਕ/ਗੁਰਚਰਨ ਨੂਰਪੁਰ 30/-
 ਘੋੜੇ ਵਾਲਾ ਚੌਕ/ਅਮਰੀਕ ਤਲਵੰਡੀ 50/-
 ਗਮਾਂ ਦੀ ਪੰਡ/ਪ੍ਰਿ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ 50/-
 ਵਿਲਕਦੀ ਗਰੀਬੀ/ਪ੍ਰਿ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ 50/-
 ਪਾਲੀ/ਪ੍ਰਿ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ 125/-
 ਸੋਮਪ੍ਰਭਾ/ਪ੍ਰਿ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ 125/-
 ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਾਕ/ਬੂਟਾ ਪੈਰਿਸ 50/-
 ਸਮੇਂ ਦਾ ਹਨੇਰਾ/ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ 50/-
 ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰੇ /ਨਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਰੀਕਾ 30/-
 ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਪੰਨੇ /ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਸੰਘੜੀ 40/-
■ ਲੇਖ
 ਆਪਣਾ ਪੰਜਾਬੀ ਕੈਨੇਡਾ/ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ 140/-
 ਅਮਰੀਕਾ ਕੈਨੇਡਾ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ/ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ 140/-
 ਬਾਨਾਰਸਿ ਕੇ ਠਗ/ਡਾ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ 150/-
 ਸਿੱਧੀਆਂ ਸਪਸ਼ਟ ਗੱਲਾਂ/ਸੁਖਿੰਦਰ 200/-
 ਜ਼ਿੰਦਾ ਦਿਲੀ ਹੈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ/ਸੁਖਮਿੰਦਰ ਸ਼ਹਿਣਾ 40/-
 ਚੱਲਣਾ ਹੀ ਹੈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ/ਡਾ. ਅਮਰ ਕੋਮਲ 50/-
 ਜੀਵਨ ਤਲਬ ਨਿਵਾਰਿ/ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਗਿਆਨੀ 50/-
 ਵੇਲੇ ਕੁਵੇਲੇ/ਨਿੰਦਰ ਘੁਗਿਆਣਵੀ 30/-
 ਤੀਜੀ ਅੱਖ/ਅਮਰ ਕੋਮਲ 50/-
 ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨ/ਪ੍ਰੋ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ 100/-
 ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ/ਡਾ. ਅਮਰ ਕੋਮਲ 50/-
 ਸੱਚ ਨੂੰ ਤੇ...../ਨਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਰੀਕਾ 50/-
 ਚੋਣਵੀਂ ਲੇਖ/ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ 100/-
 ਸੰਜੀਵਨੀ/ਡਾ. ਅਮਰ ਕੋਮਲ 100/-
 ਮੇਰੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਰੰਗ/ਪ੍ਰੋ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਧੂ 100/-
 ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਕਤਲ/ਡਾ. ਹਰਿਸ਼ ਮਲਹੋਤਰਾ 70/-
 ਮਸਤਕ ਦੀ ਦਸਤਕ /ਗੁਰਮੇਲ ਬੌਡੇ 150/-
 ਪੋਥੀ ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ ਕਾ ਥਾਨੁ /ਜਸਵੰਤ ਅਗਿਆਨੀ 20/-

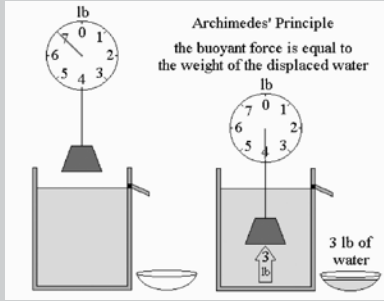

**ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਪੁਸਤਕ ਹੁਣ ਘਰ ਬੈਠੇ
 ਹੀ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਵੀਪੀਪੀ ਰਾਹੀਂ ਮੰਗਵਾ
 ਸਕਦੇ ਹੋ, ਸਾਡੇ ਨੰਬਰ ਹਨ :**
01679-241744, 233244
**ਨੋਟ : 200 ਰੁਪਏ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਦੀਆਂ
 ਕਿਤਾਬਾਂ ਮੰਗਵਾਉਣ 'ਤੇ ਹੁਣ ਡਾਕ ਖਰਚ ਵੀ
 ਨਹੀਂ ਲੱਗੇਗਾ।**

ਸ਼ੰਕਾ ਨਵਿਰਤੀ....?

ਪ੍ਰਸ਼ਨ - ਆਰਕੇਮੀਡੀਜ਼ ਨੇ ਸੋਨੇ ਵਿਚੋਂ ਸੁੱਧੀ ਦਾ ਕਿਵੇਂ ਪਤਾ ਲਾਇਆ?

ਉੱਤਰ - ਆਰਕੇਮੀਡੀਜ਼ ਦਾ ਜਨਮ ਯੂਨਾਨ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਸਿਸਲੀ ਵਿੱਚ ਈਸਾ ਮਸੀਹ ਤੋਂ 287 ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਉਥੋਂ ਦੇ ਰਾਜਾ ਹੀਰੋ ਕਿਸੇ ਸੁਨਿਆਰ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸੋਨੇ ਦਾ ਤਾਜ ਬਣਵਾਇਆ।

ਉਸ ਨੂੰ ਵਹਿਮ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਸੁਨਿਆਰ ਨੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਚਾਂਦੀ ਦੀ ਮਿਲਾਵਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਆਰਕੇਮੀਡੀਜ਼ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਾਜ ਨੂੰ ਤੋੜੇ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਅਸੁੱਧੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਉਸ ਲਈ ਇੱਕ ਸਮੱਸਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਦਿਨ ਰਾਤ ਇਸ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਉਹ ਨਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਟੱਬ ਵਿੱਚ ਵੜਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਹਲਕਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਸਦੇ ਟੱਬ ਵਿੱਚ ਵੜਨ ਨਾਲ ਕੁੱਝ ਪਾਣੀ ਬਾਹਰ ਬਹਿ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਉਹ ਟੱਬ ਵਿਚੋਂ ਨੰਗਾ ਹੀ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਭੱਜ ਨਿਕਲਿਆ 'ਲੱਭ ਲਿਆ', 'ਲੱਭ ਲਿਆ'। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਨੇ ਸੋਨੇ ਵਿੱਚ ਅਸੁੱਧੀਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਢੰਗ ਲੱਭ ਲਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਡੁਬੋਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਭਾਰ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਮੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਸਿੱਧਾ ਸਬੰਧ ਉਸ ਪਾਣੀ ਜਾਂ ਤਰਲ ਪਦਾਰਥ ਦੇ ਭਾਰ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਘਣਤਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ - ਅਸੀਂ ਦੁੱਧ ਦੀ ਅਸੁੱਧਤਾ ਦਾ ਪਤਾ ਕਿਵੇਂ ਲਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ?

ਉੱਤਰ - ਦੁੱਧ ਦੀ ਅਸੁੱਧਤਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਲੈਕਟੋਮੀਟਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਦੁੱਧ ਦੀ ਘਣਤਾ ਹੀ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲੱਗੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨ ਪਾਣੀ ਵਾਸਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਹੇਠਲਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸ਼ੁੱਧ ਦੁੱਧ ਵਾਸਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਦੁੱਧ ਦੇ ਮਿਸ਼ਰਣ ਵਾਸਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਸੁੱਧ ਦੁੱਧ ਦੀ ਘਣਤਾ ਪਾਣੀ ਨਾਲੋਂ ਥੋੜੀ ਜਿਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ - ਮਨੁੱਖ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਉੱਡ ਸਕਦਾ?

ਉੱਤਰ - ਜੇ ਕਿਸੇ ਸਧਾਰਨ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਵੇਂ ਉੱਡ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਜਵਾਬ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਖੰਭ ਲਾ ਕੇ ਉੱਡ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਉੱਡਣਾ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪੰਛੀ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਹਲਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੱਠੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਪੰਛੀ ਉੱਡਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਖੰਭਾਂ ਨਾਲ ਹਵਾ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਖੱਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਊਟਨ ਦੇ ਗਤੀ ਦੇ ਤੀਜੇ ਨਿਯਮ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ - ਮਨੁੱਖ ਵਿੱਚ ਬਲੱਡ ਗਰੁੱਪ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ?

ਉੱਤਰ - ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਵਿਚਲਾ ਖੂਨ ਲਾਲ ਰਕਤਾਣੂ, ਚਿੱਟੇ ਰਕਤਾਣੂ, ਪਲੈਟਲੇਟਸ ਅਤੇ ਪਲਾਜਮਾ ਦਾ ਮਿਸ਼ਰਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਐਂਟੀਜਨ ਦੇ ਅਣੂ ਲਾਲ ਰਕਤਾਣੂਆਂ ਦੇ ਅਣੂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਅਣੂ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਖੂਨ ਦੇ ਚਾਰ ਵੱਖਰੇ ਵੱਖਰੇ ਗਰੁੱਪ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਹਨ ਗਰੁੱਪ ਏ, ਗਰੁੱਪ ਬੀ, ਗਰੁੱਪ ਏ. ਬੀ. ਅਤੇ ਗਰੁੱਪ ਓ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ - ਲੂਣ ਖਾਣਾ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਕਿਉਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਧ ਲੂਣ ਖਾਣ ਨਾਲ ਕੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ - ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ 65 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਪਾਣੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਲੂਣ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਿਸੇ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜੀਵਾਂ ਤੋਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਇਹ ਜੀਵ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਰਹਿਣਾ ਸਿੱਖ ਗਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਸਰੀਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਮਕੀਣ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਢਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਲੂਣ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਬਾਹਰੋਂ ਲੂਣ ਖਾ ਕੇ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੂਣ ਖਾਣ ਨਾਲ ਗਿੱਲੜ ਆਦਿ ਰੋਗ ਚਿੰਬੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਲੂਣ ਖਾਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ - ਕੀ ਕੋਈ ਪੰਛੀ ਪੱਥਰ ਖਾਂਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ - ਸੁਤਰਮੁਰਗ ਅਜਿਹਾ ਪੰਛੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੌਦਿਆਂ ਅਤੇ ਬੀਜਾਂ ਨੂੰ ਹਜ਼ਮ ਕਰਨ ਲਈ ਪੱਥਰ ਜਾਂ ਲੋਹੇ ਦੀ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਾਰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ 130 ਕਿਲੋ ਤੱਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਚਾਈ 2.5 ਮੀਟਰ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਰ ਛੋਟੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਪੰਛੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਉੱਡ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਡੇ ਪੰਦਰਾਂ ਤੋਂ ਅਠਾਰਾਂ ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਤੱਕ ਲੰਬੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। 12 ਤੋਂ 15 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਤੱਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਆਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ 80 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟੇ ਦੀ ਸਪੀਡ 'ਤੇ ਦੌੜਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ - ਬਸੰਤ ਵਿੱਚ ਕੋਇਲ ਕਿਉਂ ਗਾਉਂਦੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ - ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ ਵਿੱਚ ਮਾਦਾ ਕੋਇਲ ਗਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਇਹ ਸੱਚ ਨਹੀਂ। ਕੂ-ਕੂ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਤਾਂ ਨਰ ਕੋਇਲ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਨਰ ਕੋਇਲ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰੰਤੂ

'ਸ਼ੰਕਾ ਨਵਿਰਤੀ' ਕਾਲਮ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪਤੇ ਤੇ ਭੇਜੋ :
ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ
ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਨਿਵਾਸ, ਗਲੀ ਨੰ. 8, ਕੇ.ਸੀ. ਰੋਡ, ਬਰਨਾਲਾ

ਮਾਦਾ ਕੋਇਲ ਵਿੱਚ ਚਿੱਟੇ ਧੱਬੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮਾਦਾ ਕੋਇਲ ਮਿੱਠੀ ਆਵਾਜ਼ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਦੀ ਰੁੱਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਨਰ ਕੋਇਲ ਆਪਣੀ ਮਿੱਠੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਮਾਦਾ ਕੋਇਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ - ਜੀਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਲੰਬੀ ਉਮਰ ਕਿਸ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ - ਹਾਥੀਆਂ ਦੀ ਉਮਰ 60 ਕੁ ਸਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਖੇਤੇ ਵੀਹ ਕੁ ਸਾਲ ਜਿਉਂਦੇ ਹਨ। ਕੁੱਤੇ ਅਤੇ ਬਿੱਲੀਆਂ 22 ਜਾਂ 23 ਵਰ੍ਹੇ 'ਚ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਉਮਰ 80 ਕੁ ਸਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਜੀਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੱਛੂਪਾਥੀ ਦੀ ਉਮਰ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਅਜਿਹੇ ਕੱਛੂ ਵੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ 200 ਸਾਲ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ - ਕੀ ਕੋਈ ਜੀਵ ਬਿਜਲੀ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ?

ਉੱਤਰ - ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਆਪਣੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਬਿਜਲੀ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ 400 ਵੋਲਟ ਤੱਕ ਦੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕੈਟਫਿਸ਼ ਵੀ ਬਿਜਲੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਦੀ ਇੱਕ ਈਲ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਜ਼ੋਰ ਦਾ ਝਟਕਾ ਮਾਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ - ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਚਾਈ ਦਰੱਖਤਾਂ ਦੀ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ - ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰਾਜ ਕੈਲੋਫੋਰਨੀਆ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਇੱਕ ਦਰੱਖਤ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਕੁਇੰਟਲ ਦੇ ਲਗਭਗ ਭਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਣਾ ਦਸ ਮੀਟਰ ਅਤੇ ਲੰਬਾਈ ਨੌਂਬੇ ਮੀਟਰ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦਰੱਖਤਾਂ ਦੀ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਨਾਂ ਸੈਕੁਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਵੀ 400 ਵਰ੍ਹੇ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਫ਼ੈਦੇ ਦਾ ਇੱਕ ਦਰੱਖਤ 95 ਮੀਟਰ ਉੱਚਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ - ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਦਿਸ਼ਾ ਦਾ ਕਿਵੇਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ - ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਦਿਸ਼ਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਚੜ੍ਹਦੇ ਸੂਰਜ ਜਾਂ ਚੁੰਬਕੀ ਕੰਪਾਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੂਰਜ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪੂਰਬ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲੋਂ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਛਿਪਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਵੱਡੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਗਾਇਰੋਕੰਪਾਸ ਨਾਂ ਦੇ ਯੰਤਰ ਦਾ ਵੀ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿਸ਼ਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਇੱਕ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਕਾਰਗਰ ਯੰਤਰ ਹੈ।

ਸਿਹਤ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹਨ ਕਰੁੱਤੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਫਲ

ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਰੁੱਤੇ (ਬੇਮੌਸਮੇ) ਫਲ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਖਾਣੇ ਆਪਣਾ ਸਟੇਟਸ ਸਿੰਬਲ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਸਰੋਂ ਦਾ ਸਾਗ, ਪਾਲਕ, ਮੂਲੀ ਅਤੇ ਸੇਬ ਆਦਿ ਖਾਣ 'ਚ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਸ਼ਾਨ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਸਰੋਂ ਦਾ ਸਾਗ ਖਾਧਾ ਜ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਇਸਨੂੰ ਸਿਆਲ 'ਚ ਸੁਕਾ ਕੇ ਘੜੇ 'ਚ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪਰ ਬਾਜ਼ਾਰ 'ਚੋਂ ਕਰੁੱਤੀ ਸਬਜ਼ੀ ਲੈਕੇ ਖਾਣੀ ਤਾਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ ਸਮੇਂ ਕਰੁੱਤੇ ਫਲ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਅਮੀਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸੁਗਲ ਜਾਂ ਫੈਸ਼ਨ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ, ਮਧ ਵਰਗੀ ਅਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਵੀ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਇਸ ਫੈਸ਼ਨ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਇਨਸਾਨ ਗੈਰ ਕੁਦਰਤੀ ਖਾਣਾ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਸਦੀ ਸਿਹਤ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਪਾਰੀ ਲੋਕ ਵਧ ਪੈਸੇ ਦੇ ਲਾਲਚ ਵਿਚ ਕਰੁੱਤੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਉਗਾ ਤਾਂ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹਨਾਂ 'ਤੇ ਮੌਸਮ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਰਸਾਇਣ, ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਆਦਿ ਦੀ ਸਪਰੇ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਹਰੀ ਮਿਰਚ, ਸ਼ਿਮਲਾਮਿਰਚ, ਭਿੰਡੀ, ਤੇਰੀ, ਕਦੂਜਾਤੀ ਦੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਲੋਕ ਮੌਸਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਲੈ ਤਾਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਨਿਰੀ ਜ਼ਹਿਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਦਿਖਾਵੇ ਖਾਤਿਰ ਮਧਵਰਗੀ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿੰਗੇ ਭਾਅ ਖਰੀਦ ਕੇ ਖਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਡਾਕਟਰਾਂ ਕੋਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਵੱਧ ਝਾੜ ਲੈਣ ਲਈ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਇਹਨਾਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਉਤੇ ਐਲਡਰਿਕ, ਬੀ ਐਚ ਸੀ, ਐਲ ਡੀ ਕਾਰਬ, ਕਾਰਬਰਿਲ, ਕਾਰਬਫਿਊਗਨ, ਕਲੋਡ ਰੀਨ, ਹੈਪਟਾਕਲੋਰ, ਡੀਡੀ ਟੀ। ਡਰਮੋਬੋਏਟ, ਇੰਡੋਸਲਫਾਨ, ਮੈਲਾਥਿਊਨ, ਫਿਸਫੋਮੀਡਾਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਇਰੋਥਿਰੇਕਿਥ ਆਦਿ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੰਡੋਸਲਫਾਨ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਧੜਾਧੜ ਇਸਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਛਿੜਕਾ ਤੋਂ 60 ਦਿਨ ਤਕ ਫਲ ਸਬਜ਼ੀ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਪਰ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰ ਤਾਂ 60 ਘੰਟੇ ਵੀ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। 24 ਘੰਟਿਆਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਬਜ਼ੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਲੈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਕੈਂਸਰ ਵਰਗੀਆਂ ਭਿਆਨਕ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਫੈਲਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਹਾਲਤ ਇਹ ਬਣ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਮਾਂ ਦੇ ਦੁੱਧ 'ਚ ਵੀ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਜੰਮਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਹੀ ਜ਼ਹਿਰ ਦੀ ਗੁੜਤੀ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਸੇ ਲਈ ਮੰਦ ਬੁੱਧੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਤਾਦਾਦ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਹਨਾਂ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕਾਂ ਕਾਰਨ ਵੀਰਯ ਦੋਸ਼ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਪੁੰਸਕਤਾ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ ਕਿ ਆਪਣੇ ਜੋਗੀ ਸਬਜ਼ੀ ਆਪਣੇ ਘਰ 'ਚ ਹੀ ਉਗਾਓ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਬਾਜ਼ਾਰ 'ਚੋਂ ਕਦੇ ਵੀ ਕਰੁੱਤੀ ਸਬਜ਼ੀ ਨਾ ਲਉ। ਜੇ ਬਾਜ਼ਾਰ 'ਚੋਂ ਸਬਜ਼ੀ ਲੈਣੀ

ਪੈ ਵੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਚੀਰ ਕੇ ਪਾਣੀ 'ਚ ਚਾਰ ਘੰਟੇ ਜਰੂਰ ਡਿਉਂ ਕੇ ਰੱਖੋ। ਇਸਤਰਾਂ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਜ਼ਹਿਰ ਘਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਜੁਲਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਸੀਂ। ਪਹਿਲਾਂ ਕਰੁੱਤੀ ਮਹਿੰਗੀ ਸਬਜ਼ੀ ਖਰੀਦ ਕੇ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ, ਫਿਰ ਬੀਮਾਰੀ ਸਹੇੜ ਕੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਕਸ਼ਟ ਅਤੇ ਫਿਰ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਸ਼ਰਣ 'ਚ ਜਾਕੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਜੇਬ ਖਾਲੀ ਕਰਵਾ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ।

-ਅਮਰਜੀਤ ਢਿੱਲੋਂ ਦਬੜੀਖਾਨਾ, 9417120427

ਸਿਹਤ ਦੇ ਝਰੋਖੇ 'ਚ....

ਡਾ. ਵਿਸ਼ਾਲ ਭਾਰਤੀ
ਬਲਵੀਰ ਬਾਸੀ, ਕੈਲੋਫੋਰਨੀਆ

ਜਲਦੀ ਜਨਮ, ਜ਼ਿਆਦਾ ਬੀਮਾਰੀ

ਇੱਕ ਸੋਧ 'ਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਹਫ਼ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਕੀਆਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ 'ਚ ਸਿਹਤ ਸਬੰਧੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਡਾਕਟਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਉਸ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਿ 37 ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਬਾਅਦ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਾਕੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਮੈਡੀਕਲ ਜਨਰਲ 'ਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਸ ਅਧਿਐਨ 'ਚ ਪੰਜ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ 14,000 ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਅਧਿਐਨ 'ਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਿਹਤ ਸਬੰਧੀ ਹਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਦੋਂ ਅਤੇ ਕਿੰਨੀ ਵਾਰ ਉਹ ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਭਰਤੀ ਹੋਏ ਅਤੇ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸਥਮਾ ਵਰਗੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ 32 ਹਫ਼ਤੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਨਮੇ ਬੱਚਿਆਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਅਧਿਐਨ 'ਚ ਇਹ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਨਮੇ ਬੱਚਿਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਇਸ 'ਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ 39 ਹਫ਼ਤੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਬੱਚੇ ਦਾ ਜਨਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਨੀਆਂ ਹੀ ਵੱਧ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ।

ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ 15 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅਸਥਮਾ ਵਰਗੀ ਬੀਮਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਕੁਝ ਹੀ ਹਫ਼ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਬੱਚਿਆਂ 'ਚ ਇਹ ਅੰਕੜਾ 17 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਸਪਤਾਲ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਬ੍ਰਿਟੇਨ 'ਚ ਪੰਜ ਬੱਚਿਆਂ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਬੱਚਾ - ਯਾਨੀ ਇੱਕ ਲੱਖ ਹਰ ਸਾਲ-37 ਜਾਂ 38 ਹਫ਼ਤੇ 'ਚ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਲੇਖਕ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜੋਰ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਧਾਰਨ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਬਾਰੇ 'ਚ ਚਿੰਤਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਕਿਨਾ ਵੀ ਖਾਓ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਮੋਟੇ ਨਹੀਂ ਹੋਵੋਗੇ

ਸਪੈਨਿਸ਼ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੈਂਸਰ ਰਿਸਰਚ ਸੈਂਟਰ ਨੇ ਪਟੇਨ ਜੀਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕੰਮ ਤਾਂ ਇਹ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂਕਿ ਕੈਂਸਰ ਸੈੱਲ 'ਤੇ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਸੋਧ ਅੱਗੇ ਵਧੀ ਤਾਂ ਪਤਾ ਚਲਿਆ ਕਿ ਇਸ ਜੀਨ ਨੂੰ ਜੇਕਰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਵੀ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕੈਂਸਰ ਦੇ ਨਾਲ ਮੋਟਾਪੇ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਤੋਂ ਵੀ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਡਾਕਟਰ ਮੈਨੂਅਲ ਸਿਰਾਨੋ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਟੇਨ ਜੀਨ 'ਚ ਮਾਮੂਲੀ ਬਦਲਾਅ ਟੂ-ਏਜੀ ਨਾਮ ਦੇ ਰਸਾਇਣ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਸਾਇਣ ਦੇ ਚਲਦੇ ਇੰਸੁਲਿਨ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਰੁਖ਼ ਵੀ ਬਦਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਨਿਊਰੋ ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵੀ ਬਦਲਦੀ ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਸਿਰਾਨੋ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਟੇਨ ਜੀਨ 'ਚ ਬਦਲਾਅ ਦਾ ਚੂਹਿਆਂ 'ਤੇ ਤਾਂ ਇੰਨਾ ਸਟੀਕ ਅਸਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੈਂਸਰ ਬਾਲ ਨੂੰ ਇਸ ਬਦਲਾਅ ਨੇ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੈਂਸਰ ਪ੍ਰਤੀਰੋਧ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਬਦਲਾਅ ਨਾਲ ਮੋਟਾਪੇ

ਦਾ ਡਰ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਘੱਟ ਗਿਆ।

ਸਿਰਾਨੋ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਨਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਇਸ ਜੀਨ ਦੇ ਬਦਲਾਅ ਨੇ ਚੂਹਿਆਂ ਵਰਗਾ ਹੀ ਅਸਰ ਦਿਖਾਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਦਿਨ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਮੋਟਾਪੇ ਨੂੰ ਕਾਬੂ 'ਚ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਾਂ, ਮੋਟਾਪੇ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਭੁੱਖੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ 'ਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਧੀਆ ਗੱਲ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੀਨ 'ਚ ਬਦਲਾਅ ਦੇ ਬਾਅਦ ਜੀ-ਭਰਕੇ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਮੋਟਾਪਾ ਨਹੀਂ ਵਧੇਗਾ।

ਪੈਰ ਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਲਿੰਗ

ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਸੋਧ 'ਚ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਪੈਰ ਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਉਸਦੇ ਲਿੰਗ ਦਾ ਸੁਰਾਗ ਦੇਣ 'ਚ ਸਹਾਇਕ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸੋਧਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਪੈਰ ਦੀਆਂ

ਹੱਡੀਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਪਤਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੁਰਸ਼ ਹੈ ਮਹਿਲਾ।

ਸੋਧਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਜਾਂਚ ਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਥਿਤੀਆਂ

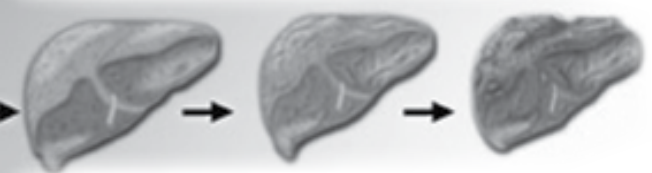

ਹੱਡੀਆਂ ਦੇ ਜਰੀਏ ਲਿੰਗ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਇਹ ਤਰੀਕਾ 93.6 ਫੀਸਦੀ ਸਹੀ ਸਾਬਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੋਧਕਰਤਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੈਰ ਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਪੂਰੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਭਾਰ ਸਹਿਣ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਬਣਤਰ 'ਚ ਕਾਫ਼ੀ ਅੰਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰ ਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ 'ਚ ਵੀ ਅੰਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਸਰੀਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਵੀ ਜ਼ਿਉਂਦਾ ਰਹੇਗਾ ਲੀਵਰ!

ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਮਸ਼ੀਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਵੀ ਡੋਨਰ ਦੇ ਲੀਵਰ ਨੂੰ ਜਿੰਦਾ ਰੱਖ ਸਕੇਗੀ। ਆਕਸਫ੍ਰਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਇੱਕ

'ਚ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰੀਰ ਦਾ ਲਿੰਗ ਪਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸੁਰਾਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੈਰ ਦੀਆਂ

ਟੀਮ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ, METRA ਨਾਮ ਦੀ ਇਹ ਮਸ਼ੀਨ ਲੀਵਰ ਨੂੰ ਡੋਨਰ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਆਪ੍ਰੋਸ਼ਨ ਟੈਬਲ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਤੰਦਰੁਸਤ ਰੱਖੇਗੀ। ਇਹ ਅਜਿਹੇ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਬਚਾਉਣ ਵਿੱਚ

ਮਦਦਗਾਰ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੀਵਰ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਜੇ ਡੋਨਰ ਤੋਂ ਲਏ ਗਏ ਲੀਵਰ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ 12 ਘੰਟੇ ਤੱਕ ਬਰਫ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਟੈਕਨੀਕ ਨਾਲ ਬਲੱਡ ਵੇਸਲਸ (ਖੂਨ ਲਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨਸਾਂ) 'ਤੇ ਅਸਰ ਪੈਣ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ (ਅਸ਼ੀਕਾ) ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲੀਵਰ ਨੂੰ ਠੋਸ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਉਸ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਰਬੀ ਵਧਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਕੈਂਸਰ ਦੀ ਸਸਤੀ ਦਵਾਈ ਜਲਦੀ ਹੀ ਭਾਰਤੀ ਬਾਜ਼ਾਰ 'ਚ

ਕੈਂਸਰ ਦੇ ਇਲਾਜ 'ਚ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਦਵਾਈ ਜੋ ਬਜ਼ਾਰ 'ਚ 2.84 ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਹੁਣ ਭਾਰਤ 'ਚ ਕੇਵਲ 8,880 ਰੁਪਏ 'ਚ ਮਿਲ ਸਕੇਗੀ।

'ਨੇਕਸਾਵਰ' ਨਾਮ ਦੇ 120 ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਪੈਕਟ ਦੀ ਫਿਲਹਾਲ ਬਾਜ਼ਾਰ 'ਚ ਕੀਮਤ 2.84 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਹੈ। ਮੂਲ ਦਵਾਈ ਦੀ ਤੁਲਨਾ 'ਚ ਭਾਰਤ 'ਚ ਇਸ ਦਵਾਈ ਦੀ ਕੀਮਤ ਕਾਫ਼ੀ ਘੱਟ ਹੋਵੇਗੀ। ਇੰਨੀ ਗੋਲੀਆਂ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੋ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤ ਨੇ ਅਭੂਤਪੂਰਵ ਕਦਮ ਚੁੱਕਦੇ ਹੋਏ ਪੇਟੇਂਟ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੀਏਐਲ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਦੀ ਨੈਟਕੋ ਫਾਰਮੋ ਨੂੰ ਜਰਮਨੀ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਬੇਅਰ ਦੀ ਪੇਟੇਂਟ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੈਂਸਰ ਦੀ ਦਵਾਈ 'ਨੇਕਸਾਵਰ' ਦੇ ਜੇਨਰਿਕ ਵਰਜਨ ਨੂੰ ਭਾਰਤ 'ਚ ਵੇਚਣ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਨੈਟਕੋ ਨੇ ਆਵੇਦਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਰਦੇ ਅਤੇ ਲਿਵਰ ਦੇ ਕੈਂਸਰ ਦੇ ਇਲਾਜ 'ਚ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਦਵਾਈ ਜੇਨਰਿਕ ਦਵਾਈ ਵੇਚਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

ਇਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਰਾਹਤ ਮਿਲੇਗੀ ਜੋ ਇੰਨੀ ਮਹਿੰਗੀ ਦਵਾਈ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕੁੱਝ ਅਤੇ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦੀ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਸਸਤੇ ਹੋਣ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵੀ ਖੁੱਲ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਕਿੰਨਾਂ ਸਮਾਂ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਾਂਗੇ ਅਤੇ ਕਦੋਂ ਬੁੱਢੇ ਹੋਵਾਂਗੇ, ਸਭ ਕੁਝ ਦੱਸੇਗਾ ਇੱਕ ਬਲੱਡ ਟੈਸਟ

ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਦੋਂ ਤੱਕ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹੋਗੇ ਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਉਮਰ ਵੱਧਣ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਕੀ ਹੋਵੇਗੀ ਯਾਨੀ ਤੁਸੀਂ ਕਦੋਂ ਤੱਕ ਬੁੱਢੇ ਹੋਵੋਗੇ, ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਇਹ ਤਮੰਨਾ ਜਲਦੀ ਹੀ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਬਲੱਡ ਟੈਸਟ ਤੁਹਾਡੇ ਅਜਿਹੇ ਸਭ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਸ ਬਲੱਡ ਟੈਸਟ ਵਿੱਚ ਟੇਲੋਮੇਅਰਸ (Telomeres) ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹ ਨਤੀਜਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਬਾਇਆਲੋਜਿਕਲ ਉਮਰ ਕੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਟੈਸਟ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਾਲ ਮੁਹੱਈਆ ਹੋਣ ਲੱਗੇਗਾ। ਟੇਲੋਮੇਅਰਸ ਇਹ ਪ੍ਰੋਟੋਕੀਟਵ ਕੈਂਪਸ ਹੈ ਜੋ ਕ੍ਰੋਮੋਸੋਮਸ ਦੇ ਅੰਤ

ਵਿੱਚ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਦਾ ਸੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜੈਵਿਕ ਉਮਰ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਛੋਟੇ ਟੇਲੋਮੇਅਰਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਪਰਖ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਵੱਧਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਕੀ-ਕੀ ਬਦਲਾਅ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕੈਂਸਰ, ਕਾਰਡੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਏਲਟਜ਼ਾਈਮਰਜ਼ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨਾਲ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਗੌਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇਹ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲਾਈਫ ਸਟਾਇਲ ਸੰਬੰਧੀ ਆਦਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਮੋਟਾਪਾ ਅਤੇ ਐਕਸਰਸਾਇਜਿੰਗ ਨਾਲ ਟੇਲੋਮੇਅਰਸ ਦੀ ਲੰਬਾਈ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਟੇਲੋਮੇਅਰਸ ਦੇ ਕ੍ਰੋਮੋਸੋਮਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਟੈਕਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਖੋਜ ਨੂੰ 2009 ਵਿੱਚ ਨੋਬਲ ਇਨਾਮ ਮਿਲਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਬਲੱਡ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਟੀਮ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਅਕਤੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ ਟੈਕਸਾਸ ਦੀ ਸੇਲ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਡਾਕਟਰ ਜੇਰੀ ਸ਼ੋਪ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ, 'ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹੁਣ ਲੋਕ ਹੈਲਥ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚਿੰਤਤ ਹਨ। ਲੋਕ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਕਾਵਾਂ (ਸੈੱਲਜ਼) ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੈਲਥੀ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਕਿੰਨਾਂ ਸਮਾਂ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਇਸ ਬਲੱਡ ਟੈਸਟ ਨਾਲ ਟੇਲੋਮੇਅਰਸ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ।'

ਵੈਸੇ ਟੈਸਟ ਥੋੜ੍ਹਾ ਮਹਿੰਗਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ 500 ਡਾਲਰ ਯਾਨੀ 25 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ। ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਇਆਲੋਜਿਕਲ ਉਮਰ ਕ੍ਰਾਨੋਲੋਜਿਕਲ ਉਮਰ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਵਾਨ ਲੱਗਦੇ ਹਨ।

ਡਾਕਟਰ ਸ਼ੋਪ ਲਾਈਫ ਲੇਬ ਨਾਮ ਦੀ ਸਪੇਨ ਦੀ ਟੇਲੋਮੇਅਰ ਟੈਸਟਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, 'ਟੇਲੋਮੇਅਰ ਕਿਸੇ ਕੋਸ਼ਿਕਾ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਘੜੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਟੇਲੋਮੇਅਰਸ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਦੇ ਘੱਟਣ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਕਾ ਦੀ ਉਮਰ ਘੱਟ ਰਹੀ ਹੈ। ਲੰਬੇ ਟੇਲੋਮੇਅਰਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੋਇਆ, 'ਤੰਦਰੁਸਤ ਅਤੇ ਲੰਬਾ ਜੀਵਨ।' ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਰ ਬੱਚਾ 23 ਕ੍ਰੋਮੋਸੋਮ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਤੋਂ ਅਤੇ 23 ਹੀ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਕ੍ਰੋਮੋਸੋਮ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ 92 ਟੇਲੋਮੇਅਰਸ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਟੇਲੋਮੇਅਰਸ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਜੁਤੇ ਦੇ ਤਮਗੇ (ਫੀਤੇ) ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੀ ਕੈਂਪ ਵਰਗਾ ਕੁਝ ਲੱਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਲੱਡ ਟੈਸਟ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਦਿਲ ਦੇ ਦੌਰੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੀ ਕੁਝ ਘੱਟ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। 19 ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸਟੱਡੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਤੀਜੇ ਇਹ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਟੇਲੋਮੇਅਰਸ ਛੋਟੇ ਹਨ ਤਾਂ ਹਾਰਟ ਅਟੈਕ ਅਤੇ ਘੱਟ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਦਾ ਖਤਰਾ ਕਰੀਬ 50 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ 25 ਫੀਸਦੀ ਤੱਕ ਵੱਧ ਸਕਦਾ ਹੈ।

- ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ

ਹਰ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਲਈ ਵੇਖਣਯੋਗ ਸਥਾਨ ਪੁਸ਼ਪਾ ਗੁਜਰਾਲ ਸਾਇੰਸ ਸਿਟੀ ਕਪੂਰਥਲਾ

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸਾਇੰਸ ਸਿਟੀ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ, ਜੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿਖਾਓ, ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਚ ਲਈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਪੂਰਾ ਦਿਨ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਾਇੰਸ ਸਿਟੀ ਸਵੇਰੇ 9 ਤੋਂ ਸ਼ਾਮੀ ਪੰਜ ਵਜੇ 365 ਦਿਨ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਨਵਾਂ ਕਦਮ-ਨਵਾਂ ਯੁੱਗ

ਨੇਤਰਦਾਨੀ ਅਤੇ ਸਰੀਰਦਾਨੀ ਮਾਤਾ ਨਸੀਬ ਕੌਰ ਦਾ ਵਿਛੋੜਾ ਪਰ.....?

ਸੰਦੌੜੂ - ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ 31 ਜਨਵਰੀ 2012 ਨੂੰ 87 ਸਾਲਾਂ ਮਾਤਾ ਨਸੀਬ ਕੌਰ ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਝੁਨੇਰ (ਸਿਰਗਰੂਰ) ਸਦੀਵੀਂ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਗਏ, ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦੀ ਤੰਦ ਸਮੂਹ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਲਈ ਅਸਹਿ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਤਾ ਨਸੀਬ ਕੌਰ ਹੱਕ, ਸੱਚ ਅਤੇ ਕਿਰਤ ਦੀ ਮੂਰਤ ਸਨ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਮੁੱਚਾ ਜੀਵਨ ਹੀ ਕਿਰਤ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਤੋਂ ਇੱਕ ਵਰ੍ਹਾ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਜਬਰਦਸਤ ਦੌਰਾ ਪਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਡਾਕਟਰੀ ਇਲਾਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਮੁੜ ਜੀਵਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਸਬੱਬ ਬਣਿਆ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਚਾਰ ਲੜਕੇ ਸ. ਕੈਪਟਨ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਸ. ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ, ਸ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਉਘੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਰਣਜੀਤ ਝੁਨੇਰ ਜੀ ਹਨ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਇੱਕ ਲੜਕੇ ਸ. ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਿੰਨ ਕੁ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਅਚਨਚੇਤ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਪਰ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਉਪਰੰਤ ਦੋਵੇਂ ਅੱਖਾਂ ਪੁਨਰਜੋਤ ਆਈ ਬੈਂਕ ਸੁਸਾਇਟੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਐਮ. ਡੀ. ਡਾ. ਰਮੇਸ਼ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਜੋ ਕਿ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਲਾਕੇ ਭਰ 'ਚ ਕੀਤੀ ਇਹ ਨਿਵੇਕਲੀ ਸਰਗਰਮੀ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਹੁਣ ਇੱਕ ਲੋਕ ਲਹਿਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਮਾਤਾ ਨਸੀਬ ਕੌਰ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਸ. ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਦ ਚਿੰਨਾਂ ਤੋਂ ਚੱਲਦਿਆਂ ਮੌਤ ਉਪਰੰਤ ਆਪਣੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਅੱਖਾਂ ਪੁਨਰਜੋਤ ਆਈ ਬੈਂਕ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਦਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਆਪਣਾ ਸਰੀਰ ਮੈਡੀਕਲ ਖੋਜ ਕਾਰਜ ਲਈ ਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

31 ਜਨਵਰੀ ਦਾ ਉਹ ਸੋਗਮਈ ਦਿਨ, ਜਦ ਦਿਨ ਦੇ ਸਾਢੇ ਕੁ ਬਾਰਾਂ ਵਜੇ ਸਮੂਹ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ 'ਚ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਲਿਆ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਵਿਛੋੜੇ ਦੀ ਖਬਰ ਜਦ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਪਹੁੰਚੀ ਤਾਂ ਸੋਗ ਦੀ ਲਹਿਰ ਫੈਲ ਗਈ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਅੱਖਾਂ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਰਤਨੀ ਦੇਵੀ (60) ਪਤਨੀ ਸ਼੍ਰੀ ਖੁਸ਼ੀ ਰਾਮ ਵਾਸੀ ਕਾਂਗੜਾ (ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼) ਅਤੇ ਮਹਿੰਦਰਪਾਲ (35) ਪੁੱਤਰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਦਾਸ ਮੱਲ ਵਾਸੀ ਪਠਾਨਕੋਟ ਨੂੰ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਮੁੜ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਰਤ ਆਈ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਇੱਕ ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਸੈਂਕੜੇ ਹੀ ਹਮਦਰਦੀਆਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰੀਰ ਪੀ. ਜੀ. ਆਈ. ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪੀ. ਜੀ. ਆਈ. ਵਿੱਚ ਅਨਾਟਮੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ, ਵਕੀਲ ਅਸ਼ਵਨੀ ਸ਼ਰਮਾ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰੀਰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਪੀ. ਜੀ. ਆਈ. ਦੇ ਹਾਲ 'ਚ ਇੱਕ ਸਾਦੇ ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਅਯੋਜਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਿੱਥੇ ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਤੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਹਾਜ਼ਰ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਪੂਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਉਪਰ ਮਨੁੱਖੀ ਯਾਦਾਸਤ ਸਬੰਧੀ ਖੋਜ ਕਾਰਜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇ ਹਨ। ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਲੜਕੇ ਕੈਪਟਨ ਸ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਰਣਜੀਤ ਝੁਨੇਰ ਅਤੇ ਪੱਤਰੇ ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪੌਦਾ ਭੇਂਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜੋ ਕਿ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨ ਹਿੱਤ ਹੈ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਉਸਾਰੂ ਕਦਮ ਨਾਲ ਜਿੱਥੇ ਸੰਸਕਾਰ, ਫੁੱਲ ਚੁਗਾਏ ਅਤੇ ਮਕਾਣਾਂ ਜਿਹੇ ਰੂੜੀਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤੱਕੜੀ ਸੱਟ ਵੱਜੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਇਹ ਉੱਦਮ ਸਮੁੱਚੇ ਇਲਾਕੇ ਅਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਸੱਥਾਂ 'ਚ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਵੀ ਬਣਿਆ।

8 ਫਰਵਰੀ ਦਿਨ ਬੁੱਧਵਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਛੜੀ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਭੇਂਟ ਕਰਨ ਲਈ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਨਿਵੇਕਲਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕਿਆ ਗਿਆ। ਜਿਸ 'ਚ ਇਲਾਕੇ ਭਰ 'ਚੋਂ ਕਾਫ਼ੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ 'ਚ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹਜ਼ਮ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ੋਕ ਸਮਾਗਮ 'ਚ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦੇਣ ਲਈ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸਹਿਤ ਪੰਜ ਸੌ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਦੋ ਸੌ ਵਿਗਿਆਨ ਜੋਤ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਅਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸਾਰੂ ਪੈਂਫਲਿਟ ਇਸ ਸਮਾਗਮ 'ਚ ਵੰਡੇ ਗਏ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਤਦਾਦ 'ਚ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰਦਾ ਇਕੱਠ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਉਦਮ ਨੂੰ ਨਿੱਖੀ ਸਰਧਾਂਜਲੀ ਸੀ। ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਤੇ ਵੈਲਵੇਅਰ ਕਲੱਬ ਅਮਰਗੜ੍ਹ (ਰਜਿ:) ਵੱਲੋਂ ਅੱਖਾਂ ਦਾਨ ਅਤੇ ਸਰੀਰਦਾਨ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੈਂਪ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਕੈਂਪ 'ਚ 20 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਸਰੀਰਦਾਨ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਵਸੀਅਤਨਾਮੇ ਭਰੇ ਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੀ ਇਸ ਸੇਧ ਤੋਂ ਅੱਖਾਂ ਦਾਨ ਮਹਾਂ ਦਾਨ ਦੇ ਫਾਰਮ ਵੀ ਭਰੇ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਸੁਲਾਹਿਆ ਗਿਆ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਛੋਟਾ ਲੜਕਾ ਰਣਜੀਤ ਝੁਨੇਰ ਜੋ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਸਿਰਮੌਰ ਲੇਖਕ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਤਕਰੀਬਨ 12 ਪੁਸਤਕਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾਈਆਂ ਹਨ। ਰਣਜੀਤ ਝੁਨੇਰ ਦੇ ਉੱਦਮ ਸਦਕੇ ਹੀ 14 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅੱਖਾਂ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ 'ਚ ਅਧਿਆਪਕ ਦਲ ਪੰਜਾਬ, ਯੁਵਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕਲੱਬ ਰਜਿ: ਈਸੀ, ਯੁਵਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕਲੱਬ ਰਜਿ: ਮਾਨਾਂ, ਯੁਵਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕਲੱਬ ਰਜਿ: ਮੋਹਾਲੀ, ਜਨ ਸੇਵਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਰਜਿ: ਕੁਕਰਾਲਾ, ਆਸਰਾ ਵੈਲਵੇਅਰ ਕਲੱਬ ਰਜਿ: ਝੱਲ, ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਤੇ ਵੈਲਵੇਅਰ ਕਲੱਬ ਰਜਿ: ਅਮਰਗੜ੍ਹ, ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਇਕਾਈ ਪਿੰਡ ਨੰਗਲ, ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰੈਗਟੀਸ਼ਨਰਜ਼ ਐਸੋ: ਰਜਿ: ਪੰਜਾਬ, ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਸਾਹਿਤਕ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਮੰਚ ਲੁਧਿਆਣਾ ਆਦਿ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਭੇਂਟ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ 'ਚ ਇਸ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਰੋਹ 'ਚ ਸ਼੍ਰੀ ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ, ਡਾ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੁਲਮਾਂ, ਲੋਕ ਗਾਇਕ ਹਾਕਮ ਬਖਤੜੀਵਾਲਾ, ਦਲਜੀਤ ਕੌਰ, ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਕਾਲਖ, ਡਾ. ਪਵਿੱਤਰ ਅਮਰਗੜ੍ਹ, ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਚੇਅਰਮੈਨ ਸ. ਸਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਦੇਵ ਰਾਜ, ਖੇਡ ਪ੍ਰਮੋਟਰ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਡਿੱਪੀ, ਨੀਟੂ ਕੰਗ ਵੈਨਕੂਵਰ, ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ ਕੈਨੇਡਾ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਸ਼ੇਖਦੌਲਤ ਕੈਨੇਡਾ, ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਆਗੂ ਡਾ. ਮਜੀਦ, ਮੋਹਨ ਬਡਲਾ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਈਸੀ, ਦਿਲਵਰ ਝੁਨੇਰ, ਜਗਤਾਰ ਹਿੱਸੇਵਾਲ, ਜੱਸੀ ਪੇਧਨੀ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਝੁਨੇਰ, ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਫਰੀਦਪੁਰ, ਸਰਪੰਚ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ, ਯਗੋਸ ਦੱਤ ਸ਼ਰਮਾ, ਪਹਿਲਵਾਨ ਸੋਨੀ ਸਿਰੌੜਾ, ਪਹਿਲਵਾਨ ਦਿਲਸ਼ਾਦ ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ, ਅਕਬਰ ਮਹਿਬੂਬਪੁਰੀ, ਕੁਲਵੰਤ ਮਾਣਕੀ, ਮਨਜੀਤ ਸਟੂਡੀਓ ਅਮਰਗੜ੍ਹ, ਡਾ. ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਐਮ. ਡੀ. ਮਾਲੇਰਕੋਟਲਾ, ਗੁਰਦੀਸ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਟ ਕੈਨੇਡਾ, ਕਬੱਡੀ ਸਟਾਰ ਕਿੰਦਾ ਬਿਹਾਰੀਪੁਰ, ਕਾਲਾ ਰਾਂਸ ਟਰਾਂਟੋ, ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਚਹਿਲ ਕੈਨੇਡਾ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਮਾ. ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ, ਮਾ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ (ਚਹਿਲ ਲੈਬ ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ) ਅਲੀ ਰਾਜਪੁਰਾ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਮਹਿਤੋ, ਪੱਤਰਕਾਰ ਜਗਪਾਲ ਸੰਧੂ, ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਸਰੋਤਾ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਗਿੱਲ, ਮੁਕੰਦ ਚੀਮਾ, ਗੋਬਿੰਦ ਸੰਦੌੜੂਵੀ, ਜਸਵੀਰ ਫਰਵਾਰੀ, ਨਗਿੰਦਰ ਮਾਨਾ, ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਨੰਗਲ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕਈ ਸਖਸ਼ੀਅਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

- ਤਰਸੇਮ ਮਹਿਤੋ, ਮੋਬਾ : 98767-06580

ਤੱਥ ਵਿਗੀਲ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਕਿਵੇਂ?

ਸੂਰਜ ਅਤੇ ਚੰਦ ਗ੍ਰਹਿਣ : ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਚੰਦ ਗ੍ਰਹਿਣ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਅਧਾਰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਪੁਜਾਰੀ ਵਰਗ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਪੌਰਾਣਿਕ ਕਥਾ ਘੜ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸਮੁੰਦਰ ਮੰਥਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਿਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਇਕ ਰਾਕਸ਼ਸ਼ (ਰਾਕਸ਼) ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਪੰਕਤੀ ਵਿਚ ਬੈਠ ਗਿਆ ਅਤੇ ਚੋਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਨ ਕਰ ਲਿਆ। ਤਦ ਭਗਵਾਨ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਸਿਰ ਦਾ ਭਾਗ ਰਾਹੂ ਅਤੇ ਧੜ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਕੇਤੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਸੂਰਜ ਅਤੇ ਚੰਦਰਮਾ ਨੇ ਚੁਗਲੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗ੍ਰਹਿਣ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਰਾਹੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਦੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਅਰਗ ਦੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕਤ ਕਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ

ਮੂਲ ਲੇਖਕ - ਮਨਰਾਜ ਸ਼ਾਸਤਰੀ
ਅਨੁਵਾਦਕ - ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਾਬਰਾ

ਹੈ। ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਕਾਰਣ ਲੋਕ ਇਸ ਕਥਾ ਨੂੰ ਸੱਚ ਮੰਨ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਮੱਸਿਆ ਦੇ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਹਿਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਤਦ ਲੋਕ ਨਦੀ ਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੂਰਜ ਦੇ ਉਦਾਰ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਕਦੀ ਆਦਿ ਤੀਰਥ ਸਥਾਨਾਂ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਚੰਦਰਮਾਂ ਦੇ ਉਦਾਰ ਲਈ ਕਾਮਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਵਿਗਿਆਨਕ ਤੱਥ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹਨ। ਧਰਤੀ ਸੂਰਜ ਦੇ ਚਾਰੋਂ ਪਾਸੇ ਚੱਕਰ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਚੰਦਰਮਾ ਧਰਤੀ ਦੇ ਚਾਰੋਂ ਪਾਸੇ ਚੱਕਰ। ਮੱਸਿਆ ਦੇ ਦਿਨ ਕਦੀ ਸੂਰਜ ਧਰਤੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਚੰਦਰਮਾ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਹਿਣ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਸੂਰਜ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਉਨੇ ਭਾਗ ਤੇ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ, ਜਿੰਨਾ ਭਾਗ ਚੰਦਰਮਾ ਉਸ ਨੂੰ ਛੱਕਕੇ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸੂਰਜ ਅਤੇ ਚੰਦਰਮਾ ਦੇ ਵਿਚ ਧਰਤੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਤਦ ਚੰਦਰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਗਿਆਨਕ, ਭੂਗੋਲਿਕ ਤੱਥ ਨੂੰ ਜਾਣਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਵਿਚ ਗ੍ਰਸਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਕਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪੁਜਾਰੀਵਾਦ ਦੀ ਠੱਗੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਮ੍ਰਿਤ ਭੋਜ (ਬ੍ਰਹਮ ਭੋਜ) : ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਸਵੇਂ ਦਿਨ ਸੁਧਕ ਅਤੇ ਤੇਰਵੇਂ ਦਿਨ ਬ੍ਰਹਮਭੋਜ

ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦਸਵੇਂ ਦਿਨ ਪੰਡਤ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹਿਤ ਕਿਰਿਆ ਕਰਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਘਰ ਦੇ ਲੋਕ ਮੁੰਡਨ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਤੇਰਵੇਂ ਦਿਨ ਮ੍ਰਿਤੁ ਭੋਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੇਰਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਨੂੰ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਮਰੀ ਹੋਈ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਮਿਲ ਸਕੇ। ਵੈਡਰਣੀ ਪਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਗਊਦਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਵੀ ਉਸ ਦਿਨ ਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਲੇਕਿਨ ਲੋਕ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦੇ ਕਾਰਣ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਵਸਤੂਆਂ ਮਰ ਚੱਕੀਆਂ ਆਤਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਨਰਕ ਸਵਰਗ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਵਰਗ-ਨਰਕ ਦੀ ਮਾਨਤਰਾ ਨਿਰਾਧਾਰ ਹੈ। ਸਵਰਗ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਨਰਕ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਅੱਜ ਤੱਕ ਦੇਖਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਦੇ ਜਾਲ ਅਤੇ ਝੂਠੀ ਸ਼ਾਨ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕਿੰਨੇ ਲੋਕ ਕਰਜਦਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਲੋਕ ਜਿਉਂਦੇ-ਜੀਅ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਤਮਿਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ ਝੂਠਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਵਰਗ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨਾ ਲੋਕਲਾਜ ਦੇ ਡਰ ਤੋਂ ਮਜਬੂਰ ਕਰਕੇ ਠੱਗ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਕੁੰਡਲੀ : ਕੁੰਡਲੀ ਇਸ ਲਈ ਹੋਰ ਬਹਾਨਾ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਲੜਕੇ ਅਤੇ ਲੜਕੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁੰਡਲੀ ਮਿਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਨਮ ਕੁੰਡਲੀ ਨਾਂ ਮਿਲਣ ਤੇ ਵਿਆਹ ਤਹਿ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ

ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਹਿ ਦਸ਼ਾ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਜਾਨਣ ਲਈ ਕੁੰਡਲੀ ਦੇਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਲੋਕ ਆਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੁੰਡਲੀ ਵਿਚ ਸਭ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਫਲਿਤ ਅਤੇ ਗਣਿਤ ਜੋਤਿਸ਼ 'ਚ ਫਲਿਤ ਜੋਤਿਸ਼ ਕੇਵਲ ਕਮਾਈ ਦਾ ਹੀ ਪੰਦਾ ਹੈ। ਕੁੰਡਲੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾ-ਧਮਕਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਗ੍ਰਹਿ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਨਾ ਜਾਣੇ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਧਨ ਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕੁੰਡਲੀ ਕਿੰਨੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੈ ਲੋਕ ਬਾਲਕ ਦਾ ਜਨਮ ਸਮਾਂ ਉਦਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਤੇ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਪਰੰਤੂ ਉਸ ਦਾ ਜਨਮ ਤਾਂ ਸਹਿਵਾਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਰੱਜ ਅਤੇ ਵੀਰਜ ਦੇ ਨਿਸ਼ੇਧਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਗਿਆਨ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਧਰਤੀ ਤੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਹ ਪੈਦਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨੌ-ਦਸ ਮਹੀਨੇ ਮਾਂ ਦੇ ਉਦਰ ਵਿਚ ਹੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅੰਤ ਕੁੰਡਲੀ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਹੀ ਗਲਤ ਅਤੇ ਅਵਿਗਿਆਨਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਉਸ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ?

ਲਗਨ-ਵਿਚਾਰ : ਸ਼ਾਦੀ-ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਕ ਪੁਜਾਰੀ ਨੂੰ ਲਗਨ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ। ਬਿਨਾ ਲਗਨ ਦੇ ਕਾਰਜ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਲਗਨ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਅਧਾਰ ਹੀ ਫਲਿਤ ਜੋਤਿਸ਼। ਪੰਚਾਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਧਿਕਤਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਮਕਾਨ ਆਦਿ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਵੀ ਲੋਕ “ਸਾਈਟ” ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬਿਨਾ ਪੁਜਾਰੀ ਦੇ ਪੁੱਛੇ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਸ਼ਿਲਾ ਕਿਆਸ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਵੈਦਿਕ ਮੰਤਰ ਉਚਾਰਕ ਅਤੇ ਹਵਨ ਪੂਜਨ ਆਦਿ ਤੋਂ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਪਖੰਡ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਉਚਾਰਣ-ਮੁਨੀ ਵਸ਼ਿਸਟ ਸੇ ਪੰਡਤ ਗਿਆਨੀ ਸੋਚ ਕੇ ਲਗਨਖਰੀ, ਸੀਤਾਹਰਣ ਮਰਣ ਦਸ਼ਰਥ ਕੇ ਬਨ ਮੇਂ ਬਿਪਤ ਪਰੀ।”

ਦਿਨ ਵਿਚਾਰ/ਦਿਸ਼ਾ : ਲੋਕ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਲਈ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਦੇਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਦਿਨ ਅਤੇ ਕਿਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਉਚਿਤ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਦੱਖਣ ਦਿਸ਼ਾ 'ਚ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ। ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਅਤੇ ਸੋਮਵਾਰ ਪੂਰਵ ਦਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਗਲ ਅਤੇ ਬੁੱਧਵਾਰ ਨੂੰ ਉਤਰ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ। ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਪੱਛਮ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਮਨ੍ਹਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਦਿਨ ਬਰਾਬਰ ਹਨ, ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਦਿਨ ਸੁਭ ਜਾਂ ਅਸੁਭ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿੱਲੀ ਰਸਤਾ ਕੱਟ ਜਾਵੇ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ। ਸੰਯੋਗ ਵਸ ਕਦੀ ਕੋਈ ਘਟਨਾ ਘਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪੁਜਾਰੀ ਵਾਦ ਦੀ ਚੱਕੀ ਵਿਚ ਪਿਸਦੇ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਵਲ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਲੋਕ ਆਣ ਜਾਣ ਦਾ ਉਚਿਤ

ਮੂਹਰਤ ਪੁੱਛਣ ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਦਕਸ਼ਨਾ ਦੇ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਵਰਤ-ਉਪਵਾਸ : ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਲਾਭ ਲਈ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦੇਵਤਾ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਵਰਤ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਉਪਵਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦੇਵਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਦਿਨ ਵੀ ਵੰਡੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਸ਼ਨੀਵਾਰ, ਸੋਮਵਾਰ ਸ਼ੰਕਰ ਜੀ, ਮੰਗਲ ਹਨੂਮਾਨ ਜੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਕਈ ਵਰਤ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਲਈ, ਪਰੰਤੂ ਇਹ ਸਭ ਢੋਂਗ ਅਤੇ ਪਖੰਡ ਹੀ ਹਨ। ਲੋਕ ਦੇਵਤਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚੜ੍ਹਾਵਾ-ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਉਹ ਜੋ ਕੁਝ ਚੜ੍ਹਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਸ ਦਾ ਇਕ ਕਣ ਵੀ ਦੇਵਤਾ ਗ੍ਰਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਤਾਂ ਪੁਜਾਰੀ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਜਿਥੋਂ ਉਹ ਖਰੀਦ ਕਿ ਲਿਆਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਫਿਰ ਵੇਚ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਮੂਰਤੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਣ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ : ਲੋਕ ਮੰਦਰ ਬਣਾਏ ਹਨ, ਉਸ ਵਿਚ ਪੱਥਰ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਪ੍ਰਾਣ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ, ਉਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਵਤਾ ਸਜੀਵ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੋਕ ਜਰਾ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਅਗਰ ਮੂਰਤੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਣ-ਸੰਚਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਮਰੇ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਪ੍ਰਾਣ-ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਂਦਾ? ਪੱਥਰ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਵਿਚ ਨਾ ਤਾਂ ਅਹਾਰ ਨਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਾਹ ਨਲੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦਿਲ ਅਤੇ ਫੇਫੜੇ। ਖਾਣ ਲਈ ਦੰਦ ਅਤੇ ਜੀਭ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਮੂਤਰ ਅੰਗ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਤਦ ਫਿਰ ਉਸ ਮੂਰਤੀ 'ਚ ਪ੍ਰਾਣ ਕਿਥੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ?

ਜ਼ਰੂਰੀ ਨੋਟ

ਜੇ ਕਿਸੇ ਸਾਥੀ ਨੂੰ 'ਵਿਗਿਆਨ ਜੋਤ' ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸਦੀ ਸ਼ਕਾਇਤ ਸਵੇਰੇ 9 ਵਜੇ ਤੋਂ 5 ਵੱਜੇ ਤੱਕ ਫ਼ੋਨ ਨੰਬਰ 01679-241744 'ਤੇ ਦਰਜ ਕਰਵਾਕੇ, ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੁਆਰਾ ਮੰਗਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇੱਕ ਪਾਠਕ ਹੋਰ.....

ਅਦਾਰਾ 'ਵਿਗਿਆਨ ਜੋਤ' ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਚ ਨੂੰ ਘਰ-ਘਰ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੈ। ਇਸ ਲੋਕ-ਪੱਖੀ ਉਪਰਾਲੇ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਡੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ, ਦੋਸਤਾਂ-ਮਿੱਤਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਹੋਣ। ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਦਾ ਕਲਿਆਣ ਤਾਹੀਓਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧੇਰੇ ਹੋਵੇਗੀ।

ਵਾਧੂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀ? ਕਿਉਂ?? ਕਿਵੇਂ???

ਵਿੱਦਿਆ ਦਾ ਮੂਲ ਮੰਤਵ ਬੱਚੇ ਦਾ ਸਰਵ-ਪੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਇਕ ਅਟੱਲ ਸਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਸ ਮੰਤਵ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਨਹੀਂ ਅਪੜਦਾ। ਪਿਛਲੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਵਿੱਦਿਆ ਦੇ ਵਧ ਰਹੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹਾਹਾਕਾਰ ਮੱਚ ਰਹੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੀ ਵਿੱਦਿਆ ਦਾ ਧੁਰਾ ਬਹੁਪੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਇਹ ਤਾਂ ਪਿਛਲੀ ਸਦੀ ਤੋਂ ਹੀ 'ਇਮਤਿਹਾਨ' ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਮਤਿਹਾਨ ਪੱਖੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੇ ਇਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਿਲੇਬਸ ਹੀ ਕਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਬੱਚੇ ਮਾਪੇ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕ ਹਰ ਸਮੇਂ ਇਸ ਸੋਚ ਵਿਚ ਡੁੱਬੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੇ ਅੰਕ ਵੱਧੇ ਵੱਧ ਕਿਵੇਂ ਆਉਣ? ਇਸ ਮੰਤਵ ਕਾਰਨ ਅੱਜ ਹਰੇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਬਜਟ ਕਾਫੀ ਵੱਧ ਗਿਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਤਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਵਿੱਦਿਆ ਉਪਰ ਆਪਣੀ ਸਮਰਥਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਰਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਚਮਕੀਲੇ ਅਤੇ ਮਨ-ਖਿਚਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਅਧੀਨ ਸਕੂਲ ਦੀ ਚੋਣ ਠੀਕ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸਦਾ ਸਰਵ-ਪੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਪੌਚਾ ਪੌਚੀ ਦੀਆਂ ਤਹਿੰ ਵਿਚ ਹੀ ਦਬ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਵਾਧੂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸਰਵ-ਪੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਲੀਹਾਂ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਪਾ ਸਕਦੀ ਹੈ?

ਵਾਧੂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਆਓ ਇਹ ਵਿਚਾਰੀਏ ਕਿ ਵਾਧੂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀ ਹੈ? ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਹੜਾ ਸਿਲੇਬਸ ਹੈ? ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਣ ਦੇ ਤੌਰ ਤਰੀਕੇ ਕਿਹੜੇ ਹਨ? ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਹੜੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਕਿਹੜਾ ਸਮਾਂ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ? ਕਿਸੇ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚੋਂ ਸਿਲੇਬਸ ਦੇ ਕੁਝ ਕੁ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਣ ਦੀ ਥਾਂ, ਵਾਧੂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਬੱਚੇ ਦੇ ਗਿਆਨ ਲਈ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਖ਼ਬਾਰ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਾਲੀਆਂ ਗਿਆਨ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਰਸਾਲੇ ਪੜ੍ਹਣ ਦੀ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਹਦਾਂ ਮੁਕਤ ਪੜ੍ਹਾਈ ਹੈ, ਇਸਦਾ ਕੋਈ ਸਿਲੇਬਸ ਨਹੀਂ; ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਇਮਤਿਹਾਨ ਨਹੀਂ; ਇਸਦਾ ਕੋਈ ਪਾਰਖੂ ਨਹੀਂ; ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਬੱਧ ਟਾਈਮ ਟੇਬਲ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾਂ ਹੀ ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਜਕੜਣ ਵਾਲੇ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਹਨ। ਇਹ ਸਿਲੇਬਸ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਨੂੰ ਅਣਗੌਲਿਆ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਵਿਚ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤਰਕ ਅਨੁਸਾਰ ਪਰਖ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਉਤਰਾਓ-ਚੜ੍ਹਾਓ ਸਬੰਧੀ ਨਵੀਨਤਮ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸਨੇ

ਹੇਮ ਰਾਜ ਗਰਗ (ਨੈਸ਼ਨਲ ਅਵਾਰਡੀ) ਯੂਰੀ ਮੋਬਾਇਲ ਨੰ: 94172-23670

ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਗਲੇ ਅਹਿਮ ਸਾਲ ਬਤਾਉਣੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਸਭ ਨੁਕਤਿਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਲਈ ਉਸਦੀ ਸਵੈ ਇੱਛਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਹੀ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਅੱਜ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ 'ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਾ' ਸਕਾਲਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕੰਕਰੀਟ ਦੀਆਂ ਸਲੈਬਾਂ ਵਾਲੀ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸਾਇੰਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਫਾਰਮੂਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਗਣਿਤ ਦੀਆਂ ਸਮੀਕਰਣਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਘੰਟਿਆਂ ਬੱਧੀ ਉਲਝ ਕੇ, ਗਈਆਂ ਗੁਜਰੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਰੱਟ ਲਗਾਕੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਉਤਰਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਲਾਈਨਾਂ ਦਾ ਹੂਬਹੂ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਲਈ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਉਚੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਗਰੇਡ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਦਿਨ ਰਾਤ ਰੁੱਝਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਜੋ ਬਾਹਰ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤਾ ਸਿਲੇਬਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਲਈ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵੀ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਸਬੰਧੀ ਚੁੱਪ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਾਰਨ 'ਪੜ੍ਹਾਕੂ' ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਉਤੇ ਵੱਧ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਪਰ ਹਰੇਕ ਬੱਚਾ ਸਮਾਜ ਦਾ ਇਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅੰਗ ਹੈ, ਉਹ ਸਮਾਜ ਦੀ ਇਕ ਮੁਢਲੀ ਇਕਾਈ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਅੱਜ ਵੀ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਵੀ ਚੰਗੇ ਮੰਦੇ ਦਾ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਸਨੂੰ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਵਾਧੂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਅਤੀਅੰਤ ਲੋੜ ਹੈ।

ਸਿਲੇਬਸ ਵੱਖ ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ, ਇਕ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ, ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰੀ ਇਕੋ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਿਲੇਬਸ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਉਸਤੇ ਸਿਆਸਤ ਵਧ ਭਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਬੱਚੇ ਦੀ ਸੋਚ ਸਮਝ, ਦਿਮਾਗੀ ਤੀਬਰਤਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਦੀ ਪਕੜ ਦੂਸਰੇ ਬੱਚੇ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਮਜ਼ੋਰ, ਤੇਜ਼ ਬੁੱਧੀ ਅਤੇ ਜੀਨਸ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਲੇਬਸ ਅਧੀਨ ਇਕੋ ਹੀ ਰਸੇ ਵਿਚ ਲਪੇਟਣਾ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਹੀ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਨਿੱਜੀ ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਢੁਕਵੀਂ ਵਾਧੂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਮੈਂ ਲਿਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਗਣਿਤ ਵਿਚ ਵਾਧੂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਕਿਤਾਬਾਂ ਛਪਵਾਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਹਨ 'ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਗਣਿਤਕ ਉਲਝਣਾਂ' ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ, ਲਾਈਵ ਮੈਥ ਪਜਲਜ਼ ਅਤੇ ਮੈਥ ਮੀਜ਼ਾਈਲ (ਪ੍ਰੈਸ ਵਿਚ) ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ, ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਨੂੰ ਮਾਪਿਆਂ ਜਾਂ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਤਾਂ ਕੁੱਝ ਫਰੋਲਾ ਫਰੋਲੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸਨ,

“ਇਹ ਕਿਹੜੀ ਕਲਾਸ ਲਈ ਹੈ?” “ਇਹ ਕਿਸ ਸਿਲੇਬਸ ਦੀ ਹੈ?” “ਕਿ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ?” ਉਂਝ ਤਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਤੇ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਗਣਿਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਕਿਤਾਬਾਂ ਛਪਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਸਿਲੇਬਸ ਤੋਂ ਕੁਝ ਭਿੰਨ ਹੋਣ, ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਦਿਮਾਗੀ ਸੋਚ ਤੀਬਰ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜੋ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਗਣਿਤ ਨੂੰ ਜੋੜਦੀਆਂ ਹੋਣ। ਰੁੱਖੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਛਪੀ ਕਿਤਾਬ ਸਬੰਧੀ ਅਜਿਹਾ ਰੁੱਖਾਪਣ ਬੱਚੇ ਲਈ, ਭਾਸ਼ਾ ਲਈ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਲਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਨਹੀਂ। ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਿਲੇਬਸ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਰਹਿਤ ਅਜਿਹੇ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਵੱਧ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਣ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਬੱਚੇ ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਹੀ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੇ ਭੂਤ ਤੋਂ ਬੇਫਿਕਰ ਹੋ ਕੇ, ਆਪ ਦੇ ਵਿਚ ਸੁਲਗਦੀ ਚਿਣਗ ਨੂੰ ਵਿਹਲੇ ਸਮੇਂ ਅਜਿਹਾ ਸਾਹਿਤ ਪੜ੍ਹਕੇ, ਅਣਜਾਣੇ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਤੇ ਪਾਏਦਾਰ ਬਣਾ ਸਕਣਗੇ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਖ਼ਬਾਰ, ਰਸਾਲੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਾਈਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਵਿਚ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਵੱਧੇ ਵੱਧ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

ਅੱਜ ਕੱਲ ਨੌਕਰੀਆਂ ਲਈ ਇਕੱਲੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਹੀ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਅੱਜ ਲਗਭਗ ਹਰੇਕ ਮੁਕਾਬਲੇ ਜਿਵੇਂ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸ, ਡਾਕਟਰੀ, ਇੰਜਨੀਅਰ, ਬੈਂਕਿੰਗ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਪੋਸਟਾਂ ਲਈ ਡਿਗਰੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਰਨਲ ਨੌਲਿਜ ਦੇ ਟੈਸਟ ਸਬੰਧੀ ਸੀਮਾ ਰਹਿਤ ਸਿਲੇਬਸ ਦੀ ਸਖਤ ਕਸੌਟੀ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਵਾਧੂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪਾਉਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਵਾਧੂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸਿਲੇਬਸ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਫਾਰਮੂਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਵੈ-ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਬਦਲਦੀਆਂ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚ ਲੋੜ ਪੈਣ ਤੇ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਵੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਕਦਾਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਿਲੇਬਸ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਪੂਰਕ ਹਨ।

ਵਾਧੂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਅੰਕੜੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸਿੱਤੋਂਜਨਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਖ਼ਬਾਰ ਪੜ੍ਹਣ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਹੁਤ ਪਿੱਛੇ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦੂਜੇ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਿਰਕੱਢਵੀ ਨਹੀਂ। ਇਥੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਪੜ੍ਹਕੂਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੇਰਲਾ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲਗਭਗ ਦਸਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਇਕੋ ਅਖ਼ਬਾਰ ਸਾਰੀ ਬੱਸ ਵਿਚ ਘੁੰਮ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੜ੍ਹਾਕੂ ਮੋਟੇ ਮੋਟੇ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਅਤੇ ਗਰਮਾ ਗਰਮ ਖ਼ਬਰਾਂ ਤੇ ਹੀ ਝਾੜ ਮਾਰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਿੱਦਿਅਕ ਰਸਾਲੇ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਹੀ ਛਪਦੇ ਹਨ। ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਗਿਆਨ ਵਰਧਕ ਵਾਧੂ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਰਸਾਲੇ ਅਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਪੜ੍ਹਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਉਠਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਬੁੱਧੀ ਤੀਬਰਤਾ ਦਾ ਰਸਤਾ ਖੁਲ੍ਹਦਾ ਨਹੀਂ। ਵਾਧੂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਨਵੀਨਤਮ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਾਲੇ ਅਖ਼ਬਾਰ, ਰਸਾਲੇ, ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਗਣਿਤ ਅਤੇ ਸਾਇੰਸ ਦੀਆਂ ਆਮ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਜੁੜਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਮਹਾਨ ਹਸਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨੀਆਂ ਆਦਿ ਉਪਲਬਧ ਹੋਣ। ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਮਾਪਿਆਂ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਸਰਵ ਸਿੱਖਿਆ ਅਭਿਆਨ, ਪੰਜਾਬ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਹੋਰ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਯੋਗ ਪਹਿਲ ਕਦਮੀ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਸਕੂਲ ਲਾਈਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾ

ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਹੀ ਅੱਜ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਿਲੇਬਸ ਬਹੁਤ ਵੱਧ ਗਿਆ ਹੈ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਵਧਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਖੇਤਰ ਹੋਰ ਔਖਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਮਤਿਹਾਨਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਹੱਦ ਲਗਾਤਾਰ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮਾਪੇ ਆਪਣਾ ਤਨ, ਮਨ ਅਤੇ ਧਨ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਝਿਜਕਦੇ ਨਹੀਂ। ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਨੇ ਅਥਾਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕ ਡੱਬੀ ਵਿਚ ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਪਰ ਵਾਧੂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਰੋਂਦਾ ਲਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰੋੜਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਇਹ ਤਾਂ ‘ਸੈਲਫ ਸਟੱਡੀ’ ਦੀ ਆਦਤ ਪਾਉਣੀ ਦੀ ਹਾਮੀ ਹੈ। ਇਹ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬਦਲਵੀਆਂ ਪ੍ਰਸਿਥਤੀਆਂ ਵਿਚ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਉਲਝ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਭਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿਵਸ ਤੇ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ, ਇਨਾਮਾਂ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਚੋਣਵੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਜਿਵੇਂ ਅੱਜ ਤੋਂ ਤੇਰਾਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਧੂਰੀ ਵਿਖੇ ਮੈਰਿਟ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਵਤੰਤਰਾ ਦਿਵਸ ਤੇ ਇਨਾਮ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵਧੀਆ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਉਹ ਤੇਰਾਂ ਸਾਲ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਅਜੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਹ ਹੋਰ ਕਿਤਨੇ ਸਾਲ ਕੰਮ ਆਉਣਗੀਆਂ ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਲੱਗੀਆਂ ਕਲੱਬ ਦੀਆਂ ਮੋਹਰਾਂ, ਕਲੱਬ ਦੀ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਅੱਜ ਵੀ ਯਾਦ ਤਾਜ਼ਾ ਰਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਗਰੂਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਡੀ. ਟੀ. ਐਫ ਇਕਾਈ ਨੇ ਵੀ ਵਧੀਆ ਕਿਤਾਬਾਂ ਇਨਾਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਥਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਉਜਲੇ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਬੁੱਧੀ ਤੀਬਰ ਕਰਨ ਦੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਕਲੱਬ, ਸਵੈ-ਸੇਵੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮਿਤੀਆਂ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਜਿਵੇਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਦੀ ਫਾਈਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨੀ, ਮਸ਼ਹੂਰ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਕਟਿੰਗ ਤੋਂ ਪੋਸਟ ਫਾਈਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨੀ, ਨਿੱਜੀ ਲਾਈਬ੍ਰੇਰੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਸਮੂਹ ਲਈ ਵਰਤੋਂ, ਅਖ਼ਬਾਰ ਲਈ ਪੇਟਿੰਗ ਬਣਾਉਣੀਆਂ, ਕੁਇਜ਼ ਟੈਸਟ, ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਘਟਨਾਵਾਂ ਲਿਖਣੀਆਂ ਆਦਿ ਕਰਵਾ ਕੇ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸੇਵਾ ਕਾਲ ਸਮੇਂ ਲਗਭਗ 300-350 ਰਸਾਲੇ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੇ ਖਰੀਦ ਕੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ‘ਮੁਫਤ ਰਸਾਲੇ ਸੇਵਾ’ ਕਈ ਸਾਲ ਚਲਾਈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਕੂਲ ਦੇ ਜਾਂ ਬਾਹਰਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ/ਅਧਿਆਪਕ ਪੜ੍ਹਣ ਲਈ ਮੁਫਤ ਰਸਾਲੇ ਲੈ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਕੱਟ ਕੇ ਖੀਰ ਖਵਾਉਣ ਦੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਉਮੀਦ ਤੋਂ ਘੱਟ ਲਾਭ ਹੀ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਨਿਸਚੇ ਹੀ ਲਾਈਬ੍ਰੇਰੀ ਲਹਿਰ ਦੀ ਘਾਟ ਸੀ। ਪਰ ਰਚਨਾਤਮਿਕ ਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਵੀ ਗਿਆਨ ਵਿੱਦਿਆ ਹੀ ਹੈ। ਬੱਚੇ ਦਾ ਦਿਮਾਗ ਲੋਹੇ ਦੇ ਚਾਕੂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਜ਼ਰ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਉਹ ਖੁੰਡਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਬਲਕਿ ਉਸਦਾ ਦਿਮਾਗ ਤਾਂ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਹੋਰ ਤੀਬਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਰਚਨਾਤਮਿਕ ਸਾਹਿਤ ਉਸਨੂੰ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਖੇਗਾ। ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਵਾਧੂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਬੌਝ ਨਹੀਂ ਇਹ ਤਾਂ ਬੱਚੇ ਅੰਦਰ ਪੁੰਗਰ ਰਹੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸਹੀ ਰਸਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਬੱਚੇ ਵਿਚ ਡੂੰਘੀ ਸੋਚ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ, ਉਸਦੀ ਚਾਹਤ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਟਾਨਕ ਦੇ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਉਚ ਦਰਜੇ ਦਾ ਇਨਸਾਨ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਅਮਿਟ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਵੇਗੀ।

ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦੇ ਮਾਰੂਥਲ ਵਿੱਚੋਂ....

- ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਡੋਟੀ
ਮੋਬਾ. 97814-23588

ਭੂਤ ਦੇ ਡਰ ਕਾਰਣ ਸਕੂਲ ਬੰਦ : ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਔਰੰਗਾਬਾਦ (ਬਿਹਾਰ) ਦੇ ਬਲਾਕ ਨਬੀ ਨਗਰ ਵਿੱਚ “ਕਸਤੂਰਬਾ ਗਾਂਧੀ ਅਵਾਸੀਆ ਬਾਲਿਕਾ ਵਿਦਿਆਲਿਆ” ਵਿੱਚ 4 ਅਗਸਤ 2009 ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿੱਖਿਆ ਅਫਸਰ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੇ 15 ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਸਕੂਲ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਛੋਟੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਗਰੀਬ ਬੱਚੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਨ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਖਾਣਾ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਕੂਲ ਨਿਰਵਿਘਨ ਚੱਲਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਚਾਨਕ ਇੱਕ ਰਾਤ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਰੋਲਾ ਪਾਉਣਾ ਤੇ ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ ਚੀਕਾਂ ਮਾਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਮਰਿਆਂ ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਕੱਟੇ ਹੋਏ ਸਿਰ ਵਾਲਾ ਭੂਤ ਘੁੰਮਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਬੱਚੇ ਬੀਮਾਰ ਹੋ ਗਏ ਕਈ ਡਰ ਦੇ ਮਾਰੇ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚੋਂ ਭੱਜ ਗਏ। ਕਈ ਬੱਚੇ ਤੇ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਡਿੱਗ ਪਏ। ਦੋ ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਬੱਚੇ ਰਹਿ ਗਏ। ਸਕੂਲ ਦੇ ਸਟਾਫ ਨੂੰ ਭਾਜੜਾਂ ਪੈ ਗਈਆਂ। ਕਈ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਇਸ ਭਟਕਦੀ ਹੋਈ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਤਾਂਤਰਿਕ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣ ਲਈ ਸਕੂਲ ਦੇ ਮੁੱਖ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਕਿਹਾ।

ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਇਹ ਘਟਨਾ ਪੂਰੇ ਨਬੀ ਨਗਰ ਵਿੱਚ ਫੈਲ ਗਈ। ਇਸ ਡਰਾਵਲੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿੱਖਿਆ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਉਸਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਲਈ ਮੁੱਖ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ 15 ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਸਕੂਲ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹਨਾਂ 15 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਸਲੀਅਤ ਜਾਨਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਦ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਸ ਸਕੂਲ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲ ਖੁੱਲਣ ਤੇ ਇਹ ਕੱਟੇ ਹੋਏ ਸਿਰ ਵਾਲੇ ਭੂਤ ਦੀ ਝੂਠੀ ਕਹਾਣੀ ਉਸ ਸਕੂਲ ਵੱਲੋਂ ਫੈਲਾਈ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਬੱਚੇ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚੋਂ ਨਾਂ ਕਟਵਾਕੇ ਇਸ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈ

ਸਕਣ। ਇਸ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਉੱਪਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣ ਦਾ ਇਲਜਾਮ ਲਾ ਕੇ ਔਰੰਗਾਬਾਦ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ।

ਦਲਿਤ ਲੜਕੀ ਦਾ ਮੰਦਿਰ ਵਿੱਚ ਚੀਰ ਹਰਣ : ਇਹ ਘਟਨਾ ਉਤਰਾਖੰਡ ਰਾਜ ਦੀ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ 5 ਅਗਸਤ 2009 ਨੂੰ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਦੇ ਨਜਦੀਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਹਨੋਲ ਮੰਦਿਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦਲਿਤ ਲੜਕੀ ਦੇ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਤੇ ਮੰਦਰ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਭੀੜ ਨੇ ਉਸਦੀ ਖਿਚਾਧੂਹੀ ਵਿੱਚ ਕੱਪੜੇ ਪਾੜ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਰੱਜ ਕੇ ਕੁੱਟਿਆ। ਬੁੱਧਵਾਰ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਇੱਕ 17 ਸਾਲਾ ਲੜਕੀ ਰਾਖੀ ਪੁਜਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੰਦਿਰ ਵਿੱਚ ਆਈ। ਇਥੇ ਉੱਚੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਤੋਂ ਨੀਵੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਲਈ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਲਾਈਨਾਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਲੜਕੀ ਵੀ ਆਪਣੀ ਲਾਈਨ ਵਿੱਚ ਜਾ ਲੱਗੀ। ਅਚਾਨਕ ਪਿੱਛੋਂ ਧੱਕਾ ਵੱਜਣ ਤੇ ਉਹ ਦੂਸਰੀ ਲਾਈਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨਾਲ ਜਾ ਟਕਰਾਈ। ਥੱਸ ਫਿਰ ਕੀ ਸੀ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਸ਼ੋਰ ਮਚਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਲੜਕੀ ਨੇ ਸਾਡਾ ਧਰਮ ਝਿੱਸਣ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੰਦਿਰ ਦੇ ਪੰਡਿਤ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਪੰਡਿਤਾਂ ਨੇ ਆਉਣ ਸਾਰ ਹੀ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਗੁੱਤੇ ਫੜ ਲਿਆ ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਦੇਖਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਵੀ ਉਸਨੂੰ ਇੱਧਰ-ਉੱਧਰ ਖਿੱਚਣ ਲੱਗੇ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਸਦੇ ਕੱਪੜੇ ਫਟ ਗਏ। ਉਹ ਬੇਚਾਰੀ ਨਿਰਵਸਤਰ ਹੋ ਗਈ। ਮੰਦਿਰ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਪੁਜਾਰੀ ਇਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੇ ਜੇਕਰ ਨੀਚ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮੰਦਿਰ ਵਿੱਚ ਪੁਜਾ ਅਰਚਨਾ ਲਈ ਆਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਰਹਿਣ ਜਿੱਥੇ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਜਗ੍ਹਾ ਬਣਾਈ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਲੜਕੀ ਦੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਨੂੰ ਇਸ ਸਾਰੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਦੰਗ ਰਹਿ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਘਟਨਾ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕਾਲਸੀ ਰਾਜਸਵ ਥਾਣੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ। ਐਸ. ਡੀ. ਐਮ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਬਰਨੀਆ ਨੇ ਮੰਦਿਰ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੀੜਤ ਲੜਕੀ ਮੰਦਿਰ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਤੇ ਕੁਝ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਲਏ ਗਏ। ਤਦ ਤੱਕ ਤਾਂ ਇਹ ਘਟਨਾ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਪੈਟਰੋਲ ਦੀ ਅੱਗ ਵਾਂਗ ਫੈਲ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਛੋਟੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਤੇ ਅਲਪ ਸੰਖਿਅਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਸੜਕਾਂ ਉੱਪਰ ਉਤਰ ਆਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਦਰ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜੰਮਕੇ ਨਾਹਰੇਬਾਜੀ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮਾਮਲਾ ਇੰਨਾ ਵਿਗੜ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਸੰਖਿਆ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਫੋਰਸ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰਨੀ ਪਈ। ਨੇਤਾ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਲ ਬੱਤੀ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਨੇਤਾ ਸਿਆਸੀ ਰੋਟੀਆਂ ਸੇਕਣ ਤੇ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਵੋਟਾਂ ਹਥਿਆਉਣ ਦੇ ਮਨ ਲੁਭਾਵਣੇ ਲਾਰੇ ਲਾਉਣ ਲੱਗੇ। ਆਖਰ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਡਰਾਮੇਬਾਜੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇਤਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮਾਫੀ ਮੰਗ ਲਈ ਫਿਰ ਕਿਤੇ ਜਾ ਕੇ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਠੰਡਾ ਹੋਇਆ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਬੇਚਾਰੀ ਦਲਿਤ ਲੜਕੀ ਰਾਖੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਨਾ ਹੋਇਆ ਨਾ ਹੀ ਉਸਦੇ ਸ਼ਰ੍ਹੇਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਫਟੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਪਿਆ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਬਲੀ : ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਿੰਧ ਪ੍ਰਾਂਤ ਵਿੱਚ ਕਸਬਾ ਮੀਰ ਪੁਰਖਪ ਦੇ ਕੋਲ ਵਸਦੇ ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਨੇ 25 ਮਾਰਚ 2010 ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਤਿੰਨ ਮਾਸੂਮ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਬਲੀ ਚੜਾ ਦਿੱਤਾ। ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਦੇ 26 ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਟੀਕਮ ਦਾਸ ਮੇਘ ਵਰਨ ਸ਼੍ਰੀ ਭੀਮੋ ਮੱਲ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮਾਸੂਮ ਤਿੰਨ ਲੜਕੀਆਂ (6) ਰੈਨਾ (4) ਆਰਤੀ (1) ਸਾਲ ਦਾ ਗਲਾ ਕੱਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਦੀ ਨਾੜ ਕੱਟਕੇ ਜਾਨ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਥਾਨ ਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਭੀਮੋਮੱਲ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਬਲੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸਨੇ ਇਸਨਾਨ ਕੀਤਾ ਫਿਰ ਉਹ ਘਰ ਦੀ ਉਪਰਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੇ ਤਿੰਨਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਗਿਆ ਜਿਥੇ ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਪੂਜਾ ਘਰ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਵਕਤ ਘਰ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਘਰ ਪੁੱਜੀ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਤੇ ਤਿੰਨ ਮਾਸੂਮ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਵੇਖਕੇ ਕੰਧਾਂ ਨੂੰ ਟੱਕਰਾਂ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪਈ।

ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਬਾਦ ਇਸ ਦਿਲ ਦਹਿਲਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਮਿਲ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਭੀਮੋਮੱਲ ਦੇ ਇੱਕ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਪਤਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਅਮੀਰ ਬਣਨ ਲਈ ਤਾਂਤਰਿਕ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਮੁਮਲਿਸ ਤਾਂਤਰਿਕ ਨੇ ਭੀਮੋਮੱਲ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਤੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਬਲੀ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਥੋੜੇ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਮੀਰ ਬਣ ਜਾਏਗਾ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਦੁਆਰਾ ਜਿੰਦਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਭੀਮੋਮੱਲ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਤੇ ਤਾਂਤਰਿਕ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰ ਹੱਸਦਾ ਖੇਡਦਾ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਗਿਆ।

ਝਾੜਫ਼ੁਕ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬਲਾਤਕਾਰੀ ਮਾਮਾ : ਸਾਡਾ ਮੁਲਕ ਇੱਕ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਮੁਲਕ ਹੈ। ਇਥੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਲਾਈਲੱਗ ਹਨ। ਹਰ ਕੋਈ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤਿਆਂ ਹੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਪੈਸਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇ। ਇਥੇ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਜਾਦੂ-ਟੂਣਿਆਂ, ਚਮਤਕਾਰਾਂ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਥੱਲੇ ਦੱਬੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਧੋਖੇਬਾਜ਼ ਬੇਈਮਾਨ ਤਾਂਤਰਿਕ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੂਰਖ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਗਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣੇ ਜਾਲ ਵਿੱਚ ਫਸਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਜੈਪੁਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ 25 ਸਾਲ ਦਾ ਜੋਗੀ ਬਾਬਾ ਮੁਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਅਮੀਰ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਕਹਿਣ ਮੁਤਾਬਿਕ ਉਹ ਅਪਾਰ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਉਸਦੇ ਮੱਕੜ ਜਾਲ ਵਿੱਚ ਫਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਪਹਿਲਾ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਪੈਸਾ ਬਟੋਰ ਲੈਂਦਾ ਫਿਰ ਸੌਕਾ ਮਿਲਦੇ ਹੀ ਉਥੋਂ ਰਫੂ ਚੱਕਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਜਾ ਲੁਕਦਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਨਵੇਂ ਸ਼ਿਕਾਰ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਫਿਰ ਤੋਂ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ।

ਇਸ ਵਾਰ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਸਕੀ ਭੈਣ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਦੇ ਘਰ ਆਇਆ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਅਦਭੁੱਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਕੋਨੇ ਵਿੱਚ ਖਜ਼ਾਨਾ ਦੱਬਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ

ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਘਰ ਵਿੱਚ ਪੂਜਾ ਪਾਠ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਜਿਸ ਉਪਰ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੋ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਆਵੇਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਢੇਰ ਸਾਰੀ ਦੌਲਤ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗੀ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਦੌਲਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਹਾਂ ਕਰੋ ਵੈਸੇ ਮੈਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਰਿਹਾ। ਹੱਦੋ ਵੱਧ ਗਰੀਬ ਹੋਈ ਉਸ ਦੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਕੀ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਉਹ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਆ ਗਈ। ਸ਼ਾਮਾਂ ਪੈਣ ਤੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਦਰਜੀ ਪਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਮਨਾ ਲਿਆ। ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਖਜ਼ਾਨੇ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਮੁਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਬਾਬਾ ਇਹ ਕਹਿਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਪੈਸੇ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਰ ਲੈਣ। ਮੈਂ 15-16 ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਫਿਰ ਆਵਾਂਗਾ।

ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਆਪਣੇ 45 ਸਾਲਾ ਮੁਸਲਿਮ ਦੋਸਤ ਅਬਦੁਲ ਮਜੀਦ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰਾ ਚੇਲਾ ਹੈ ਜੋ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮੇਰੀ ਮੱਦਦ ਕਰੇਗਾ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਪੂਜਾ ਆਰੰਭ ਹੋ ਗਈ ਪੂਜਾ ਦੀ ਢੇਰ ਸਾਰੀ ਸਮੱਗਰੀ ਤੇ ਦੇਸੀ ਦਾਹੂ ਦੀ ਬੋਤਲ ਇੱਕ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਕੇ ਇਹ ਬਾਬਾ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਨਾਲ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਸ਼ੈਤਾਨ ਬਾਬੇ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆਪਣੀ 17 ਸਾਲਾਂ ਭਾਣਜੀ ਉਪਰ ਪੈ ਗਈ। ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸ਼ੁੱਤਾ ਪਿਆ ਸ਼ੈਤਾਨ ਜਾਗ ਪਿਆ। ਉਸਦੀ ਨੀਅਤ ਵਿੱਚ ਖੋਟ ਆ ਗਿਆ। ਦੋ ਚਾਰ ਦਿਨ ਬੀਤ ਜਾਣ ਬਾਅਦ ਉਹ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸਵਾ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਪੂਜਾ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਸੀਂ ਦੋਨੋਂ ਥੱਕ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਪੂਜਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਮਾਮਾ ਭਾਣਜੀ ਤੇ ਭੈਣ ਭਰਾ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਕਾਰਣ ਉਸ ਦੀ ਭੈਣ ਨੇ ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀਮਾ ਨੇ ਪੂਜਾ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ੈਤਾਨਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਸੌਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਈ ਦਿਨ ਬੀਤ ਜਾਣ ਬਾਦ ਉਸ ਦੇ ਮਾਮੇ ਨੇ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਗਰੀਬ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨੂੰ ਅਮੀਰ ਬਣਦਾ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਸਬੰਧ ਬਣਾਉਣੇ ਪੈਣਗੇ। ਜੇਕਰ ਉਸਨੇ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਤੇ ਛੋਟੇ ਭਾਈ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਪੂਜਾ ਵਾਲਾ ਦੇਵਤਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਰਾਤਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਰੱਖੇ। ਪਿਤਾ ਤੇ ਛੋਟੇ ਭਾਈ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਡਰ ਕਾਰਣ ਉਹ ਬੇਚਾਰੀ ਕੁਕਰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜੀ ਹੋ ਗਈ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਕੁਕਰਮ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੱਸੇਗੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਬੇਚਾਰੀ ਨਾਲ ਉਹ ਦੋਨੋਂ ਸ਼ੈਤਾਨ ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਆਖਰ ਕੁਆਰੀ ਮਾਂ ਬਣਨ ਦੇ ਡਰ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਪੀੜਾ ਸਹਿਣ ਨਾ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਨੇ ਉਸਨੇ ਇਹ ਕਾਲੀ ਕਰਤੂਤ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੱਤੀ। ਆਪਣੇ ਸਕੇ ਭਰਾ ਦੀ ਇਹ ਕਰਤੂਤ ਸੁਣਕੇ ਉਸਦੇ ਪੈਰਾਂ ਥੱਲੋਂ ਧਰਤੀ ਖਿਸਕ ਕੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗ੍ਰਹਿ ਨਾਲ ਜਾ ਟਕਰਾਈ। ਭੈਣ ਭਰਾ ਜਿਹੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਕਰੰਟ ਮਾਰਕੇ ਸੂਤ ਲਿਆ। ਉਹ ਖੂਨ ਦੇ ਫਰੇਬੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਸਣ ਲੱਗੀ। ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਅਹਿਲ ਖੜੀ ਰਹੀ। ਫਿਰ ਉਸਦੇ ਵਿੱਚ ਦਲੇਰੀ ਜਾਗੀ, ਉਹ ਝੱਟ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਲਿਆਈ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਸ ਮੱਕਾਰ ਮਾਮੇ ਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। 26 ਮਈ 2010 ਨੂੰ ਭੈਣ ਭਰਾ ਤੇ ਮਾਮਾ ਭਾਣਜੀ ਦੇ ਇਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਲੀਰੋ ਲੀਰ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਹੁੰਦੇ ਵੇਖ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰੰਗੀਲਾ ਰਾਜਸਥਾਨ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨੂੰ ਕੱਚੀਆਂ ਤੁੱਲੀਆਂ ਆ ਗਈਆਂ।

ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਚੋਂ.....

- ਅਮਿਤ ਮਿੱਤਰ

ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਨਵੇਂ ਆਈਪੈਡ ਦਾ ਰਸਤਾ

ਅਮਰੀਕੀ ਕੰਪਿਊਟਰ ਕੰਪਨੀ ਐਪਲ ਨੇ ਟੈਬਲੈਟ ਦੇ ਭਰੇ ਪੂਰੇ ਬਾਜ਼ਾਰ 'ਚ ਆਪਣੇ ਬਹੁ-ਚਰਚਿਤ ਉਤਪਾਦ ਆਈਪੈਡ ਦਾ ਤੀਸਰਾ ਸੰਸਕਰਣ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਵੇਂ ਆਈਪੈਡ 'ਚ ਉੱਨਤ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਪ੍ਰੋਸੈਸਰ ਚਿਪ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਸਕਰੀਨ ਡਿਸਪਲੇਅ ਵੀ ਹਾਈ ਡੈਫੀਨੇਸ਼ਨ ਯਾਨੀ ਉੱਨਤ ਦਰਜੇ ਦਾ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਆਈਪੈਡ ਦੀ ਮੋਟਾਈ 9.4 ਮਿਲੀਮੀਟਰ ਹੈ ਜੋ ਆਈਪੈਡ-2 ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੋਟਾ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਮਾਡਲ 16 ਜੀਬੀ ਦੀ ਮੈਮਰੀ ਅਤੇ ਵਾਈ ਫਾਈ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇ ਨਾਲ ਕਰੀਬ 32,000 ਰੁਪਏ 'ਚ ਮਿਲੇਗਾ ਜਦੋਂਕਿ 64 ਜੀਬੀ ਵਾਲੇ ਮਾਡਲ ਦੀ ਕੀਮਤ ਕਰੀਬ 53,000 ਰੁਪਏ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ 'ਚ ਵਾਈ-ਫਾਈ ਨਾਲ 4ਜੀ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਫੀਚਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਐਪਲ ਦੇ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਫਿਲ ਸ਼ਿਲਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਵੇਂ ਆਈਪੈਡ ਦਾ ਬੈਟਰੀ ਬੈਕਅਪ ਪਿਛਲੇ ਹੀ ਸੰਸਕਰਣ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ 10 ਘੰਟੇ ਦਾ ਹੈ ਪਰ 4ਜੀ ਤਕਨੀਕ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨ 'ਤੇ ਬੈਕਅਪ ਥੋੜ੍ਹਾ ਘੱਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਫੀਚਰਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਨਵੇਂ ਆਈਪੈਡ ਨੂੰ ਬਾਜ਼ਾਰ 'ਚ ਤਕੜੀ ਚੁਣੌਤੀ ਮਿਲਣਾ ਤੈਅ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਟੀਵ ਜੌਬਸ ਦਾ ਆਈਪੈਡ - ਸਾਲ 2010 'ਚ ਜਦੋਂ ਸਟੀਵ ਜੌਬਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾ ਆਈਪੈਡ ਲਾਂਚ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਭਾਰੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਸੀ ਕਿ ਲੋਕ ਕੰਪਿਊਟਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਡਾਇਰੀਨੁਮਾ 'ਟੈਬਲੇਟ' ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਦੇਖਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਨਗੇ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਐਪਲ ਉਤਪਾਦ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਈਪੈਡ ਨੂੰ ਵੀ ਹੱਥੋ-ਹੱਥ ਖਰੀਦ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਐਪਲ ਦੇ ਉਤਪਾਦਾਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਲਾਈਨ ਲਗਾਕੇ ਆਈਪੈਡ ਖਰੀਦਿਆ। ਨਿਊਜ਼ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਵੈਬਸਾਈਟਾਂ 'ਚ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ

ਕਾਫ਼ੀ ਉਤਸਾਹ ਦਿਸਿਆ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਵੀ ਚਰਚਾ ਹੋਈ ਕਿ “ਕੀ ਇਹੀ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਹੈ?”

ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਐਪਲ ਪੰਜ ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਈਪੈਡ ਵੇਚ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਐਪਲ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਟਿਮ ਕੁਕ ਨੇ ਨਵੇਂ ਆਈਪੈਡ ਲਾਂਚ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸੀ ਕਿ ਐਪਲ ਦਾ ਇਹ ਟੈਬਲੈਟ ਬਾਜ਼ਾਰ 'ਚ ਆਪਣੀ ਵਧੀਆ ਪੜਤ ਬਣਾ ਸਕੇਗਾ। ਫਿਲਹਾਲ ਆਈਪੈਡ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੁਗਲ ਦੇ ਅੰਡ੍ਰੋਈਡ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਯੁਕਤ ਸੈਮਸੰਗ ਅਤੇ ਮੋਟੋਰੋਲਾ ਦੇ ਟੈਬਲੈਟ ਨਾਲ ਹੈ।

ਇਸ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਟਿਮ ਕੁਕ ਨੇ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਅਤੇ ਉੱਨਤ ਫੀਚਰਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਨਵੇਂ ਆਈਪੈਡ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕੁਕ ਨੇ ਕਈ ਸਾਫਟਵੇਅਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਕੇ ਦਿਖਾਇਆ।

ਇਸ ਵਿਚਕਾਰ ਟੈਬਲੈਟ ਬਾਜ਼ਾਰ 'ਚ ਅਮਰੀਕੀ ਨਿਰਮਾਤਾ ਅਮੇਜਨ ਦੇ ਉਤਪਾਦ ਕਿੰਡਲ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਾਜ਼ਾਰ 'ਚ ਘੱਟ ਕੀਮਤ ਦੇ ਟੈਬਲੈਟਾਂ ਦੀ ਖਪਤ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।

ਅਮੇਜਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬਿਕਰੀ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਜਾਰੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਪਰ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੰਪਨੀ ਆਈਸਪਲਾਈ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮੇਜਨ ਨੇ ਸਾਲ 2011 ਦੀ ਆਖਰੀ ਤਿਮਾਹੀ 'ਚ ਇਕੱਲੇ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ 39 ਲੱਖ ਕਿੰਡਲ ਟੈਬਲੈਟ ਵੇਚੇ।

ਜੇਕਰ ਇਸ ਅੰਕੜੇ ਨੂੰ ਸਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿੰਡਲ ਆਈਪੈਡ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੂਸਰਾ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਕਣ ਵਾਲਾ ਟੈਬਲੈਟ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਬਾਜ਼ਾਰ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਕੈਨੇਡਾਈ ਕੰਪਨੀ ਰਿਸਰਚ ਇਨ ਮੋਸ਼ਨ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ।

ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ 'ਚ ਆਪਣੇ ਬਲੈਕਬੇਰੀ ਪਲੇਅਬੁਕ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਦਾ 2.0 ਸੰਸਕਰਣ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਿਸ 'ਚ ਈ-ਮੇਲ, ਸੰਪਰਕ ਸੂਤਰ ਅਤੇ ਕੁੱਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਫੀਚਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਸੰਸਕਰਣ 'ਚ ਨਹੀਂ ਸਨ।

ਬਲੈਕਬੇਰੀ ਪਲੇਅਬੁਕ ਦੇ ਨਵੇਂ ਸੰਸਕਰਣ 'ਚ ਅੰਡ੍ਰੋਈਡ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਨ ਦੀ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਬਲੈਕਬੇਰੀ ਪਲੇਅਬੁਕ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਪਾਉਣ 'ਚ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਿਸਦਾ ਅਸਰ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ 'ਤੇ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

The advertisement displays four iPad models: iPad 2 (16GB), iPad 2 (16GB), The new iPad (16GB), and The new iPad (32GB and 64GB). Prices are listed for Wi-Fi and Wi-Fi + 3G/4G options.

Model	Storage	Wi-Fi Price	Wi-Fi + 3G/4G Price
iPad 2	16GB	\$399	\$529
The new iPad	16GB	\$499	\$629
The new iPad	32GB	\$599	\$729
The new iPad	64GB	\$699	\$829

ਮੋਬਾਇਲ ਫੋਨ ਲਈ ਦੇਣੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਮਾਨਤ

ਜਰਮਨੀ 'ਚ ਗ੍ਰੀਨ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਮੋਬਾਇਲ ਫੋਨ ਲਈ 10 ਯੂਰੋ ਜਮਾਨਤੀ ਰਕਮ ਲੈਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਵਾਪਸ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਸੈੱਲ ਫੋਨ ਨੂੰ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰ ਲੈਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਸਹੀ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਨੁਕੂਲ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮੁੜ ਵਰਤੋਂ 'ਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਹ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਸੰਸਦ ਦੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਰਮਨੀ 'ਚ ਵੇਚੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਸੈੱਲਫੋਨਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਜਮਾਨਤ ਲੈਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤਕੇ ਸੁੱਟ ਦੇਣਾ ਗੈਰਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰਾਨਾ ਹੈ। “ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਪਏ ਮਾਡਲਾਂ ਦਾ ਪਹਾੜ ਵਧਦਾ ਹੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।”

ਜਨਵਰੀ 2012 'ਚ ਯੂਰਪੀ ਸੰਘ ਨੇ ਨਵੇਂ ਨਿਯਮ ਬਣਾਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੈਂਬਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ 2016 ਤੱਕ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਕਚਰੇ ਦਾ 45 ਫੀਸਦੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸਦੀ ਮਾਤਰਾ 2019 ਤੱਕ ਵਧਕੇ 65 ਫੀਸਦੀ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਟਾਈਨਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਸਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ 2016 ਕਰਕੇ ਈ-ਕਚਰੇ ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵਧਾਕੇ 60 ਫੀਸਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ 2019 ਤੱਕ ਉਹ 80 ਫੀਸਦੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸਟਾਈਨਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਸੈੱਲਫੋਨ ਵੇਚਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸਦੀ ਕੀਮਤ 10 ਯੂਰੋ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਫੋਨ ਨੂੰ ਯੂਜ਼ਰ ਰਜਿਸਟਰਡ ਰੀਸਾਈਕਲਿੰਗ ਕੰਪਨੀ 'ਚ ਵਾਪਸ ਦੇਵੇਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ 10 ਯੂਰੋ ਵਾਪਸ ਮਿਲ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਮਾਡਲ ਨੂੰ ਬੇਤਲਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਚੰਗੇ ਨਤੀਜੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਜਰਮਨੀ 'ਚ ਇਸ ਸਮੇਂ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ 11 ਕਰੋੜ ਸੈੱਲਫੋਨ ਹਨ, ਨਵੇਂ ਫੰਕਸ਼ਨ ਵਾਲੇ ਨਵੇਂ ਫੋਨਾਂ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਲੋਕ ਨਵਾਂ ਫੋਨ ਖਰੀਦ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਸਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਨਾਲ ਪੁਰਾਣੇ ਫੋਨ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਵੈਕਲਪਿਕ ਕਾਰੋਬਾਰ - ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰੀਨ ਸਾਂਸਦ ਸਟਾਈਨਰ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਏਰੀਆ ਮੋਬਾਇਲ ਡਾਟ ਡੀਈ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ ਬ੍ਰੈਂਡਰਸਨ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਵਹਾਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, “ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਸਟਮ

ਭੋਜਨ ਖਾਉ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਮੋਬਾਇਲ ਦੱਸੇਗਾ ਹੁਣ ਭੋਜਨ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ!

ਹੁਣ ਮੋਬਾਇਲ ਫੋਨ ਸਕੈਨ ਕਰਕੇ ਪਤਾ ਲਗਾਏਗਾ ਕਿ ਭੋਜਨ ਖਾਣ ਲਾਇਕ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ! ਇੱਕ ਡਿਵਾਇਸ ਫੋਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਫਲੋਰੋਸੈਂਟ ਮਾਇਕ੍ਰੋਸਕੋਪ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਫਰਿਜ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਬਚਿਆ-ਖੁਚਿਆ ਭੋਜਨ ਖਾਣ ਲਾਇਕ ਬਚਿਆ ਵੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਲਾਂਸ ਏਂਜਿਲਿਸ ਸਥਿਤ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਇਸ ਡਿਵਾਇਸ ਨੂੰ ਡਿਵੈਲਪ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਡਿਵਾਇਸ ਨੂੰ ਮੋਬਾਇਲ ਦੇ ਨਾਲ ਅਟੈਚ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਮਿਨੀ ਫਲੋਰੋਸੈਂਟ ਮਾਇਕ੍ਰੋਸਕੋਪ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਈ-ਕੋਲੀ ਸਰੀਰ ਦੇ ਲਈ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਕਸਿਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ। ਕਾਫ਼ੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਈ-ਕੋਲੀ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਵਰਡ ਹੈਲਥ ਆਰਗਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਈ-ਕੋਲੀ (ਈਐਚਈਸੀ) ਭੋਜਨ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਗੰਭੀਰ ਬੀਮਾਰੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਈ-ਕੋਲੀ ਕੱਚੇ ਜਾਂ ਅੱਧ ਪੱਕੇ ਮਾਸ, ਕੱਚੇ ਦੁੱਧ, ਦੂਜ਼ਿਤ ਕੱਚੀ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਫੈਲਦਾ ਹੈ।

ਈ-ਕੋਲੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲਾ ਇਹ ਮੋਬਾਇਲ ਉਪਕਰਨ 60 ਪਾਉਂਡ ਕੀਮਤ ਦਾ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਬੈਟਰੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 15 ਸਾਲ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਅਰਬ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੋਬਾਇਲ ਫੋਨ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ 70 ਫੀਸਦੀ ਫੋਨ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ।

ਵਿਗਿਆਨਕ ਹਾਨਗਾਇੰਗ ਯੂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸੈਲਫੋਨ (ਮੋਬਾਇਲ) ਰਿਮੋਟ, ਗਰੀਬ ਲੋਕੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਉਪਯੋਗੀ ਸਿੱਧ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਡੇ ਨੌਕਰਸ਼ਾਹੀ ਯਤਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗਾਹਕਾਂ ਲਈ ਸਮੱਸਿਆ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰਹੀ ਹੈ।” ਬ੍ਰੈਂਡਰਸਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਵਧੀਆ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਸੈੱਲਫੋਨ ਖਰੀਦਦੇ ਸਮੇਂ ਪੁਰਾਣਾ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ।

ਬ੍ਰੈਂਡਰਸਨ ਵੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਕਚਰੇ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਭਵਿੱਖ 'ਚ ਅਜਿਹੇ ਬਿਜਨੈੱਸ ਮਾਡਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਰੀਸਾਈਕਲਿੰਗ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ 'ਚ ਸਹਾਇਕ ਸਿੱਧ ਹੋਣ।

ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲ ਦੇ ਕੋਨਟ੍ਰੈਕਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੋਨ ਵਾਪਸ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਰਤੋਂ 'ਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਸੈੱਲ ਫੋਨ 'ਚ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ

ਦੁਰਲਭ ਧਾਤੂਆਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਇਸ ਤੇਜੀ ਨਾਲ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਕਚਰੇ 'ਚੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਕੱਢਕੇ ਫਿਰ ਵਰਤੋਂ 'ਚੋਂ ਲਿਆਉਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਿਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਯਾਹੂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਫੇਸਬੁਕ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ

ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਸਰਚ ਇੰਜਣ ਯਾਹੂ ਨੇ ਸੋਸ਼ਲ ਨੈੱਟਵਰਕਿੰਗ ਸਾਈਟ ਫੇਸਬੁਕ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਬੌਧਿਕ ਸੰਪਦਾ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਯਾਹੂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਫੇਸਬੁਕ ਨੇ ਉਸਦੇ 10 ਪੇਟੇਂਟਾਂ ਦਾ ਉਲੰਘਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਵੈੱਬ 'ਤੇ ਵਿਗਿਆਪਨ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਤਰੀਕੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਫੇਸਬੁਕ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹਨ। ਫੇਸਬੁਕ ਦਾ ਆਈਪੀਓ ਯਾਨੀ ਪਹਿਲਾਂ ਪਬਲਿਕ ਈਸ਼ੂ ਇਸ ਸਾਲ ਬਾਜ਼ਾਰ 'ਚ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੇਟੇਂਟ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜੀ ਸਮਾਰਟਫੋਨ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਆਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਦੋ ਵੱਡੀਆਂ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅਜਿਹੀ ਜੰਗ ਦਾ ਇਹ ਨਵਾਂ ਕਿੱਸਾ ਹੈ। ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, “ਯਾਹੂ ਦੇ ਪੇਟੇਂਟ, ਮੈਸੇਜਿੰਗ, ਨਿਊਜ਼ ਫੀਡ ਜੈਨਰੇਸ਼ਨ, ਸੋਸ਼ਲ ਕਮੈਂਟਿੰਗ, ਵਿਗਿਆਪਨ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ, ਪ੍ਰਾਈਵੇਸੀ ਕੰਟਰੋਲ ਵਰਗੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਅਤਿ-ਅਧੁਨਿਕ ਪ੍ਰੋਦੂਕਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਜਦੋਂਕਿ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਫਾਈਲ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਫੇਸਬੁਕ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸੋਸ਼ਲ ਨੈੱਟਵਰਕ ਮਾਡਲ, ਯਾਹੂ ਦੀ ਪੇਟੇਂਟ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਸੋਸ਼ਲ ਨੈੱਟਵਰਕਿੰਗ ਤਕਨੀਕ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਉਧਰ ਫੇਸਬੁਕ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਯਾਹੂ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬਾਹਰ ਮਾਮਲਾ ਨਿਪਟਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਖਾਸ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਫੇਸਬੁਕ ਨੇ ਯਾਹੂ ਦੇ ਕਦਮ ਨੂੰ ‘ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ’ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਸਪੈਸ਼ਲ ਨੈੱਟਵਰਕਿੰਗ ਸਾਈਟ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ, “ਸਾਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਯਾਹੂ, ਜੋ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਫੇਸਬੁਕ ਦਾ ਬਿਜਨੈਸ ਪਾਰਟਨਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਫੇਸਬੁਕ ਨਾਲ ਜੁੜਨ 'ਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਡਾਇਦਾ ਵੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਯਾਹੂ ਅਤੇ ਗੂਗਲ - ਯਾਹੂ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਸਰਚ ਇੰਜਣ, ਗੂਗਲ ਦੇ ਸਾਲ 2004 'ਚ ਪਬਲਿਕ ਇਸ਼ੂ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਜੜ੍ਹ 'ਚ ਉਹ ਪੇਟੇਂਟ ਸਨ ਜੋ ਯਾਹੂ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਮਿਲੇ ਸੀ ਜਦੋਂ 2003 'ਚ ਉਸਨੇ ਓਵਰਚਰ ਕੰਪਨੀ

'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ। ਬਾਅਦ 'ਚ ਗੂਗਲ ਨੇ ਯਾਹੂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ 27 ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਸ਼ੇਅਰ ਦੇ ਕੇ ਮਾਮਲਾ ਨਿਪਟਾਇਆ ਸੀ।

ਵਿੱਤੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਕੰਪਨੀ ਬੀਜੀਸੀ ਪਾਰਟਨਰਸ ਦੇ ਨਿਊਯਾਰਕ ਸਥਿਤ ਤਕਨੀਕੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਕਾਲਿਨ ਗਿਲਿਸ ਨੇ ਬੀਬੀਸੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ, “ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਯਾਹੂ ਇਹ ਯੁਕਤੀ ਫਿਰ ਤੋਂ ਅਜਮਾਉਣਾ ਚਾਹੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਕਾਰਗਰ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਪਰ ਯਾਹੂ ਦੇ ਇਸ ਕਦਮ 'ਚ ਹਤਾਸ਼ਾ ਝਲਕਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੇਸਬੁਕ ਤੋਂ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪੈਸਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਫੇਸਬੁਕ ਦਾ ਆਈਪੀਓ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਖਰਾਬ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ - ਯਾਹੂ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ 'ਚ ਆਪਣੇ ਬੋਰਡ 'ਚ ਫੇਰਬਦਲ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਾਲ ਜਨਵਰੀ 'ਚ ਸਕੱਟ ਬੱਮਪਸਨ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਹੋਏ ਸੀ। ਜਨਵਰੀ 'ਚ ਹੀ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਸਹਿ-ਸੰਸਥਾਪਕ ਜੈਰੀ ਯਾਂਗ ਨੇ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜਿਸਦੇ ਕੁੱਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਅਧਿਕਕਸ਼ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹਟਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਵਾਲ ਸਟਰੀਟ ਜਰਨਲ ਅਖ਼ਬਾਰ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਲਗਾਤਾਰ ਤਿਮਾਹੀਆਂ 'ਚ ਕਮਾਈ ਘਟਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਯਾਹੂ ਦੇ ਕਈ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਡਰ ਸੀ। ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਫੇਸਬੁਕ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਮੁਕੱਦਮੇ 'ਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਯਾਹੂ ਦੇ ਪੱਖ 'ਚ ਆਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਧਨ ਰਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸੰਪਤੀ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗੀ।

ਦੋ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਬੋਲਦੇ ਹੀ ਟਾਈਪ ਹੋਣਗੇ ਐਸ ਐਮ ਐਸ

ਆਈ ਆਈ ਟੀ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਅਜਿਹੀ ਮੌਬਾਇਲ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਜੁਟਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਐਸ ਐਮ ਐਸ ਨੂੰ ਟਾਈਪ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਹੱਥਾਂ ਦੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗੀ, ਵਸ ਜੁਬਾਨ ਨਾਲ ਬੋਲਦੇ ਹੀ ਸ਼ਬਦ ਆਪਣੇ ਆਪ ਟਾਈਪ ਹੋਣ ਲੱਗਣਗੇ। ਇਹ ਤਕਨੀਕ ਆਵਾਜ਼ ਦਾ ਇਨਪੁਟ ਲਵੇਗੀ ਅਤੇ ਉਸ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਟੈਕਸਟ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦੇਵੇਗੀ। ਇਹੀ ਫਿਰ ਐਸ ਐਮ ਐਸ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਅੱਗੇ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਸਕੇਗਾ। ਆਈ ਆਈ ਟੀ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਰਾਜੀਵ ਸੰਗਲ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਇਹ ਤਕਨੀਕ ਦੋ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸਰਗਰਮੀ

ਅਮਰਗੜ੍ਹ - ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਤੇ ਵੈਲਫੇਅਰ ਕਲੱਬ (ਰਜਿ:) ਅਮਰਗੜ੍ਹ ਵੱਲੋਂ ਮਿਤੀ 26 ਫਰਵਰੀ 2012 ਨੂੰ ਕਲੱਬ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਅਮਰੀਕ ਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹਮਸਫ਼ਰ ਸ਼੍ਰੀ ਮਤੀ ਕੁਲਦੀਪ ਕੌਰ ਦੇ ਘਰ ਬੇਟੇ ਰਣਵੀਰ ਦੀ ਜਨਮ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਕੇ ਅਜਿਹੇ ਮੌਕਿਆ ਤੇ ਚਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਦੌਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਫੋਕੀ ਸੋਹਰਤ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਇਕ ਵੱਖਰੇ ਅੰਦਾਜ ਵਿਚ, ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਸੇਧ ਦਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਇਕ ਸੈਮੀਨਾਰ “ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਅਤੇ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦਾ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਉੱਪਰ ਦੁਰਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਹੱਲ” ਕਰਵਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਇਕ ਚੇਤਨ ਅਤੇ ਚਿੰਤਕ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਪੈੜ-ਪੁੱਟਣ ਦਾ ਕਾਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੈਮੀਨਾਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰੇ ਸ਼੍ਰੀ ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ ਅਤੇ ਉੱਘੇ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਸ਼੍ਰੀ ਜਸਵੀਰ ਰਾਣਾ ਜੀ ਸਨ। ਹੋਰਨਾਂ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿਲਿੰਗ, ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਤੇਜਾ ਵੜੈਚ, ਦਰਸਨਦੀਪ ਜਰਗੜੀ, ਮਨੀ ਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਕਲੱਬ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਡਾ. ਪਵਿੱਤਰ ਅਮਰਗੜ੍ਹ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਜਿੰਦਰ ਬਿਰਲਾ, ਸੀ. ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਸਿੰਦਰ ਮਾਨਾਂ ਨੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਵਿਚਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹਾਜ਼ਰੀਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਅਤੇ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਬਾਰੇ ਕਾਫ਼ੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਸੁਚੇਤ ਕੀਤਾ।

ਕਲੱਬ ਵੱਲੋਂ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਸੈੱਟ ਭੇਟ ਕਰਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਟੇਜ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਈਸੀ ਨੇ ਨਿਭਾਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕਲੱਬ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਅੰਤ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕ ਮਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਤਰਕਮਾਰਤੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਬਰਨਾਲਾ ਦੀ ਹਿੰਦੀ

ਵ ਅੰਗ੍ਰੇਜੀ ਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪੁਸਤਕੇਂ

1.	ਐਰ ਫੇਵ ਪੁਰੁਖ ਹਾਰ ਗਏ	25/-
2.	ਫੇਵ ਐਰ ਫਾਨਵ	40/-
3.	ਭੁੱਤੋਂ ਕਾ ਭਿਕਾਰ	40/-
4.	ਵਿਜ਼ਾਨ ਐਰ ਪਰਾਵਿਜ਼ਾਨ	40/-
5.	ਰੈਸ਼ਾਨੀ	20/-
6.	ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਕਥ, ਕਹਾਂ, ਐਰ ਕੈਸੇ ?	20/-
7.	ਹਿਪਨੋਟਿਜਮ ਕਥਾ, ਕਥੋਂ ਐਰ ਕੈਸੇ ?	15/-
8.	ਕਠ-ਕਠ ਮੇਂ ਵਿਜ਼ਾਨ	15/-
9.	ਯਯੋਤਿਸ਼ ਝੂਠ ਬੋਲਤਾ ਹੈ !	30/-
10.	ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਜਾਦੁਗਰ	20/-
11.	ਕੈਜ਼ਾਨਿਕ ਜਾਦੁਗਰ	20/-
12.	ਰਜਨੀਸ਼ ਬੇਨਕਾਥ	30/-
13.	ਮੈਂ ਕੌਨ ਹੂੰ	20/-
14.	ਅਤੀਤ ਕੇ ਸਾਧੇ ਮੇਂ	40/-
15.	ਲੇਕਿਨ ਯੇ ਸਚ ਹੈ	40/-
16.	ਜੀਵਨ ਸੰਗ੍ਰਾਮ	30/-
17.	ਸਮਧ ਕਾ ਝੁੱਤਿਹਾਸ	20/-
18.	ਦਿਮਾਗੀ ਵਿਕਾਸ ਕੈਸੇ ਕਰੇਂ	20/-
19.	ਸ਼ਾਹੀਦ ਖਗਤ ਸਿੰਘ ਕੀ ਕੁਝ ਚੁਨਿੰਦਾ ਰਚਨਾਏਂ	50/-
20.	ਧਰਮ ਕੇ ਨਾਮ ਪਰ ਫਰਿੰਦਗੀ	30/-
21.	ਝੂਠ ਕੀ ਪੁਜਾ	40/-
22.	ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੰਦੇਸ਼	30/-
23.	ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਕਾਠਾਂ	40/-
24.	ਸਿਕਾਖ ਖਾਝੀਯੋਂ ਸੇ ਕੁਝ ਕਾਠੇਂ	40/-
25.	ਤਜਾਲੇ ਕੀ ਐਰ	50/-
26.	Fortune Telling Exposed	70/-
27.	Live Math Puzzles	75/-

ਅਪੀਲ

ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਲਹਿਰ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਪਸਾਰ ਲਈ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਾਲੀ ਬੱਸ ਖ਼ੀਦਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਾਹਰਿਆਂ ਤੇ ਮਾਟੋਜ਼ ਨਾਲ ਸਜੀ ਇਹ ਬੱਸ

ਹਰ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ ਕਰੇਗੀ। ਅਨੁਮਾਨਤ ਖਰਚ ਲਗਭਗ ਪੰਦਰਾਂ ਕੁ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਹੈ। ਦਾਨੀ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮਹਾਨ ਜੱਗ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਰਾਸ਼ੀ ਸਿਰਫ ਚੈੱਕ ਜਾਂ ਡਰਾਫਟ ਰਾਹੀਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਰਜਿ.) ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇ। ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ

ਦਾ ਖਾਤਾ ਨੰ : 658010110000474 (Bank Of India, Branch Barnala)

ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸਾਥੀ ਅਵਤਾਰ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਫੋਨ ਨੰਬਰ

: 021392147 ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਦੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਵਤਾਰ ਦਾ ਈਮੇਲ ਪਤਾ ਹੈ :

avtar31@hotmail.com

ਕਿਵੇਂ ਰੱਗਦੇ ਨੇ ਤਾਂਤਰਿਕ?

ਅੱਜ ਇਕ ਪਾਸੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਯੁੱਗ ਹਰ ਇਕ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਵਿਗਿਆਨਕ ਹੱਲ ਮੌਜੂਦ ਹਰ ਇਕ ਰੋਗ ਦਾ ਡਾਕਟਰੀ ਇਲਾਜ ਸੰਭਵ। ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਮੁੱਠੀ ਵਿਚ ਘਾਤਕ ਤੋਂ ਘਾਤਕ ਜੀਵ-ਜੰਤੂ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਗੁਲਾਮ। ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਮੌਜੂਦ- ਚੰਨ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਉੱਪਰ ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ। ਹੋਰ ਵੀ ਕਾਫੀ ਰਾਹਾਂ ਉਪਰ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਨਜ਼ਰ। ਸਾਇੰਸ ਦਾ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਬੂਤ ਕੀ ਆਤਮਾ-ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ-ਭੂਤਾਂ ਪ੍ਰੇਤਾਂ ਅਤੇ ਗੈਬੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਂਦ ਨਹੀਂ। ਸਾਬਤ ਕਰਕੇ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਕਰੋੜਾਂ ਦੇ ਇਨਾਮ ਪਰ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਅੱਜ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਆਤਮਾ ਭੂਤਾਂ-ਪ੍ਰੇਤਾਂ ਅਤੇ ਗੈਬੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੱਕਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੁੱਟ ਦਾ ਪੰਦਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਘਾਟ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਤਾਂਤਰਿਕ ਅਤੇ ਜੋਤਿਸ਼ੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨੇ।

ਤਾਂਤਰਿਕ ਕੋਲ ਕੌਣ ਜਾਂਦਾ - ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਤਾਂ ਤਾਂਤਰਿਕ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦੁੱਖ ਤੋਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋਇਆ ਇਨਸਾਨ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਕਿਸੇ ਮਸਤੇ ਹੋਏ ਜਾਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁਖੀ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਹੇ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਦੁਖੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੀ ਸਿਰਫ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਦੁੱਖ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਏ। ਫਿਰ ਦੁਖੀ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਮਰਜੀ ਆਖ ਦੇਵੇ ਉਹ ਮੰਨ ਹੀ ਲਵੇਗਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਿੰਤੂ-ਪ੍ਰੰਤੂ ਕਰਨ ਦੀ ਉਸ ਵਿਚ ਜੁਰਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇੱਥੇ ਹੀ ਇਹਨਾਂ ਇਨਸਾਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਭੂਤਾਂ-ਪ੍ਰੇਤਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੇ ਵਹਿਮ-ਭਰਮ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰੂ ਹੋਣ। ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰੀ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਮਤਲਬ ਇਹਨਾਂ ਲਈ ਹਰ ਇਕ ਰੋਗ ਦਾ ਸਿਰਫ ਇਕ ਹੀ ਡਾਕਟਰ ਹੁੰਦਾ ਏ। ਸੋ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹੀ ਛੋਟਾ-ਮੋਟਾ ਇਲਾਜ ਧਾਰੋ-ਤਵੀਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੋਣਾ ਸੰਭਵ ਏ।

ਇਕ ਹੋਰ ਵਰਤਾਰਾ - ਇਕ ਵਰਤਾਰਾ ਤਾਂਤਰਿਕਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਮਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਏ। ਇੱਥੇ ਹੀ ਜੇ ਔਰਤ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਮੂੰਡੇ ਦਾ ਵਿਆਹ ਅਤੇ ਪੋਤੇ ਦੀ ਮੰਗ ਹੁੰਦੀ ਏ। ਸੋ ਮਨ ਵਿਚ ਪੋਤੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਔਰਤ ਤਾਂ ਜਾਂਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਮੂੰਡੇ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਲੈ ਲਵੇਂ। ਜੇ ਇੱਥੇ ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਦੇ ਘਰੇਲੂ ਦੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਘਰ ਦੇ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਸੇਵਨ ਹੁੰਦਾ ਏ। ਕੁੱਝ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਦੁੱਖ ਆਪਣੇ ਸ਼ਰੀਕੇ ਦਾ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਅੱਗੇ ਵੱਧਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਉਪਰ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੁੱਝ ਕੀਤਾ

ਕਰਾਇਆ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਏ। ਇੱਥੇ ਹੀ ਜੇ ਪੁਰਸਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਗਿਣਤੀ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਘੱਟ ਏ ਪਰ ਸਾਰੇ ਨਹੀਂ ਬਚੇ ਹੋਏ। ਪੁਰਸਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਕਰਜਾ, ਮੂੰਡੇ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਬਿਜਨਸ ਅਤੇ ਫਸਲ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਏ। ਕਈਆਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਘਰ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਘਰੇਲੂ ਕਲੇਸ਼ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦਾ ਏ। ਇਹਨਾਂ ਹੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਵਿਚ ਛੇਤੀ ਫਸ ਜਾਣ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਾਰਨ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਆਪਣੇ ਰਸਤੇ ਤੋਂ ਭਟਕ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਏ।

ਉੱਪਰ ਲਿਖੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁੱਝ ਦਾ ਹੱਲ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਏ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਨਜ਼ਰੀਆਂ ਅਪਣਾ ਕੇ ਬੜੀ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਏ। ਪਰ ਕੁਝ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਏ। ਪਰ ਜੇ ਫਿਰ ਵੀ ਅਸੀਂ ਕੁਦਰਤੀ ਵਰਤਾਰੇ ਦੇ ਉਲਟ ਸੋਚ ਰੱਖਾਂਗੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਹੱਲ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਜਾਏ ਇੱਕ ਭਟਕਣਾ ਏ। ਇੱਥੇ ਹੀ ਕੁੱਝ ਕੁਦਰਤੀ ਗੱਲਾਂ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਹੋਣਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਏ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤਾਂਤਰਿਕਾਂ ਦੀ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਏ। ਜੇ ਫਿਰ ਵੀ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਉਸ ਲਈ ਕਿਸਮਤ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਏ ਜਿਸ ਤੇ ਤਾਂਤਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਪੱਲਾ ਝਾੜਨਾ ਸੌਖਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਏ।

ਜ਼ਰਾ ਸੋਚੋ - ਇੱਥੇ ਅੱਜ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਸੋਚਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਏ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਪੰਦਾ ਸੱਚ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਭਾਰਤ ਰਤਨ ਵਰਗੇ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਉਪਰ ਵੀ ਤਾਂਤਰਿਕਾਂ ਦਾ ਹੀ ਹੱਕ ਹੋਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵੀ ਤਾਂਤਰਿਕ ਹੀ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੀ ਦੋ ਕਰੋੜ ਦੀ ਹਰ ਲਾਟਰੀ ਦਾ ਜੇਤੂ ਵੀ ਤਾਂਤਰਿਕ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਕੀ ਲੋੜ ਸੀ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੀ. ਜੀ. ਆਈ, ਡੀ. ਐਮ. ਸੀ. ਅਤੇ ਰਾਜਿੰਦਰਾ ਵਰਗੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੀ। ਕੀ ਲੋੜ ਸੀ ਸਾਡੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਘਰ-ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਪੋਲੀਓ ਦੀਆਂ ਬੂੰਦਾਂ ਪਿਲਾਉਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਸੀ ਕੈਂਸਰ ਵਰਗੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੀ। ਸੋ ਹਰ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਹੱਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸੀ। ਕੀ ਲੋੜ ਸੀ ਸਾਨੂੰ ਐਕਸਰੇ-ਅਲਟਰਾਸਾਊਂਡ- ਐਮ-ਆਰ-ਆਈ-ਇਨਡੋਸਕੋਪੀ ਅਤੇ ਲੈਬੋਰੇਟਰੀ ਵਰਗੇ ਟੈਸਟਾਂ ਦੀ ਅਤੇ ਕਈ ਘੰਟਿਆਂ ਬਾਅਦ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਨਤੀਜੇ ਦੀ-ਸੋ ਪੰਜ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਸੱਚ ਦੱਸਣ ਵਾਲੇ ਹੀ ਨਾ ਦੱਸ ਦਿੰਦੇ, ਕੀ ਲੋੜ ਸੀ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦਿਵਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਇਹ ਵੀ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ।

ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ - ਅੱਜ ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਸਤਿਹਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਭਾਵੇਂ ਪੰਜ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਹਰ ਸਮੱਸਿਆਂ ਦੇ ਹੱਲ ਦਿਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਨੇ ਪਰ ਸਾਡੀਆਂ ਹੋਰ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਏ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਰਾ ਧੋਖਾ ਮਜ਼ਾਕ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਏ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਨਾਲੋਂ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਵੱਡੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਮਹਿੰਗਾਈ-ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ-ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਹਾਦਸੇ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨੇ। ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰੁਲਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਧੋਖੇ ਵਿਚ ਫਸੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਘਾਟ ਨਹੀਂ। ਫਿਰ ਪੰਜ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਹਰ ਸਮੱਸਿਆਂ ਦਾ ਹੱਲ ਅਤੇ ਸੱਚ ਦੱਸਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬੋਥੀਆਂ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਨੇ।

-ਭੋਲਾ ਨੰਬਰਦਾਰ, ਪਿੰਡ ਦਿਆਲਪੁਰਾ(ਮਾਨਸਾ) 98158-95190

ਸ਼ੋਸ਼ਲ ਨੈੱਟਵਰਕਿੰਗ : ਅਜੋਕੇ ਯੁੱਗ ਦੇ ਥੜ੍ਹੇ?

ਜਾਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਖੁਫ਼ੀਆ ਤਾਣਾ-ਬਾਣਾ

ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀ ਆਮਦ ਨਾਲ ਘਰ-ਘਰ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਵਲੋਂ ਵੀਡੀਓ ਗੇਮਾਂ ਖੇਡਣ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਵਧਣ ਲੱਗੀ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਮਾਜੀਕਰਨ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਇਸ ਕੰਪਿਊਟਰ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਰੋੜਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਬੱਚੇ ਵੀ ਕੰਪਿਊਟਰ ਨਾਲ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਜੁੜ ਗਏ, ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰੀ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਸੁੱਧ-ਬੁੱਧ ਹੀ ਨਾ ਰਹੀ। ਸਮੇਂ ਨੇ ਕਰਵਟ ਲਈ ਅਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਬੰਧਤ ਇਕ ਨਵੇਂ ਔਜ਼ਾਰ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀ ਆਮਦ ਹੋਈ।

ਇਸ ਨਾਲ ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਰਤਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਰਾਬਤਾ ਕਰਨ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ/ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣੇ। ਪਰ, ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਨਾਲ ਵੀ ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਰਤਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਜਾਂ ਵੱਡਿਆਂ ਦਾ ਰਾਬਤਾ ਬੜਾ ਸੀਮਤ ਅਤੇ ਈ.ਮੇਲ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਸਾਈਟਾਂ ਵਲੋਂ ਮੈਸੇਜਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ (ਜਿਵੇਂ

ਯਾਹੂ ਮੈਸੇਜਰ) ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਧਨ ਵੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਜਿਹਾ ਸੀ, ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਵੀਡੀਓ ਅਤੇ ਵੀਡੀਓ ਕਾਲਿੰਗ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੀ ਵਿਕਸਤ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੇ ਲੋਕਪ੍ਰੀਅ ਹੋਣ ਬਾਅਦ, ਹੁਣ ਸ਼ੋਸ਼ਲ ਨੈੱਟਵਰਕਿੰਗ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਆਈ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਸਮਾਜੀਕਰਨ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਬਾਰੇ ਸ਼ੱਕ ਜਾਹਿਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸ਼ੋਸ਼ਲ ਨੈੱਟ-ਵਰਕਿੰਗ ਸਾਈਟਾਂ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਥੜ੍ਹੇ ਹੀ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਗੱਲ-ਬਾਤ ਜਾਂ ਬਹਿਸ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਧਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅਤੇ ਅਹਿਮ ਲਾਭ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਗੱਲ ਜਾਂ ਬਹਿਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਅਤੇ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਅਨੇਕਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਅਸੀਮਤ ਜਾਂ ਅਣਗਿਣਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਰੁਚੀ, ਸ਼ੌਕ ਜਾਂ ਕਿੱਤੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਸਮੂਹਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਗੱਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਅਤੇ ਸਭ ਨਾਲ ਵੀ। ਸ਼ੋਸ਼ਲ ਨੈੱਟਵਰਕਿੰਗ ਸਾਈਟਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦੀਦਾ ਸਮੂਹ ਜਾਂ ਗਰੁੱਪਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਬਲਾਗ-ਸਪਾਟ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਦੁਨੀਆਂ ਅੱਗੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਅਹਿਮ ਅਤੇ ਸੌਖਾ ਮੌਕਾ/ਸਾਧਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ “ਆਸਕ ਮੀ ਸਾਈਟਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੈੱਟ ਰਾਹੀਂ ਹੱਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ

ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਲੱਭਣ ਦਾ ਮਾਧਿਅਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਪਰ, ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਫੇਸਬੁੱਕ, ਮਾਈਸਪੇਸ ਅਤੇ ਔਰਕੁਟ ਵਰਗੀਆਂ ਸੁਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸ਼ੋਸ਼ਲ ਨੈੱਟਵਰਕਿੰਗ ਸਾਈਟਾਂ ਤੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਤੇ ਸਿੱਧੇ ਤਵੇ ਲੱਗਣੇ ਆਰੰਭ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈਆਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚੀਨ ਨੇ ਟਵਿੱਟਰ ਅਤੇ ਫੇਸਬੁੱਕ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ੋਸ਼ਲ ਨੈੱਟਵਰਕਿੰਗ ਸਾਈਟਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੂਚਨਾ

ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਕਪਿਲ ਸਿੰਘਲ ਵਲੋਂ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਸਖਤੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਖਤ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਮਰ ਕੱਸ ਲਈ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਦ ਰੁੱਤ ਦੇ ਪਾਰਲੀਮਾਨੀ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਲੋਕਪਾਲ ਦੇ ਰੌਲੇ-ਗੌਲੇ ਵਿਚ ਇਸ ਬਿੱਲ ਤੇ ਵਿਚਾਰ/ਬਹਿਸ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਈਟਾਂ ਤੇ ਸ਼ਿਕੰਜੇ ਕਸਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲੋਕ ਜਾਣਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਈਟਾਂ ਵਲੋਂ ਜੋ ਜਨਸੇਵਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ,

ਇਸ ਦਾ ਬੜਾ ਡੂੰਘਾ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਕਸਦ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿੱਕੀਲੀਕਸ ਦੇ ਚਰਚਿਤ ਸੰਸਥਾਪਕ ਸ੍ਰੀ ਜੁਲੀਅਨ ਅਸਾਂਜੇ ਨੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਰੂਸੀ ਅਖਬਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਇੰਟਰਵਿਯੂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ “ਫੇਸਬੁੱਕ ਅਮਰੀਕੀ ਖੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦਾ ਹਥਿਆਰ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਫੇਸਬੁੱਕ ਅਕਾਊਂਟ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨਵੇਂ ਦੋਸਤ ਜਾਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦਾ ਨਾਮ ਜੋੜਣ ਸਮੇਂ ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਅਮਰੀਕੀ ਖੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਆਸਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਡਾਟਾਬੇਸ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਥਾਣੇਦਾਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਦਾ ਇਛੁੱਕ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸੇ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਵਲੋਂ ਖਾੜੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਤਾਣਾ-ਪੇਟਾ ਖ਼ਿਲਾਰਣ ਲਈ ਪੱਥਾਂ-ਭਾਰ ਹੋ ਕੇ ਯਤਨ ਜਾਰੀ ਹਨ। ਖਾੜੀ ਯੁੱਧ, ਤਾਲਿਬਾਨ, ਜੌੜੇ ਮੀਨਾਰਾਂ ਤੇ ਹਮਲੇ ਅਤੇ ਓਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦੇਨ ਇਸੇ ਮਕਸਦ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਅਮਰੀਕੀ ਹੱਥਕੰਡੇ, ਯਤਨ ਜਾਂ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ, ਬਰਤਾਨੀਆਂ ਜਿਹੇ ਯੂਰਪੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਨਾਟੋ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਕਠਪੁਤਲੀ ਸਰਕਾਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ, ਸੱਦਾਮ ਹੁਸੈਨ ਤੇ ਭਾਰੀ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਜ਼ਖੀਰੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦੇ ਝੂਠੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਇਰਾਕ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਤੇਲ-ਸਰੋਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠ ਲੈ ਲਿਆ।

ਅਮਰੀਕਾ ਕੋਲ ਸੂਚਨਾ, ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਦੌਲਤ ਦੇ ਅੰਬਾਰ

ਹਨ, ਪਰ ਤੇਲ ਸਰੋਤ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੀ ਅੱਖ ਖਾੜੀ ਮੁਲਕਾਂ ਤੇ ਟਿਕੀ ਹੈ। ਪਰ, ਹੁਣ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦੀ ਅਤੇ ਚੀਨ ਦੀ ਵਪਦੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰੂਸ ਦੇ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪੈਰਾਂ ਸਿਰ ਹੋਣ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਥਾਵੇਦਾਰੀ ਖੁੱਸਦੀ ਜਾਪ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਅਮਰੀਕਾ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਜ਼ਖੀਰੇ ਸਾਂਝੀ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਨਵੀਨਤਮ ਤਕਨੀਕ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਲਈ ਉਹ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਵੱਡੀਆਂ ਜੰਗਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਤਰਲੋਮੱਛੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੀ ਸਦੀ ਦੇ ਆਰੰਭ ਸਮੇਂ ਵੀ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦੀ ਵਿਚੋਂ ਉਭਰਣ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਯੁੱਧ ਕਰਵਾਏ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰਜ਼ ਤੇ ਹੁਣ ਅਮਰੀਕਾ ਵਲੋਂ ਟਿਉਨੇਸ਼ੀਆ, ਸੂਡਾਨ, ਮਿਸਰ, ਯਮਨ ਜਿਹੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਾਜ-ਪਲਟੇ ਕਰਵਾਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਸ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਸੀਰੀਆ 'ਤੇ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਦੋ ਵੱਡੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਰੂਸ-ਚੀਨ ਸੰਧੀ ਤਹਿਤ ਅਮਰੀਕਾ-ਨਾਟੋ ਨੂੰ ਚੇਤਾਵਨੀ ਮਿਲਣ ਬਾਅਦ ਅਮਰੀਕਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਡਰਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਕਈ ਵਾਰ ਉਸਦੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਘਾਤਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਸ ਸਮੇਂ ਨਵੀਆਂ ਘਤਿਤਾਂ ਸੋਚਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਬੁਖਲਾਹਟ ਵਿਚ ਆ ਕੇ “ਕੁਝ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਦੱਸਣ ਦਾ ਮੇਰਾ ਮੁੱਖ ਮਕਸਦ ਇਸ ਭੇਤ ਤੋਂ ਪਰਦਾ ਉਠਾਉਣਾ ਹੈ, ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਵਲੋਂ ਮੱਧ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਮੱਧ-ਵਰਗੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੋਸ਼ਲ ਨੈੱਟਵਰਕਿੰਗ ਸਾਈਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਭਟਕਾ ਕੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ। ਇਸਦੇ ਇਲਾਵਾ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾਟੋ ਫੌਜਾਂ ਭੇਜ ਕੇ ਵੀ ਲੋਕ-ਰੋਹ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਵਿਦਰੋਹ ਨੂੰ ਆਰੰਭ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਬਲਦੀ ਤੇ ਅੱਗ ਲਗਾਉਣ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ੋਸ਼ਲ ਨੈੱਟਵਰਕਿੰਗ ਸਾਈਟਾਂ ਦੀ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਰਹੀ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਵਲੋਂ ਜਨ-ਲੋਕਪਾਲ ਬਿੱਲ ਬਾਰੇ ਕੀਤੇ ਵਿਦਰੋਹ ਵਿਚ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਈਟਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਜਗਤ ਦੇ ਡਿਸਟਾਚਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਡਿਸਟਾਚਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰਨ ਤੇ ਕੇਂਦਰਤ ਸੀ, ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਮੰਡੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਨਾਲ ਹੀ ਉੱਠੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਈਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧ-ਪੱਧਰੀ ਅਤੇ ਸਤਹੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਪੁਖਤਾ ਸੋਚ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਸੇ ਲਗਾਇਆ, ਭਟਕਾਇਆ ਅਤੇ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਫੇਸਬੁੱਕ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾ, ਸੰਸਥਾਪਕ ਅਤੇ ਸੀ.ਈ.ਓ. ਸ਼੍ਰੀ ਮਾਰਕ ਜੁੱਕਰਬਰਗ ਨੂੰ ਇਕ ਦੇਸ਼-ਮੁਖੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਜਨ-ਸੰਚਾਰ ਸਾਧਨਾਂ (ਮੀਡੀਆ) ਵਲੋਂ ਉਸ ਦੀ ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨਾਲ ਹੋਈ ਮੁਲਾਕਾਤ ਨੂੰ ਵੀ ਦੋ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਭਾਵੇਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵੱਡੇ ਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਵੱਡੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸੰਸਥਾ ਨਾਲ ਪੰਗਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਰੱਖਿਆ ਸੈਨਾਵਾਂ, ਗੁਪਤਚਰ ਏਜੰਸੀਆਂ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀਆਂ

ਸ਼ੋਸ਼ਲ ਨੈੱਟਵਰਕਿੰਗ ਸਾਈਟਾਂ ਤੇ ਆਪਣੀ ਪਹਿਚਾਣ ਉਜਾਗਰ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦੇ ਕੇ ਇਸ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਤੇ ਮੋਹਰ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਣ ਵੀ ਸ਼ੱਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਾਡੀਆਂ ਰੱਖਿਆ ਸੈਨਾਵਾਂ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਫੌਜੀ ਖੁਦ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਕ ਬਾਂਕੇ ਸਿਪਾਹੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਲਾਲਚ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਸਕਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਵਿਚ ਫੌਜੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰੰਪਰਿਕ ਖਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸਾਡੇ ਬਹਾਦੁਰ ਫੌਜੀ ਵੀਰ ਆਪਣੀਆਂ ਅਸਲੀ ਤਸਵੀਰਾਂ, ਨਾਮ-ਪਤੇ ਅਤੇ ਟਿਕਾਣੇ ਦੱਸ ਕੇ ਫੌਜੀ ਵਰਦੀ ਵਿਚ, ਅਸਲ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਪੋਸਟ/ਪੇਸਟ ਕਰਕੇ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਕ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕਈ ਵਾਰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਖੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਸਥਾਪਤ ਕਰਕੇ ਜਾਸੂਸੀ ਕਰਨ ਲਈ ਲੁਭਾਉਣੀਆਂ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ਾਂ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਜਾਂ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆੱਨਲਾਈਨ ਪ੍ਰੇਮ ਸੰਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਫਸਾ ਕੇ ਪਿਆਰ-ਗੁਪਤਚਰੀ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਤਰੀਕਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੋ ਫਿਰ ਵੀ ਬਚ ਜਾਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਕੀਮਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਕੋਲ ਦੂਸਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਟਿਕਾਣਿਆਂ, ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਰੋਤਾਂ ਬਾਰੇ ਅਹਿਮ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ੋਸ਼ਲ ਨੈੱਟਵਰਕਿੰਗ ਸਾਈਟਾਂ ਅਹਿਮ ਹਥਿਆਰ ਹਨ।

ਜਿੱਥੇ ਕਿ ਕੁਝ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੱਕ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਵਰਤਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਅਹਿਮ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜਾਂ ਵੱਡੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਲੋਂ ਹੈਕਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਜਾਂ ਈ-ਮੇਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਖੁਲਾਸੇ ਖਰੀਦੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਹੁਣ ਸ਼ੋਸ਼ਲ ਨੈੱਟਵਰਕਿੰਗ ਸਾਈਟਾਂ ਤੇ ਅਸੀਂ ਸਿੱਧੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ-ਮਿੱਤਰਾਂ, ਸੰਬੰਧੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਫ਼ਤ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਭੇਤ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਆਪਣਾ ਢਿੱਡ ਨੰਗਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਖੁਫ਼ੀਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਡੱਕਾ ਵੀ ਦੂਹਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਅਤੇ ਸਭ ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਥੇ ਬੈਠੋ-ਬੈਠਾਇਆਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੂਚਨਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਖੁਲ੍ਹੀ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਤੇ ਨਚਾਉਣ ਅਤੇ ਸੱਤਾ ਤੇ ਆਪਣਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ਲੋੜ ਜਾਗਰੂਕ ਹੋਣ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਣ ਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਈਟਾਂ ਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਦੀ ਵੀ ਤਿੱਖੀ ਨਜ਼ਰ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਗੱਲ ਕੀ, ਸ਼ੋਸ਼ਲ ਨੈੱਟਵਰਕਿੰਗ ਸਾਈਟਾਂ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਅੱਜ ਦੇ ਯੁਗ ਦੀ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਈਟਾਂ ਤੇ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰਹੇਜ਼ ਕਰੋ। ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਭੇਤ ਸਾਂਝੇ ਨਾ ਕਰੋ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਤੁਹਾਡਾ ਅਤਿ-ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹੀ ਹੈ ਵੀ, ਤਾਂ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸ਼ੋਸ਼ਲ ਨੈੱਟਵਰਕਿੰਗ ਸਾਈਟ ਕੋਲ ਚਲੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਸਾਵਧਾਨ!!!

- ਪ੍ਰੋ: ਐਚ ਐਸ ਡਿੱਪਲ

ਜਗਰਾਉਂ -142026 (ਪੰਜਾਬ) 9888569669

ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਮੁੱਖ ਸਮੱਸਿਆ : ਮਾਨਸਿਕ ਤਨਾਅ

ਅੱਜ ਸਾਰੇ ਲੋਕੀਂ ਭਾਵੇਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਣ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਉਹਨਾਂ 'ਚ ਮਾਨਸਿਕ ਤਨਾਅ ਵਧਦਾ ਹੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਖੁਸ਼ੀ ਤੇ ਆਨੰਦ ਦਾ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਨਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਬਸ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਤਨਾਅ 'ਚ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਅੱਜ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਰੋਗੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲੱਖਾਂ ਵਿਚ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਕੋਈ ਬਿਮਾਰੀ ਵਾਂਗੂ ਬਿਮਾਰੀ ਨਹੀਂ, ਪਾਗਲਪਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤਨਾਅ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਵੱਧਦੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਆਦਿ ਦੇ ਦੌਰ 'ਚੋਂ ਲੰਘਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਫਲ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਤਨਾਅ 'ਚ ਜਿਉਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੁਖ ਦੇ ਸ੍ਰੋਤ ਬਹੁਤ ਹਨ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਮਿਹਨਤ ਵੀ ਘੱਟ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਕ ਸਰੀਰਕ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਤੋਖ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਹੁਣ ਸਗੋਂ ਆਰਾਮ ਸੁਖ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਤੇ ਫਿਕਰਾਂ ਨੇ ਖਾਂ ਲਿਆ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਕ ਸੰਤੋਖ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਸਾਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਜੋਂ ਉਲਝਣਾਂ ਘੱਟ ਸਨ, ਪਰ ਅੱਜ ਉਲਝਣਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਅੱਜ ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਚੀਜ਼, ਫਿਰ ਦੂਜੀ ਚੀਜ਼ ਤੇ ਫਿਰ ਤੀਜੀ ਚੀਜ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਲੋਕ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਦਿਮਾਗ ਉਲਝੇਗਾ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਲੋਕੀਂ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲ/ਦਿਮਾਗ 'ਤੇ ਲਗਾਤਰ ਤਨਾਅ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਹਾਸਲ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਹੀਣ-ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਮੌਤ ਨੂੰ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਤਮ-ਹੱਤਿਆ ਵਰਗਾ ਕਦਮ ਵੀ ਚੁੱਕ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਸੀਂ ਵੇਖੋ ਦੋਹਾਂ 'ਚੋਂ ਕੁਝ ਮਿਲੇ ਜਾਂ ਨਾ ਮਿਲੇ ਦੋਹਾਂ ਹੀ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਚਿੰਤਾ ਨਾਲ ਹੀ ਘਿਰਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹੀ ਫਿਕਰ ਮਾਨਸਿਕ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੇ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਲੱਖ ਹੱਥ-ਪੈਰ ਮਾਰਨ 'ਤੇ ਵੀ ਕੁਝ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਉਹ ਜਿਸ ਤਨਾਅ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ 'ਨੈਗੇਟਿਵ ਟੈਨਸ਼ਨ' ਆਖਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਕਈ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਸਮਾਜ 'ਚ ਆਮ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਈਰਖਾ ਕਰਨਾ, ਨਫਰਤ ਤਨਾਅ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਨੁੱਖੀ ਸਬੰਧਾਂ 'ਚ ਆਪਸੀ ਮਨ-ਮੁਟਾਅ ਨਾਲ ਤਨਾਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅੰਦਰ

ਚਲ ਰਹੀ ਤਨਾਅ ਦੀ ਤੇਜ਼ ਰਫ਼ਤਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੋਗੀ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਤਨਾਅ ਦਾ ਬੱਚਿਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਵੱਡੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਨਿੱਕੇ ਤੇ ਇਕੱਲੇ ਪਰਿਵਾਰ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਜੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ, ਚਾਚਾ-ਚਾਚੀ ਆਦਿ ਦਾ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਪਾਉਂਦਾ। ਚਲੇ ਇਹ ਨਾ ਸਹੀ, ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਂ-ਪਿਓ ਦਾ ਪਿਆਰ ਮਿਲਣਾ ਵੀ ਔਖਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਮਾਂ-ਪਿਓ ਦੇਵੇਂ ਕੰਮ ਆਦਿ 'ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਬੱਚਾ ਇਕੱਲਾ ਤੇ ਪਿਆਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਾਂ-ਪਿਓ ਦੇ ਘਰ ਪਰਤਣ 'ਤੇ ਵੀ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਲਾਡ ਘੱਟ ਤੇ ਆਰਡਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਕੂਲ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ? ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਖੇਡੇ? ਚਲੇ ਰੋਟੀ ਖਾਓ, ਦੁੱਧ ਪੀਣ ਤੇ ਸੌ ਜਾਓ, ਸਵੇਰੇ ਜਲਦੀ ਉੱਠਣਾ ਹੈ ਆਦਿ। ਫਿਰ ਮਾਂ-ਪਿਓ ਵੀ ਬਾਹਰੋਂ ਖਪਦੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਇੰਨੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਕੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਘਰ ਦੇ ਕੰਮ ਨਬੇੜ ਕੇ ਸੌ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਹਾਲਤ 'ਚ ਬੱਚਾ ਖਿੜਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗ ਲਾ ਬੈਠਦਾ ਹੈ।

ਉਪਰ 'ਚ ਵੱਡੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਮਾਨਸਿਕ ਤਨਾਅ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਾਂ-ਪਿਓ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬੱਚੇ ਫਸਟ ਡਿਵੀਜ਼ਨ 'ਚ ਜਾਂ ਚੰਗੇ ਨੰਬਰਾਂ 'ਚ ਪਾਸ ਹੋਣ, ਡਾਕਟਰ/ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਹੀ ਬਣਨ, ਪਰ ਆਮ ਬੱਚੇ ਮਾਂ-ਪਿਓ ਦੀਆਂ ਇਹ ਆਸਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਤੇ ਫਿਰ ਮਾਂ-ਪਿਓ ਗੁੱਸੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ 'ਤੇ ਤਨਾਅ ਹਾਵੀ ਹੋਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਮਾਂ-ਪਿਓ ਸਮਝਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਅਜਿਹੇ ਬੱਚੇ ਕਈ ਵਾਰੀ ਤੰਗ ਆ ਕੇ ਘਰੋਂ ਭੱਜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਆਤਮ-ਹੱਤਿਆ ਵਰਗਾ ਕਦਮ ਵੀ ਚੁੱਕ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੋਗੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਨੋਰੋਗ ਡਾਕਟਰ ਤੋਂ ਸਲਾਹ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਦਵਾਈਆਂ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਰੋਗ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬਿਜਲੀ ਆਦਿ ਦੇ ਝਟਕੇ ਵੀ ਲਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਡਾਕਟਰ ਦਾ ਸਮਝਾਉਣਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤੱਕ ਠੀਕ ਹੈ, ਦਵਾਈਆਂ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਝਟਕੇ ਲਗਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਮਾੜੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੋਗ ਹੋਰ ਉਲਝ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਅਸਲ ਇਲਾਜ ਪਿਆਰ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਹੈ। ਕਿੰਨੀਆਂ ਵੀ ਉਲਝਣਾਂ ਹੋਣ ਜੇਕਰ ਘਰ 'ਚ ਸਭ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਣ, ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਹਰ ਇਕ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਕੱਢਦੇ ਹੋਣ, ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਲਾਭ ਮਿਲਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮਾਨਸਿਕ ਤਨਾਅ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਿਆਰ ਇਕ ਵੱਡੀ ਤਾਕਤ ਹੈ।

- ਸੁਖਮੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੁਰ

ਐਟਲਸ ਦੇ ਜਨਮ ਗੇਰਹਾਰਡ ਮੇਰਕੈਟੋਰ ਨੂੰ ਹੋਏ 500 ਸਾਲ

ਨਕਸ਼ਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਅਤੇ ਗਣਿਤਕ ਗੇਰਹਾਰਡ ਮੇਰਕੈਟੋਰ ਨੇ ਐਟਲਸ ਦਾ ਅਵਿਸ਼ਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਉਹ 500 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਹੁਈਸਬੁਰਗ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸੀ।

ਉਹ ਸਮਾਂ ਉਮੀਦਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਨਾਵਿਕ ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਖੋਜ ਰਹੇ ਸਨ। ਕੋਪਰਨਿਕਸ ਨੇ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਗ੍ਰਹਿ ਸੂਰਜ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਾਰਟਨ ਲੂਥਰ ਕਿੰਗ ਨੇ ਰੋਮਨ ਕੈਥੋਲਿਕ ਚਰਚ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਖੁੱਲ੍ਹੇਆਮ ਵਿਦਰੋਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਅਜਿਹੇ ਦੌਰ 'ਚ 5 ਮਾਰਚ 1512 ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਗੇਰਹਾਰਡ ਮੇਰਕੈਟੋਰ ਨੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਨਕਸ਼ਾ ਨਵੀਸ ਕ੍ਰਾਮਰ ਜਾਂ ਮਰਚੈਂਟ ਜੋ ਲੈਟਿਨ 'ਚ ਮੇਰਕੈਟੋਰ

ਬਣ ਜਾਣਗੇ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਮੀਰ ਅੰਕਲ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਧਰਮ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਹ ਗੇਰਹਾਰਡ ਨੂੰ ਲੈਟਿਨ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਪੈਸੇ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੈਟਿਨ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਫੈਸ਼ਨ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਵਾਂ ਨਾਮ ਰੱਖਿਆ।

ਗੇਰਹਾਰਡ ਮੇਰਕੈਟੋਰ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਲਗਨ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਦ੍ਰਿੜ ਨਾਲ ਨਾਪਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ ਅਤੇ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਅੱਜ ਹੈ, ਅਜਿਹੀ ਕਿਤਾਬ ਜਿਸ 'ਚ ਗਿਆਨੀਆਂ ਨਾਲ ਮਹੱਤਵਕਾਂਸ਼ਾ ਦੇ ਕਾਰਣ ਉਹ 'ਚ ਗਣਿਤਕਾਂ, ਕੋਰਟਗ੍ਰਾਫਰਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਸੀ। ਸਿਖਾਇਆ। ਇਸਦੇ ਬਾਅਦ ਆਪਣੀ ਦੁਕਾਨ ਖੋਲੀ। ਉਥੇ ਬਣਾਏ ਅਤੇ ਸਾਗਰ 'ਚ ਯਾਤਰਾ ਹੋਈਆਂ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਕੰਮ ਸੀ ਪਰ ਉਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੂਥੇਰਿਅਨ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਬਾਰੇ 'ਚ ਅਲੋਚਨਾਤਮਕ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਨਕਸ਼ੇ ਅਤੇ ਐਟਲਸ - ਮੇਰਕੈਟੋਰ ਲਈ ਸੱਤ ਮਹੀਨੇ ਜੇਲ 'ਚ ਕੱਟਣਾ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਅਨੁਭਵ ਸੀ। ਇਸ ਅਨੁਭਵ ਦੇ ਸੱਤ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਉਹ ਲੀਦਰਲੈਂਡ ਛੱਡਕੇ ਜਰਮਨੀ ਆ ਗਏ।

ਹੁਈਸਬੁਰਗ 'ਚ ਇੱਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮੇਰਕੈਟੋਰ ਨੂੰ ਇਸ 'ਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਣਾਉਣ 'ਚ ਦੇਰ ਹੋਈ ਤਾਂ ਮੇਰਕੈਟੋਰ ਇੱਕ ਸਥਾਨਕ ਸਕੂਲ 'ਚ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲੱਗੇ।

ਮਾਨਚਿੱਤਰ ਬਣਾਉਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕੰਮ ਸੀ, ਤਾਜਾ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਧਾਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਨਾਲ ਉਹ ਅਗਲੇ 40 ਸਾਲ ਨਵੇਂ ਨਵੇਂ ਨਕਸ਼ੇ ਬਣਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂਬੇ ਦੀਆਂ ਪਲੇਟਾਂ 'ਤੇ ਗੱਡਦੇ ਰਹੇ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਸਮਾਂ ਸੀ। ਜਿਸ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 18 ਪੈਨਲ ਵਾਲਾ ਯੂਰਪ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਬਣਾਇਆ।

ਪਰ ਮੇਰਕੈਟੋਰ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੋਰ ਉੱਚਾ ਸੀ, ਉਹ ਸਵਰਗ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਕਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤਰ 'ਚ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦਾ ਨਾਮ ਮੌਰਿਟੇਨਿਆਈ ਖਗੋਲ ਵਿਗਿਆਨੀ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਐਟਲਸ ਰੱਖਿਆ। ਮੇਰਕੈਟੋਰ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਨਾਲ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਜਿਸ 'ਚ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਬਨਣ, ਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਿਖੀ ਜਾਂਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਤੱਕ ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਆਖਰ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਐਟਲਸ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕਪ੍ਰਿਯ ਹੋਇਆ। ਅੱਜ ਐਟਲਸ ਬੋਲਣ 'ਤੇ ਐਟਲਸ ਦੇ ਜਨਮ ਦੇ ਬਦਲੇ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਤਸਵੀਰ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ 'ਚ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਣ।

ਨੌਜਵਾਨ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸਟੀਕ ਤਰੀਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਾਫਿਕ ਦੇ ਜਰੀਏ ਨਕਸ਼ੇ ਐਟਲਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੋ ਗਿਆ ਨਕਸ਼ੇ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਣ। ਮੁਲਾਕਾਤ - ਆਪਣੀ ਇਸ ਲਿਵੇਨ ਦੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਤੇ ਤਾਂਬੇ ਦੀ ਪੱਟੀ ਤਰਾਸ਼ਣ ਨੂੰ ਮਿਲੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੁਚੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰਕੈਟੋਰ ਨੂੰ ਕੰਮ ਅੰਟਵਰਪ 'ਚ ਮੇਰਕੈਟੋਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਕਸ਼ੇ ਬਣਾਏ, ਗਲੋਬ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਛੱਡੀਆਂ

ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਦੱਸਕੇ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਬਾਈਬਲ ਅਤੇ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਧਰਤੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ